

**UCHWAŁA NR IX/49/2025
RADY GMINY WILKOŁAZ**

z dnia 28 lutego 2025 r.

w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Wilkołaz

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 roku, poz. 1465 z późn. zm.), w związku z art. 8 ust. 1, art. 9 ust. 2, art. 10 ust. 2, art. 11 ust. 4, ust. 5 pkt 1 oraz art. 13 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2024 roku, poz. 278) uchwała się, co następuje:

§ 1. Na terenie Gminy Wilkołaz wyznacza się obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na podstawie „*Diagnozy społeczno – gospodarczej Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Wilkołaz na lata 2023-2030*” stanowiącej załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. 1. Granice wyznaczonego obszaru zdegradowanego przedstawiają mapy „Obszar zdegradowany” w skali 1:5000, stanowiące załącznik Nr 2 do niniejszej uchwały.

2. Granice wyznaczonego obszaru rewitalizacji przedstawiają mapy „Obszar rewitalizacji” w skali 1:5000, stanowiące załącznik Nr 3 do niniejszej uchwały.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wilkołaz.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubelskiego.

Przewodniczący Rady Gminy

Mieczysław Lisiecki

ZAŁĄCZNIK NR 1

DIAGNOZA SPOŁECZNO –
GOSPODARCZA
GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI
DLA GMINY WILKOŁAZ
NA LATA 2023-2030

WILKOŁAZ 2023

Spis treści

WPROWADZENIE.....	3
Definicje kluczowych pojęć	3
1. Ogólna charakterystyka Gminy Wilkołaz	5
1.1. Położenie Gminy Wilkołaz	5
1.2. Demografia	10
1.2. Edukacja	14
1.2.1. Wychowanie przedszkolne.....	15
1.2.2. Poziom nauczania w szkołach podstawowych	16
1.3. Zabytki i kultura	16
1.3.1. Zabytki kultury	16
1.3.2. Działalność kulturalna	17
1.4 Sport i rekreacja	18
1.5. Turystyka	19
1.6. Ochrona zdrowia i opieka społeczna	20
1.7. Wykluczenie społeczne	20
1.8. Kapitał społeczny, działalność organizacji pozarządowych	24
1.8.1. Fundusz sołecki	24
1.8.2. Organizacje pozarządowe	25
1.9. Przedsiębiorczość	26
1.10. Rynek pracy i bezrobocie	30
1.11. Sektor rolniczy	33
1.12. Zasoby naturalne i ochrona środowiska	34
1.13. Energetyka	35
1.13.1. Zaopatrzenie w gaz	35
1.13.2. Gospodarka cieplna	35
1.13.4. Energia odnawialna.....	36
1.14. Gospodarka wodno – ściekowa	36
1.15. Polityka przestrzenna	37
1.16. Mieszkalnictwo	40
1.17. Ochrona bezpieczeństwa	42
1.18. Komunikacja	43
2. DELIMITACJA OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH	44
2.1 Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji ... 44	
2.2. ETAP 1 – wyznaczenie Obszaru Zdegradowanego (OZ) na terenie Wilkołaz 45	
2.2.1. Wskaźniki delimitujące obszary zdegradowane	46

2.2.2. Wyniki dla poszczególnych miejscowości wg ww. wskaźników.....	50
2.3. ETAP 2 – wyznaczenie Obszaru Rewitalizacji (OR) na terenie Gminy Wilkołaz	83
2.4. Podsumowanie – delimitacja Obszaru Rewitalizacji (OR) na terenie Gminy Wilkołaz	84
Spis tabel:.....	90
Spis map:.....	91
Spis wykresów:	91

WPROWADZENIE

Opracowanie stanowi szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji obejmującą analizę negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz wybranych pozostałych (gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej lub środowiskowej) zgodnie ze zidentyfikowanymi zjawiskami negatywnymi oraz analizę lokalnych potencjałów występujących na obszarze rewitalizacji. Diagnoza dotycząca całego obszaru gminy pokazuje ogólne ramy i powiązania obszarów kryzysowych z resztą gminy.

Przedstawiono również ogólną charakterystykę Gminy Wilkołaz, która została przeprowadzona na podstawie danych dostępnych za lata 2016 – 2022 i będzie uzupełniana w toku prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji w miarę uzyskiwania dostępu do nowych danych. Jako że niniejszy dokument jest materiałem do konsultacji z interesariuszami rewitalizacji, należy zakładać, że diagnoza będzie uzupełniana także w wyniku propozycji i poprawek zgłaszanych podczas konsultacji.

Diagnoza obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji została opracowana w oparciu o analizę następujących obszarów: społecznego, gospodarczego, środowiskowego, funkcjonalno-przestrzennego oraz technicznego. Analizie poddane zostały wskaźniki opracowane dla każdego z wymienionych obszarów. Dzięki szeroko zakrojonym badaniom na różnych płaszczyznach możliwe było wskazanie obszarów zdegradowanych, które znajdują się na terenie gminy. Dokonano precyzyjnego wyznaczenia wymienionych obszarów przy wykorzystaniu metody kartograficznej. Zamieszczone mapy obszarów zdegradowanych szczegółowo przedstawiają wyznaczone obszary, które mają zostać objęte procesem rewitalizacji.

Sporządzona Diagnoza społeczno – gospodarcza dla Gminy Wilkołaz spełnia wszystkie zapisy i wskazania wynikające z ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2021 r. poz. 485).

Definicje kluczowych pojęć

Rewitalizacja to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. **Rewitalizacja** zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez **interesariuszy** (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnątrz (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnątrz (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).

Obszar może zostać wskazany jako **obszar zdegradowany**, jeśli znajduje się w stanie kryzysowym z

powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz gdy występuje na nim co najmniej jedno z następujących negatywnych zjawisk:

- ✓ **gospodarczych** (w szczególności niski stopień przedsiębiorczości, słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw),
- ✓ **środowiskowych** (w szczególności przekroczenie standardów jakości środowiska, obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska),
- ✓ **przestrzenno-funkcjonalnych** (w szczególności niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów publicznych),
- ✓ **technicznych** (w szczególności degradacja stanu technicznego obiektów),
- ✓ **budowlanych**, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Natomiast **interesariuszami rewitalizacji** są w szczególności:

- ✓ mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- ✓ mieszkańcy gminy inni niż wymienieni powyżej;
- ✓ podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- ✓ podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- ✓ jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- ✓ organy władzy publicznej;
- ✓ podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Definicja rewitalizacji podkreśla kilka istotnych zagadnień i wyzwań związanych z procesem wychodzenia ze stanu kryzysowego obszaru kryzysowego. Po pierwsze proces rewitalizacji powinien być realizowany w sposób kompleksowy, tj. w taki sposób, który nie tylko rozwiązuje lub eliminuje wybrane zagrożenia i problemy, ale także w sposób pozwalający na wykorzystanie mocnych stron nie tylko obszaru rewitalizowanego, ale całej gminy, jak również potencjału otoczenia zewnętrznego, traktowanych jako szanse rozwoju. Takie kompleksowe podejście do rewitalizacji oznacza, że działania podejmowane na rzecz wychodzenia ze stanu kryzysowego powinny wpisywać się w szerszy nurt realizacji polityki rozwoju całej gminy i jej otoczenia, w szczególności otoczenia powiązanego funkcjonalnie z gminą. Po drugie, proces rewitalizacji powinien być ukierunkowany na wieloaspektowe podejście oraz rezultaty. Kluczowe dla właściwego zdiagnozowania skali poszczególnych problemów, a tym samym wybór zawężonych terytorialnie obszarów do rewitalizacji powinien być poprzedzony rzetelną diagnozą. Diagnoza powinna wskazać stany kryzysowe na obszarze gminy, zarówno w sferze terytorialnej, ale przede wszystkim w sferze kategorii problemów. Ostateczny wybór obszarów do rewitalizacji powinien być wyborem

najefektywniejszej ścieżki działań, w kontekście oczekiwanych rezultatów, tj. wynikać z rangi lub znaczenia wybranych zagadnień/obszarów rewitalizacji dla polityki rozwoju całej gminy.

Po trzecie, istotną rolę w procesie tworzenia i realizacji programu rewitalizacji odgrywa partycypacja społeczna, która obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy. W toku przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji dąży się, aby działania, skutkowały wypowiedzeniem się przez wszystkich interesariuszy.

Prace diagnostyczne i projektowe obejmowały analizy dokumentów dostarczonych przez Zamawiającego. Wykorzystano również dane dostarczone z GUS oraz innych opracowań i dokumentów planistycznych.

1. Ogólna charakterystyka Gminy Wilkołaz

1.1. Położenie Gminy Wilkołaz

Pod względem administracyjnym Gmina Wilkołaz należy do województwa lubelskiego i wchodzi w skład powiatu kraśnickiego. Usytuowana jest w południowo-zachodniej części województwa, w odległości około 35 km na południe od centrum Lublina i 12 km od Kraśnika, dlatego też pozostaje w obszarze bezpośrednich wpływów obu miast (społecznych, ekonomicznych, rekreacyjnych i infrastrukturalnych). Obszar gminy graniczy z sześcioma gminami, tj.: Borzechów, Niedrzwica Duża, Urzędów, Zakrzówek, Strzyżewice, Kraśnik. Gmina zajmuje powierzchnię 8 186 ha, co stanowi 0,3% powierzchni województwa (w nowych granicach administracyjnych) oraz 8,2% powierzchni powiatu kraśnickiego. Kraśnik stanowi ośrodek administracyjno-usługowy o randze regionalnej.

Wilkołaz to gmina typowo rolnicza, która położona jest we wschodniej części Wzniesień Urzędowskich, na pofałdowanej, słabo zalesionej wierzcholinie lessowej, rozciągniętej doliną rzeki Urzędówki.

Gmina cechuje się dobrą dostępnością komunikacyjną. Umiejscowiona jest 12 km na północ od Kraśnika, przy drodze krajowej Lublin – Rzeszów i linii kolejowej z Lublina do Stalowej Woli. Układ komunikacyjny zapewnia wewnętrzne powiązania między ośrodkiem gminnym i jednostkami wiejskimi oraz zewnętrznie z ośrodkami ponadlokalnymi i miejscowościami sąsiadujących gmin, tj.: miasto Kraśnik i Lublin oraz gminami Niedrzwica Duża, Zakrzówek, Strzyżewice, Urzędów i Borzechów.

Układ komunikacyjny Gminy Wilkołaz tworzą drogi wojewódzkie - 14 km utwardzone, drogi powiatowe - 33 km, w tym utwardzone 29,5 km oraz gruntowe 3,5 km, drogi gminne - 80 km, w tym utwardzone 60 km, tłuczniowe 15 km oraz gruntowe 5 km.

Obszar Gminy Wilkołaz odznacza się układem sieci osadniczej, którego początki sięgają wczesnego średniowiecza. Najstarszym znanym obiektem na terenie gminy jest wczesnośredniowieczne grodzisko na gruntach wsi Zalesie. Najstarszą miejscowością na terenie Gminy Wilkołaz jest najprawdopodobniej sam Wilkołaz, późniejsza wieś ordynacji Zamojskich, która powstała już w XII wieku, a w wieku XIV była wsią parafialną. Do innych starszych miejscowości gminy należy wieś Zdrapy wzmiankowana już w 1676 r. Przed 1827 r. powstała Wólka Rudnicka i Pułankowice. Na późniejsze lata XIX wieku datowany jest Rudnik Szlachecki i Ostrów.

Obecną sieć osadniczą gminy tworzy 13 sołectw:

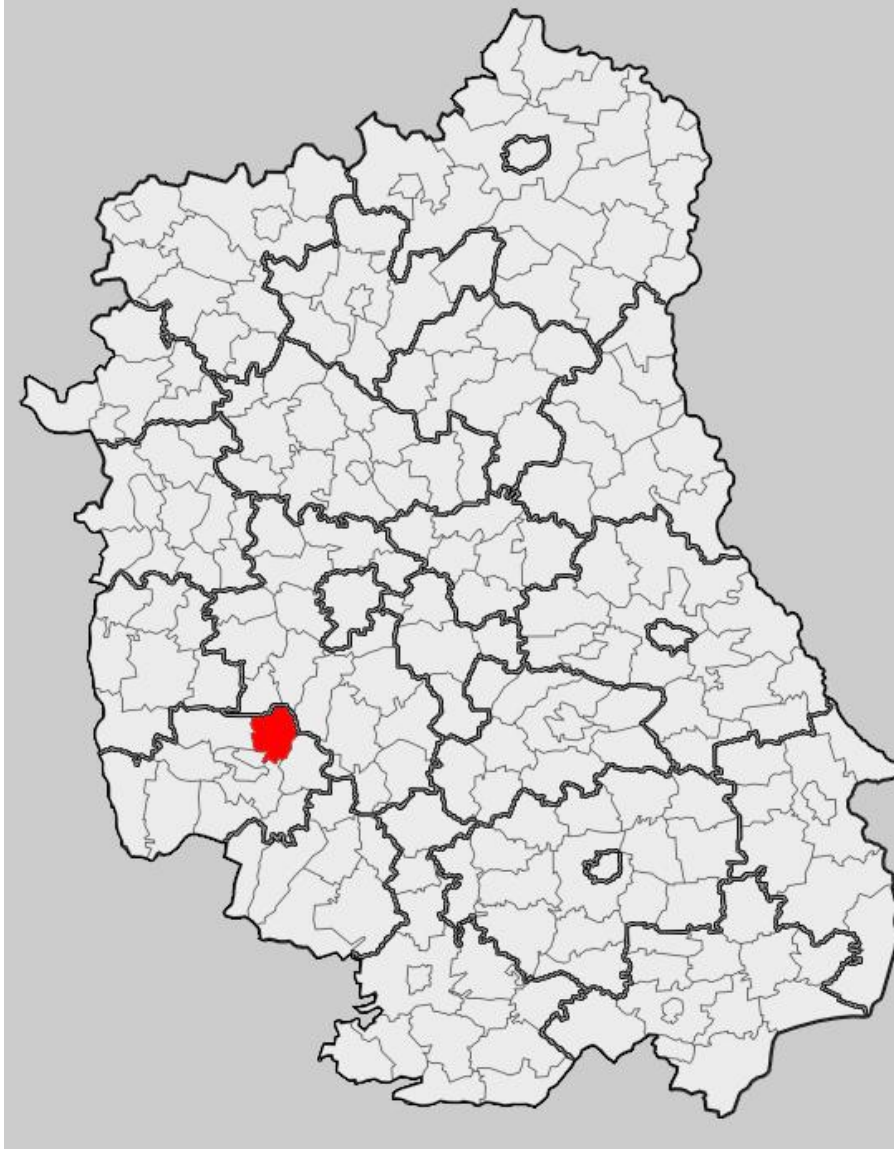
1. Ewunin
2. Marianówka
3. Ostrów
4. Ostrów-Kolonia
5. Pułankowice
6. Rudnik Szlachecki
7. Wilkołaz Dolny
8. Wilkołaz Pierwszy
9. Wilkołaz Drugi
10. Wilkołaz Trzeci
11. Wólka Rudnicka
12. Zalesie
13. Zdrapy

Teren Gminy Wilkołaz podzielony jest na 13 sołectw, 16 obrębów geodezyjnych i 17 miejscowości.

W skład gminy wchodzi następujące miejscowości: Marianówka, Obroki, Ewunin, Wilkołaz Dolny, Wilkołaz Pierwszy, Wilkołaz Drugi, Wilkołaz Trzeci, Wilkołaz Górny, Ostrów, Zdrapy, Wólka Rudnicka, Rudnik Szlachecki, Rudnik Kolonia, Pułankowice, Ostów-Kolonia, Zalesie, Wilkołaz-Stacja Kolejowa.

W skład sołectwa Marianówka wchodzi 2 miejscowości i obręby geodezyjne: Marianówka i Obroki. W skład sołectwa Rudnik Szlachecki wchodzi 2 miejscowości i obręby geodezyjne: Rudnik Szlachecki i Rudnik-Kolonia, w skład sołectwa Wilkołaz Pierwszy wchodzi 2 obręby geodezyjne: Wilkołaz Pierwszy i Wilkołaz Poduchowny, a w skład sołectwa Zdrapy wchodzi 3 miejscowości: Wilkołaz Górny, Wilkołaz-Stacja Kolejowa i Zdrapy oraz 2 okręgi geodezyjne: Wilkołaz Górny i Zdrapy.

Mapa 1 Położenie Gminy Wilkołaz na tle województwa

Źródło: <http://www.gminy.pl/powiaty/66.html>

Mapa 2 Położenie poszczególnych miejscowości na terenie Gminy Wilkołaz

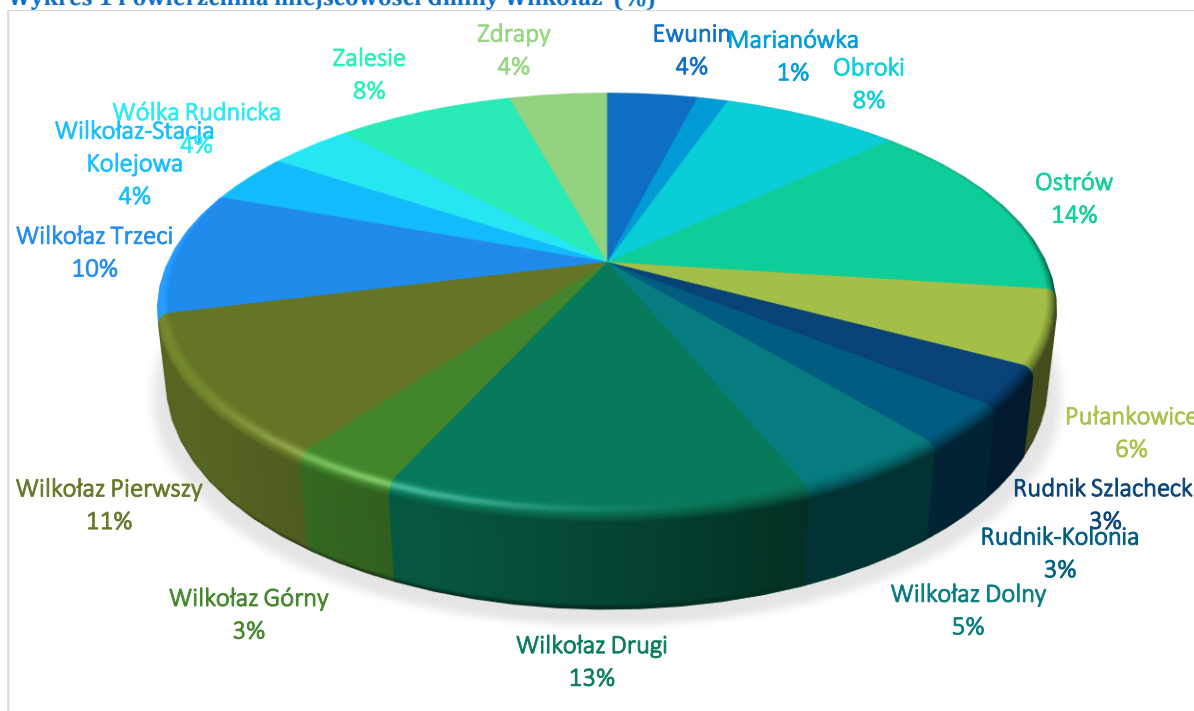
Źródło: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wilko%C5%82az_\(gmina\)_location_map.png](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wilko%C5%82az_(gmina)_location_map.png)

Tabela 1 Powierzchnia poszczególnych miejscowości Gminy Wilkołaz

Lp.	Miejscowość	Powierzchnia całkowita miejscowości [ha]	Powierzchnia całkowita miejscowości [km ²]
1	Ewunin	320,4170	3,20
2	Marianówka	109,2609	1,09
3	Obroki	631,4379	6,31
4	Ostrów	1151,3200	11,51
5	Ostrów-Kolonia		
6	Pułankowice	471,5638	4,72
7	Rudnik Szlachecki	245,2341	2,45
8	Rudnik-Kolonia	256,3305	2,56
9	Wilkołaz Dolny	393,1799	3,93
10	Wilkołaz Drugi	1057,3477	10,57
11	Wilkołaz Górny	271,9012	2,72
12	Wilkołaz Pierwszy	894,9058	8,95
13	Wilkołaz Trzeci	778,7208	7,79
14	Wilkołaz-Stacja Kolejowa	310,1650	3,10
15	Wólka Rudnicka	297,3699	2,97
16	Zalesie	630,8381	6,31
17	Zdrapy	347,0668	3,47
RAZEM:		8167,0594	81,67

Źródło: UG Wilkołaz

Wykres 1 Powierzchnia miejscowości Gminy Wilkołaz (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Wilkołaz

1.2. Demografia

Do podstawowych charakterystyk zbiorowości ludzkiej należą jej liczebność i rozmieszczenie. Liczba mieszkańców gminy systematycznie maleje z niewielkimi wahaniami.

Ogólnie w latach 2015 - 2021 liczba osób zamieszkujących gminę zmniejszyła się o 51 osób

Gmina Wilkołaz ma 5 469 mieszkańców, z czego 50,1% stanowią kobiety, a 49,9% mężczyźni. W latach 2002-2021 liczba mieszkańców zmalała o 1,9%.

Średni wiek mieszkańców wynosi 41,3 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa lubelskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

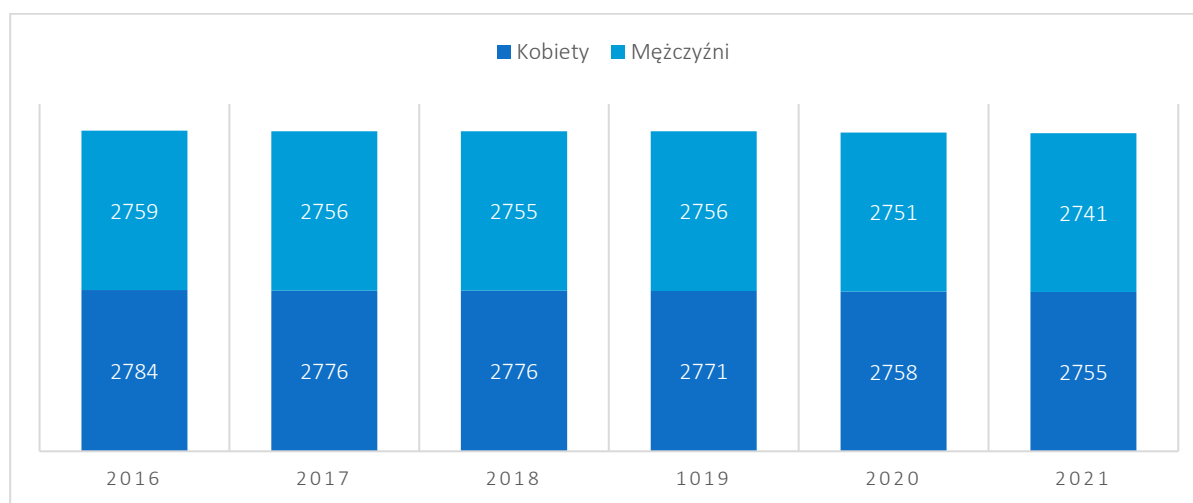
Gmina Wilkołaz ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -20. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -3,63 na 1000 mieszkańców gminy Wilkołaz. W 2021 roku urodziło się 46 dzieci, w tym 47,8% dziewczynek i 52,2% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń

żywych do liczby zgonów wynosi 0,44 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. Na 1000 ludności gminy Wilkołaz przypada 11.98 zgonów. Jest to znacznie mniej od wartości średniej dla województwa lubelskiego oraz znacznie mniej od wartości średniej dla kraju.

W 2021 roku zarejestrowano 62 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 42 wymeldowania, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Wilkołaz 20. W tym samym roku 1 osoba zameldowała się z zagranicy oraz zarejestrowano 1 wymeldowanie za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 0.

59,0% mieszkańców gminy Wilkołaz jest w wieku produkcyjnym, 18,5% w wieku przedprodukcyjnym, a 22,6% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 2 Liczba mieszkańców gminy w latach 2015 - 2021

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z UG Wilkołaz

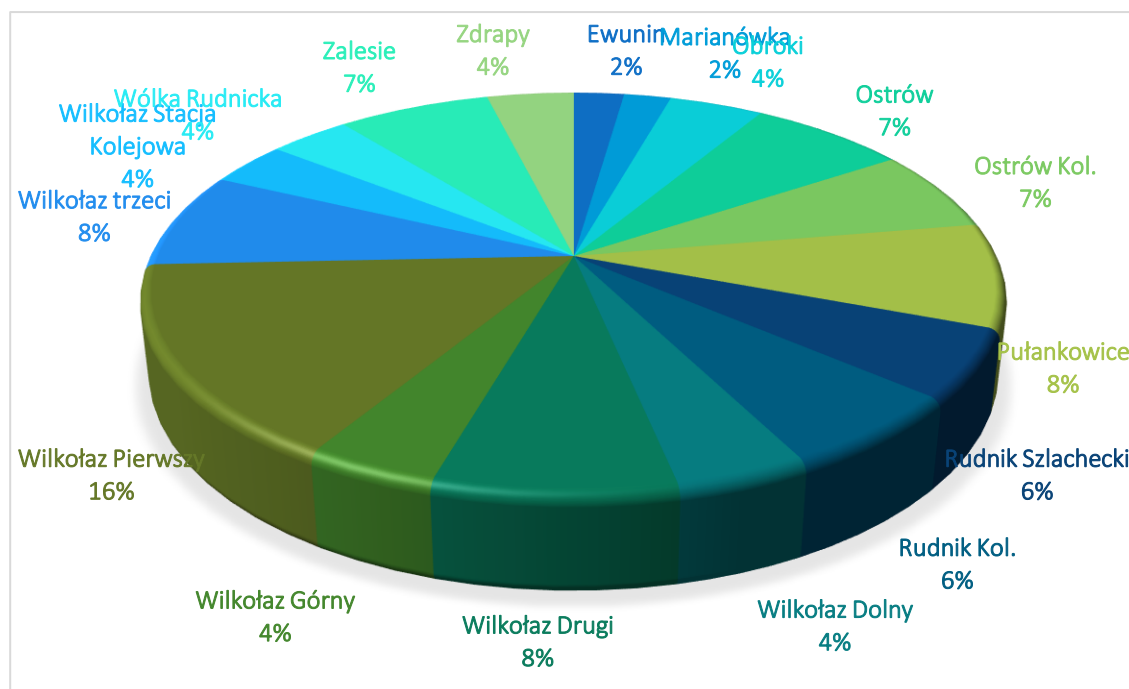
Tabela 2 Liczba mieszkańców wg miejscowości zameldowanych na pobyt stały – stan na 31.12.2022 r.

Lp.	Miejscowość	Liczba mieszkańców	Kobiety	Mężczyźni
1	Ewunin	124	60	64
2	Marianówka	116	58	58
3	Obroki	232	116	116
4	Ostrów	388	198	190
5	Ostrów Kol.	361	160	201
6	Pułankowice	458	239	219
7	Rudnik Szlachecki	304	142	162
8	Rudnik Kol.	337	165	172
9	Wilkołaz Dolny	234	116	118
10	Wilkołaz Drugi	426	219	207
11	Wilkołaz Górny	231	114	117

12	Wilkołaz Pierwszy	854	432	422
13	Wilkołaz trzeci	420	205	215
14	Wilkołaz Stacja Kolejowa	194	106	88
15	Wólka Rudnicka	200	96	104
16	Zalesie	376	205	171
17	Zdrapy	214	116	98
RAZEM:		5469	2747	2722

Źródło: UG Wilkołaz

Wykres 3 Liczba mieszkańców wg miejscowości w 2022

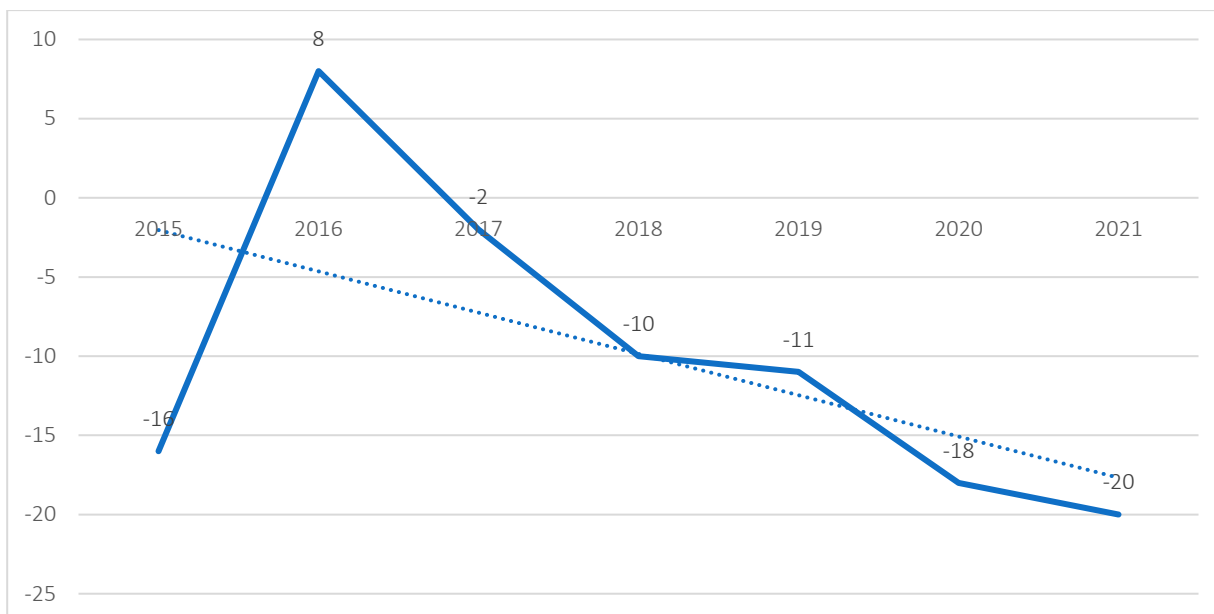

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Wilkołaz

Struktura wieku mieszkańców i przyrost naturalny

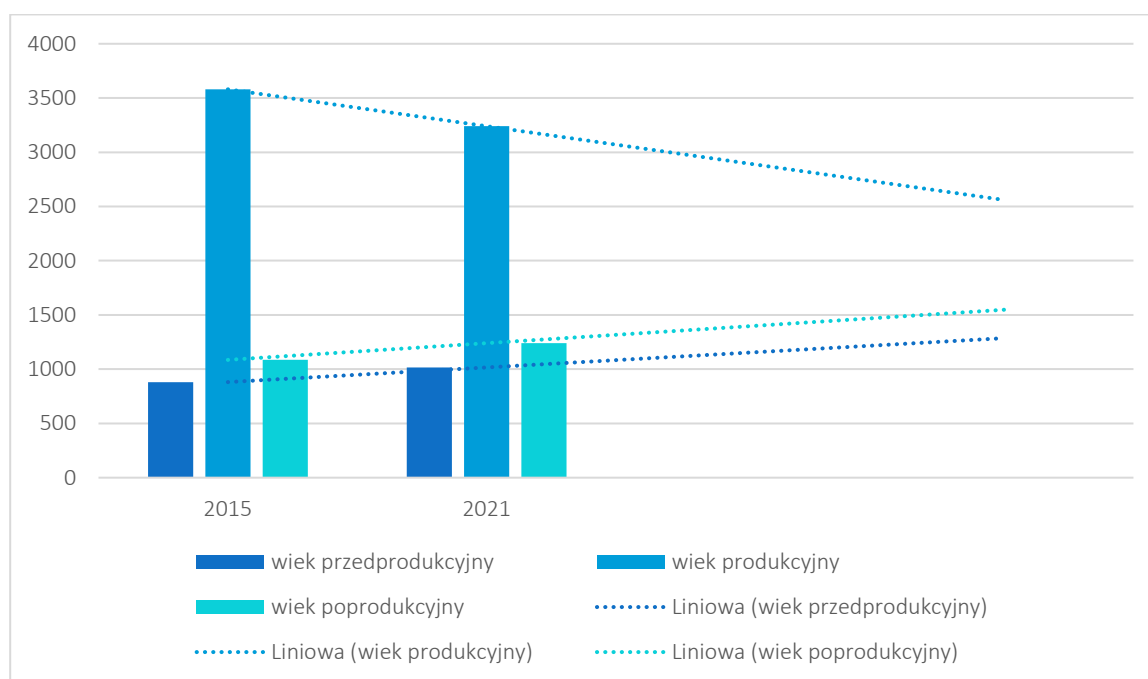
Szczegółowa analiza dotycząca struktury wieku mieszkańców pozwala na stwierdzenie, że sytuacja demograficzna w większości sołectw gminy stale pogarsza się. Dane dostarczone przez Urząd Gminy wskazują, na **ujemny przyrost naturalny. Bezpośrednią przyczyną jest malejąca liczba urodzeń.**

Tabela 3 Przyrost naturalny w Gminie Wilkołaz

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Wykres 4 Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w Gminie Wilkołaz w roku 2015 oraz 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Migracje ludności

Sytuacja demograficzna w gminie kształtowana jest również przez migracje. Saldo migracji jako różnica między liczbą zameldowań a wymeldowań pokazuje ruch mieszkańców zarówno w kraju jak i za granicę.

Migracje ludności są podstawowym elementem i formą mobilności przestrzennej. Oznaczają one przemieszczenia terytorialne związane ze względnie trwałą zmianą miejsca zamieszkania i są postrzegane jako komponent, obok rozrodzności i umieralności, zmian demograficznych.

W omawianym okresie (2015-2021) Gmina Wilkołaz notuje niewielkie ujemne saldo migracji wewnętrznej. Natomiast saldo migracji w naszej gminie na koniec 2021 r. było dodatnie i wynosiło 20 tj. (liczba osób zameldowanych w stosunku do wymeldowanych).

1.2. Edukacja

W gminie są cztery szkoły podstawowe:

1. Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Wilkołazie Pierwszym;
2. Szkoła Podstawowa im. Królowej Jadwigi w Rudniku Szlacheckim;
3. Szkoła Podstawowa im. Wacława Rafalskiego w Ostrowie;
4. Szkoła Podstawowa w Marianówce;

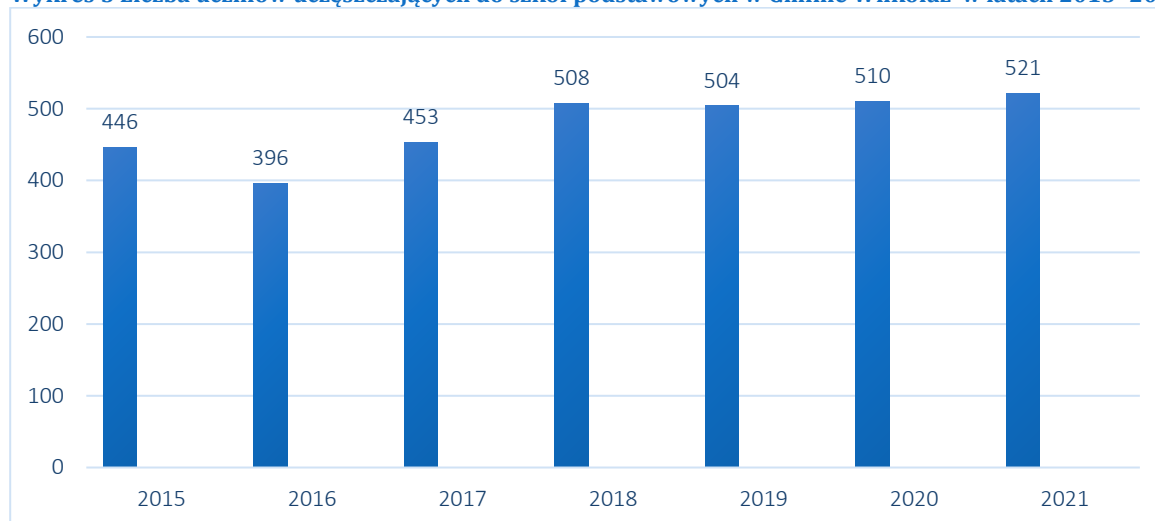
Naukę w roku szkolnym 2021/2022 w tych szkołach ukończyło 520 uczniów, natomiast we wrześniu 2022 r. naukę w roku szkolnym 2022/2023 rozpoczęło 505 uczniów.

W wymienionych szkołach podstawowych na rok szkolny 2022/2023 zorganizowane zostały oddziały przedszkolne, w których opieką zostało objętych od września 2022 roku 140 dzieci w wieku od 2,5 roku do 6 lat.

Łącznie we wszystkich szkołach podstawowych na terenie gminy funkcjonowało 38 oddziałów szkolnych oraz 7 oddziałów przedszkolnych.

Do jednego oddziału szkolnego uczęszczało w 2022 r. średnio 14,02 uczniów, zaś do oddziału przedszkolnego średnio 20 dzieci. Najwięcej w Szkole Podstawowej im. T. Kościuszki w Wilkołazie 19,2 uczniów w oddziale szkolnym, najmniej w Szkole Podstawowej w Marianówce — 5,4 uczniów w oddziale szkolnym, przy czym w szkole w Marianówce występowało łączenie klas. Ze względu na zmniejszającą się liczebność uczniów w klasach, zastosowano również łączenie niektórych przedmiotów w Szkole Podstawowej im. Wacława Rafalskiego w Ostrowie.

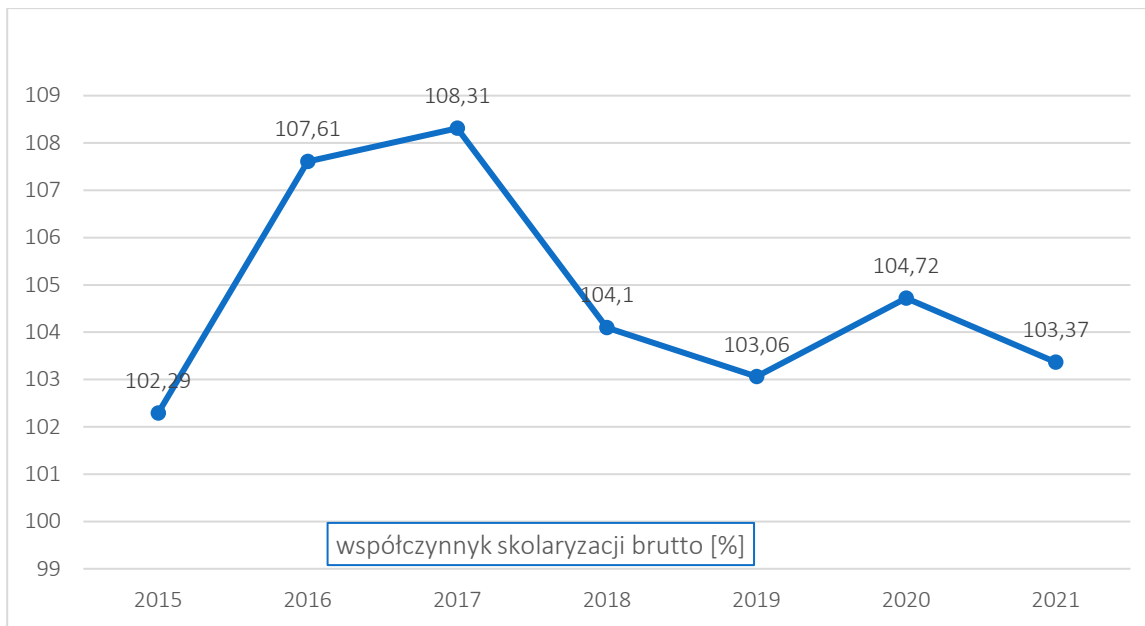
Wykres 5 Liczba uczniów uczęszczających do szkół podstawowych w Gminie Wilkołaz w latach 2015 -2021

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS

Współczynnik skolaryzacji w gminie wynosił w roku 2021 103,37%. Od roku 2017 odnotowuje się jego spadek.

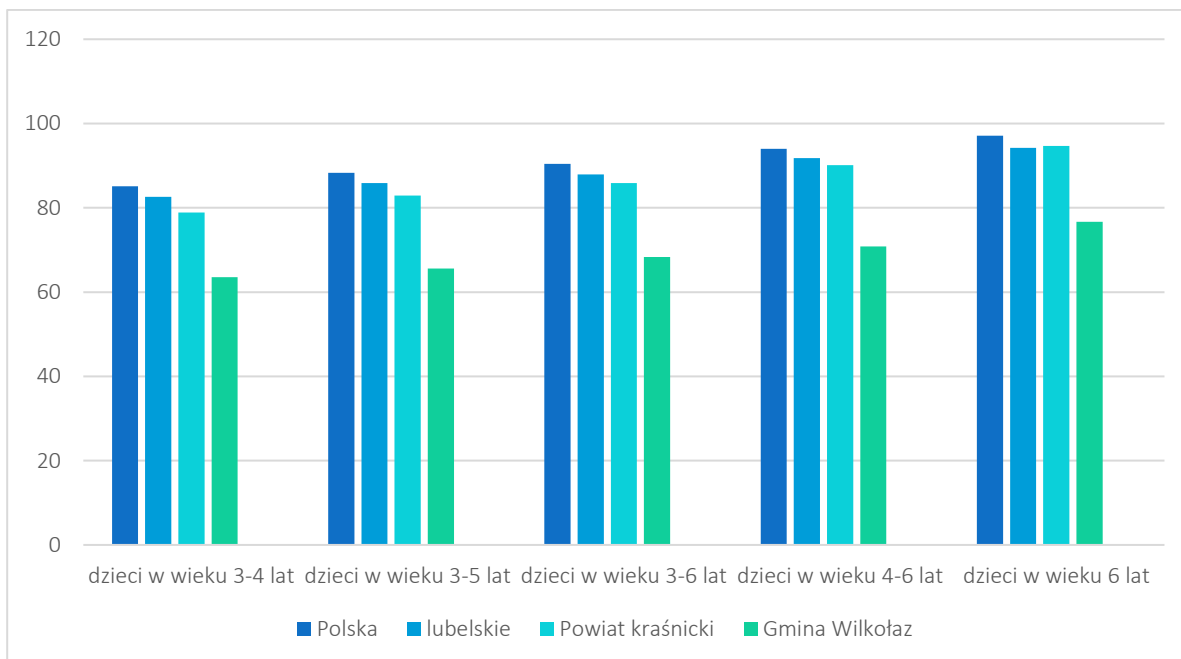
Wykres 6 Współczynnik skolaryzacji brutto w Gminie Wilkołaz w latach 2015-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

1.2.1. Wychowanie przedszkolne

Wykres 7 Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w roku 2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Z powyższej tabeli wynika, że odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie Gminy Wilkołaz jest średni i niższy od wskaźnika dla województwa oraz dla powiatu kraśnickiego.

1.2.2. Poziom nauczania w szkołach podstawowych

Tabela 4 Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty 2021 dla poszczególnych szkół, dla których organem prowadzącym jest Gmina Wilkołaz

Lp.	Egzamin	Wynik egzaminu w %				
		Szkoła	Powiat	Gmina	Województwo	Kraj
1	Język polski	69,66	64	70	61	60
2	Matematyka	47	48	49	47	47
3	Język angielski	64,33	60	64	63	66

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Wilkołaz

1.3. Zabytki i kultura

1.3.1. Zabytki kultury

Gmina Wilkołaz należy do gmin o małych zasobach zabytków. Zabytki znajdujące się na terenie Gminy Wilkołaz zgodnie z rejestrem zabytków nieruchomych województwa lubelskiego i rejestrem zabytków archeologicznych województwa lubelskiego (Obwieszczenie Nr 1/2015 Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora zabytków w Lublinie z dnia 15 stycznia 2015 roku):

- ✓ Kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela w Wilkołazie z wystrojem wnętrza i zabytkowymi ruchomościami oraz drzewostanem w obrębie cmentarza kościelnego. Kościół wzniesiony w połowie XVII wieku w stylu barokowym
- ✓ Cmentarz wojenny w Wólce Rudnickiej położony na skraju lasu „Krzywda” z I wojny światowej, będący miejscem spoczynku żołnierzy armii austro-węgierskiej i rosyjskiej
- ✓ Grodzisko w Zalesiu tzw. „Okopek” z częściowo zachowanym wałem ziemnym, datowane na okres wczesnośredniowieczny, będące jedynym z punktów osadniczych Lubelszczyzny z tego okresu

Pośrednią ochroną konserwatorską w poszczególnych miejscowościach objęte są następujące obiekty i obszary:

- ✓ **Wilkołaz Dolny:**
  1. Kaplica z Figurą św. Jan Nepomucena;

- 2. Młyn spalinowy;
- ✓ **Wilkołaz Pierwszy:**
  - 1. Kapliczka z Figurą św. Katarzyny Wilkołaz Pierwszy k. XIX w.;
  - 2. Budynek Gminy;
  - 3. Cmentarz parafialny „były”
  - 4. Cmentarz parafialny „stary”
  - 5. Cmentarz parafialny „nowy”
- ✓ **Ostrów:**
  - 1. Mogiła Wojenna z I wojny światowej

1.3.2. Działalność kulturalna

Na terenie gminy Wilkołaz funkcjonuje **Gminny Ośrodek Kultury w Wilkołazie**

Gminny Ośrodek Kultury w Wilkołazie ma na celu realizację działań w dziedzinach: wychowania, edukacji i upowszechniania kultury wśród mieszkańców gminy. Główne założenia do realizacji to przede wszystkim: edukacja kulturowa dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez możliwość udziału w zespołach lub kołach zainteresowań; rozwijanie zainteresowań amatorską twórczością artystyczną; rozbudzanie zainteresowania sztuką, a także organizowanie konkursów i wystaw czasowych.

W 2022 roku prowadzone były zajęcia: nauka gry na gitarze, taniec nowoczesny i taniec ludowy, nauka języka angielskiego i hiszpańskiego, zajęcia plastyczno-rękodzielnicze, robotyka, judo oraz Mamyczas.

GOK był również organizatorem lub współorganizatorem wielu imprez, m.in.:

- Dożynki gminno-parafialne organizowane przez Urząd Gminy Wilkołaz, Sołectwo Zalesie oraz Gminny Ośrodek Kultury;
- „Festyn Święto Boszcza” organizowany przez GOK, Gminną Bibliotekę Publiczną w Wilkołazie, Parafię Wilkołaz oraz Nadleśnictwo Kraśnik;
- Rodzinny Rajd Rowerowy organizowany przez Urząd Gminy, Gminną Bibliotekę Publiczną;
- „I Urzędowsko-Wilkołaski Rajd Rowerowy” organizowany przez GOK, Gminę Wilkołaz wspólnie z Gminą Urzędów i Stowarzyszeniem Wschód Lubelskich Serc .
- Kiermasz Mikołajkowy, z którego dochód został przeznaczony na rzecz niepełnosprawnego dziecka z terenu naszej gminy.

Działalność biblioteczna:

Gminna Biblioteka Publiczna w Wilkołazie i Filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Pułankowicach były dostępne przez cały rok. Placówka główna pracowała od poniedziałku do piątku w godzinach od 7.30 do 15.30 i jest dostosowana dla osób niepełnosprawnych. Filia pracowała w czwartki i piątku w godzinach od 7.30 do 15.30 i nie jest przystosowana dla osób niepełnosprawnych.

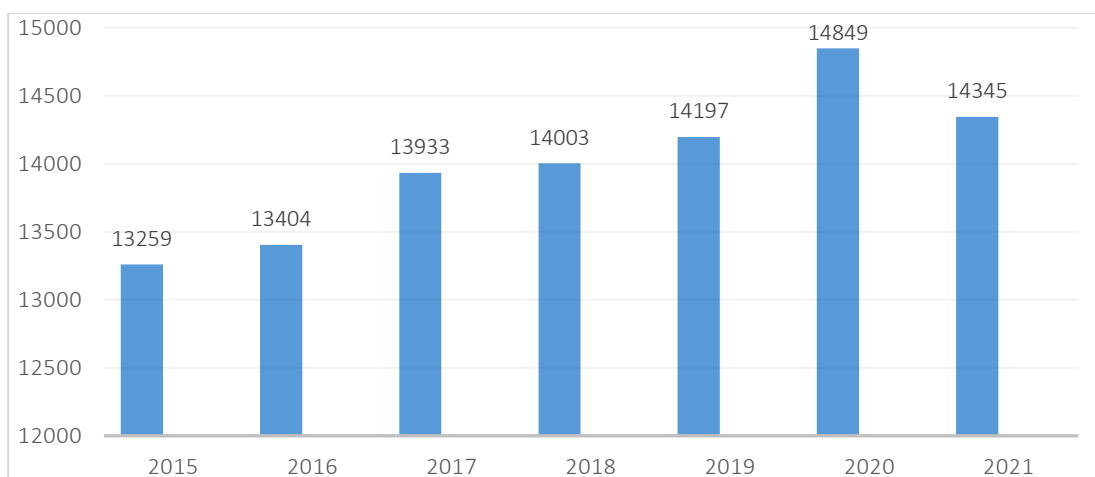
Księgozbiór Biblioteki na dzień 1.01.2022 r. wyniósł 14 345 woluminów, zaś na koniec roku 14 630 woluminów . W przeliczeniu na jednego mieszkańca łączna liczba woluminów na dzień 1.01.2022 r. wyniosła 2,59 i na koniec 2022 r. wyniosła 2,72 woluminów. Placówki w minionym roku nie prowadziły wypożyczeń CD i DVD, gdyż nie posiadają ich w swoich zbiorach.

W 2022 r. placówki zarejestrowały 576 czytelników. Liczba czytelników na 100 mieszkańców wyniosła 10,7. W ciągu roku z usług biblioteki skorzystało 4086 osoby, które wypożyczyły

10 577 woluminów i 498 czasopism, co ogółem wynosi 11 075 wypożyczeń. Placówka wzbogaciła swój księgozbiór o 713 pozycji książkowych, z czego 383 książki zakupiono za środki własne, a 330 pozycji zakupiono za środki Biblioteki Narodowej. W wyniku selekcji wycofano 428 książek zniszczonych.

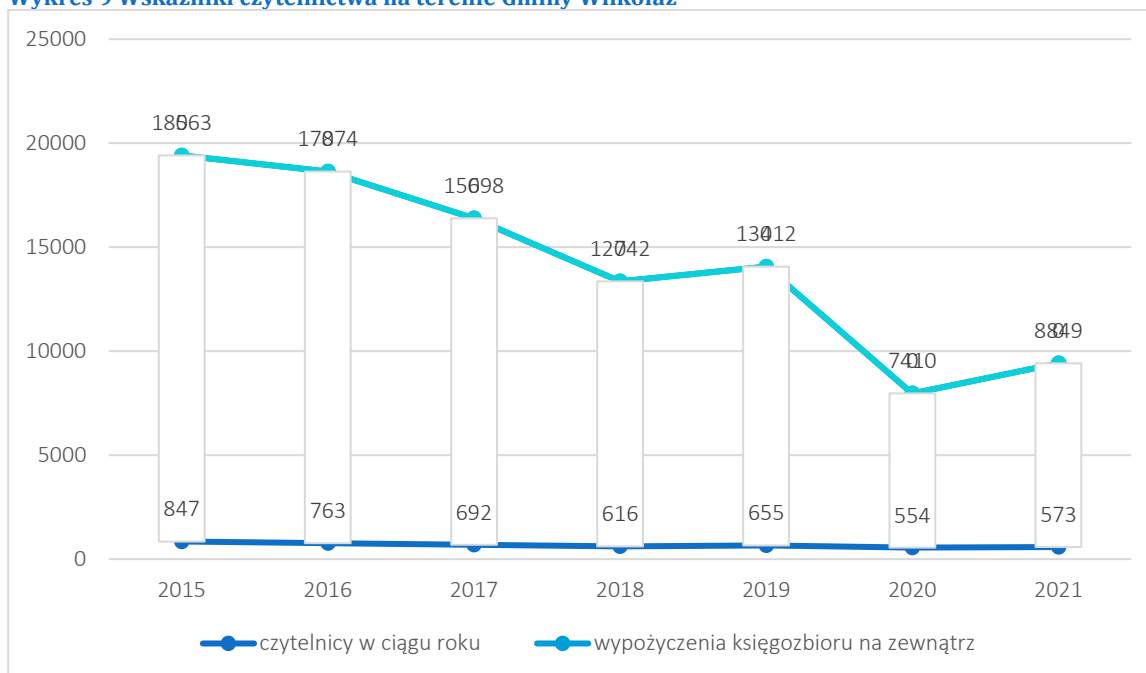
W Bibliotece głównej użytkowane są cztery komputery dla użytkowników biblioteki.

Wykres 8 Księgozbiór w bibliotekach na terenie Gminy Wilkołaz

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Wykres 9 Wskaźniki czytelnictwa na terenie Gminy Wilkołaz

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

1.4 Sport i rekreacja

Sport i rekreacja to czynniki kształtowania zdrowia i osobowości, rozwijania nawyków i prozdrowotnych postaw, a także wartościowa forma spędzania czasu wolnego. Sport coraz częściej traktowany jest jako jedna z wartości kulturowych, mających duży wpływ na rozwój człowieka, jego zdrowie i jakość życia.

Na terenie Gminy Wilkołaz działalność sportową prowadzą dwa kluby sportowe:

1. Klub Sportowy Unia Wilkołaz
2. Klub sportowy LKS Perła Rudnik

Bazę sportową gminy tworzą boiska przyszkolne, sale gimnastyczne przy szkołach oraz hala widowiskowo-sportowa przy Szkole Podstawowej w Wilkołazie

Z obiektów przyszkolnych korzystają przede wszystkim uczniowie szkół w ramach lekcji wychowania fizycznego.

1.5. Turystyka

Gmina Wilkołaz jest gminą wiejską o charakterze w głównej mierze rolniczym, która posiada potencjał turystyczny, głównie agroturystyczny, do tej pory nie w pełni wykorzystywany.

Obok atrakcji krajobrazowo-przyrodniczych sprzyjających wypoczynkowi Gmina posiada także kilka zabytków historycznych, ściśle powiązanych z przeszłością tych terenów.

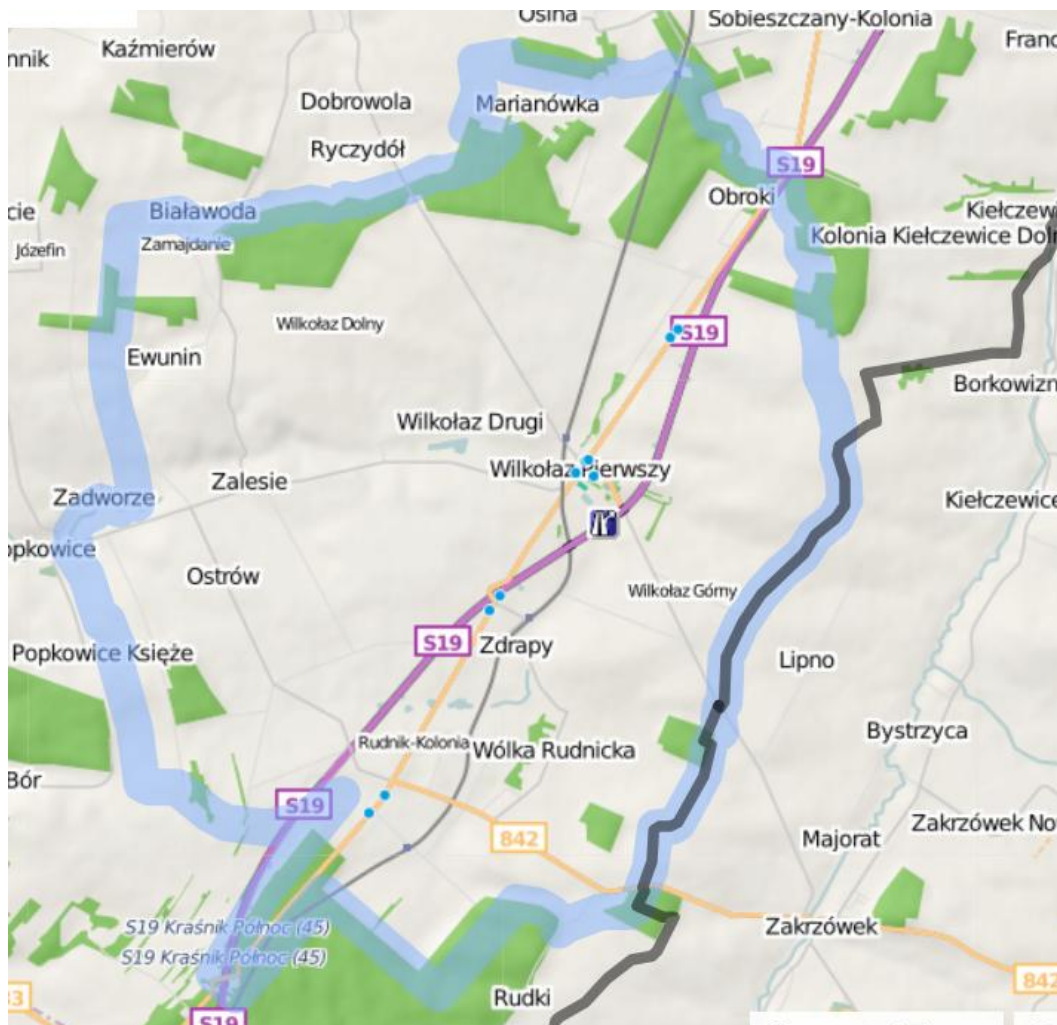
Walory krajobrazowe i przyrodnicze

Dzisiejszy krajobraz Gminy w głównych zarysach ukształtował się na początku XIX wieku, kiedy dokonywało się wylesienie Gminy i kiedy zakończył się proces kształtowania rdzenia układu osadniczego.

Największe walory krajobrazowe, tj. dolina, wąwozy, wzgórza występują w zachodniej części gminy w rejonie miejscowości Zalesie-Ostrów. Do atrakcyjnych pod względem faunistycznych obszarów na terenie Gminy należy dolina rzeki Urzędówki oraz kompleksy leśne w północnej i południowej części Gminy. Część północna Gminy znajduje się w zasięgu leśnego korytarza ekologicznego o znaczeniu regionalnym, zapewniającego łączność Czarniejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu na wschodzie z Chodelskim Obszarem Chronionego Krajobrazu na zachodzie. Niewielka zalesiona południowa część gminy znajduje się w zasięgu Kraśnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz leśnego korytarza ekologicznego o znaczeniu krajowym. Podstawowy układ ekologiczny gminy stanowi dolina rzeki Urzędówki, którą można utożsamić z lokalnym korytarzem ekologicznym łączącym wyżej wymienione obszary chronionego krajobrazu. Dolina ta łączy korytarze ekologiczne położone w północnej i południowej części gminy tworząc sieć ekologiczną województwa.

Jako ciekawy element krajobrazu wyróżnia się pozostałości alei lipowej prowadzącej z Kościoła w Wilkołazie Drugim do folwarku dolnego.

Mapa 3 Obszary atrakcyjne turystycznie w Gminie Wilkołaz

<http://www.turystykawgminie.pl/mapa/wilkołaz/@50.997336,22.276154,12,2/szlaki/fs=1,2,3,4,5,7,6/f=>

1.6. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Ochrona zdrowia

Gmina nie posiada zarządzanych przez siebie podmiotów leczniczych.

Na terenie gminy funkcjonuje jeden, niepubliczny, podmiot leczniczy - NZOZ W WILKOŁAZIE S.C.

W gminie w 2022 r. funkcjonowała 1 apteka.

1.7. Wykluczenie społeczne

Pomoc społeczna

Zadania zlecone i zadania własne w zakresie pomocy społecznej w Gminie Wilkołaz realizowane są przez **Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilkołazie**.

Najczęstszymi przyczynami kwalifikującymi do świadczeń z pomocy społecznej przyznawanymi przez ośrodki pomocy społecznej w powiecie lubelskim są niezmiennie od kilku lat: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność.

Przyczyny korzystania z pomocy społecznej pozostają takie same, warto jednak zauważyć, że w okresie ostatnich lat zmniejsza się ranga i znaczenia niemal każdego z problemów społecznych kwalifikujących się do uzyskania pomocy z OPS. Konieczne jest nieustanne monitorowanie skali problemów społecznych i odpowiednie dobieranie instrumentów służących przeciwdziałaniu

wykluczeniu społecznemu w stosunku do aktualnych problemów. Przyznanie świadczeń z pomocy społecznej wymaga oprócz spełnienia kryterium dochodowego, wystąpienia innych przesłanek.

W 2022 roku z pomocy skorzystało 113 osób z 84 rodzin w tym 43 to osoby samotne, a 31 to rodziny z dziećmi. Przeprowadzono 251 wywiadów środowiskowych oraz 41 weryfikacji dotyczących innych programów. Najczęściej z pomocy jaką oferuje ośrodek korzystają mieszkańcy: Rudnik Kolonia — 10 rodzin, Ostrów Kolonia - 10, Wilkołaz Pierwszy 8, Zdrapy i Stacja Kolejowa - 7, Pułankowice — 6, Ostrów - 5, Wilkołaz Dolny — 6, Obroki — 5, Rudnik Szlachecki — 5, Zalesie - 4, Wólka Rudnicka — 4, Wilkołaz Drugi - 4, Wilkołaz Górny — 3, Wilkołaz Trzeci — Ewunin - 2, Marianówka - 2.

Głównymi przyczynami korzystania przez rodziny z pomocy ośrodka są odpowiednio: ubóstwo 51 rodzin, długotrwałą choroba 50 rodzin, bezrobocie 33 rodziny, niepełnosprawność - 28 rodzin.

Do zadań własnych należy przyznawanie i wypłacanie następujących świadczeń:

1. Zasiłki celowe z przeznaczeniem na: żywność, leczenie itp. Wydano decyzje dla 30 rodzin. Zasiłki celowe specjalne (dla osób, których dochód jest wyższy od kryterium) 9 rodzin.
2. Dożywianie - było prowadzone w oparciu o uchwałę z dnia 15 października 2018 roku w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 - 2023. Z tej formy pomocy skorzystało 51 dzieci z 25 rodzin tj. 6126 posiłków oraz 4 rodziny w formie zasiłków celowych z przeznaczeniem na zakup żywności na kwotę 1.221 zł. Dożywianie na terenie gminy prowadzone jest we wszystkich szkołach i przedszkolu gminnym
3. Wieloletni gminny „Program osłonowy w zakresie dożywiania na lata 2019 - 2023” Umożliwia on dożywianie dzieci i młodzieży bez wywiadu w sytuacji gdy rodzina znajduje się w bardzo trudnej sytuacji. W 2022 skorzystało jedno dziecko, łącznie 60 posiłków na kwotę 355 zł.
4. Usługi opiekuńcze. Z tej formy pomocy korzystało 3 osoby samotne, które ze względu na wiek i stan zdrowia potrzebują pomocy w domu (łącznie 1386 godzin).
5. Zasiłki okresowe - w 2022 roku przyznano dla 24 klientów 118 świadczeń. Najwięcej z powodu bezrobocia 19 osób, długotrwałej choroby 4, niepełnosprawności 3.
6. Zasiłki stałe — 20 osób — 207 świadczeń.
7. Składki na ubezpieczenie zdrowotne od zasiłków stałych — 17 osób.
8. Stypendia szkolne. W ubiegłym roku wypłaciliśmy stypendia dla 46 uczniów w okresie styczeń - czerwiec oraz 37 w okresie wrzesień — grudzień
9. Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa. Na podstawie umowy z PCK w Lublinie pomoc w formie żywności otrzymało 150 osób — 300 paczek.

W Domach Pomocy Społecznej łącznie przebywało w 2022 roku 11 osób: 2 osoby w DPS w Janowie Lubelskim, są to osoby z zaburzeniami psychicznymi, 7 w Popkowicach, w tym jedna na mocy postanowienia sądu, jedna w Świdniku oraz jedna w Kraśniku. W ciągu roku cztery osoby zmarły. W chwili obecnej w DPS przebywa 7 osób.

W 2022 roku w ośrodku był zatrudniony asystent rodziny w wymiarze 1/4 etatu, przez okres styczeń — czerwiec 2022 roku. Asystent miał pod opieką 4 rodziny, z 12 dziećmi. Dzięki pracy asystenta na bieżąco było monitorowanie funkcjonowanie rodzin. Praca asystenta miała na celu zmienić postawy rodziców, aby dzieci w tych rodzinach czuły się bezpieczniej. Dla jednej z tych rodzin niewydolnej wychowawczo i odpornej na porady i sugestie wszystkich zaangażowanych instytucji uzyskaliśmy wsparcie ze strony stowarzyszenia SOS Wioski dziecięce w formie warsztatów, porad psychologa, pedagoga dla dzieci i rodziców. Spotkania z psychologiem odbywały się w siedzibie OPS.

Karty Dużej Rodziny:

Dokument zapewnia specjalne uprawnienia rodzinom z co najmniej trojgiem dzieci bez względu na dochód w rodzinie. W 2022 roku nowych wniosków o wydanie Kart Dużej Rodziny wpłynęło 64. Łącznie na chwilę obecną uprawnienia KDR posiada 276 rodzin z gminy. Wydano ponad 1000 kart.

Świadczenia rodzinne:

W 2022 roku skorzystało z nich 329 rodzin. Liczba uprawnionych zmniejsza się z powodu wzrostu dochodów, przelicznika z pola, a kryteria dochodowe uprawniające do tej form pomocy pozostają bez zmian od wielu lat.

Do grupy świadczeń rodzinnych należą:

1. Wypłaty zasiłków rodzinnych: 3526 świadczeń,
2. Wypłaty dodatków do zasiłków rodzinnych (z tytułu urodzenia dziecka, opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, samotnego wychowywania, kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, rozpoczęcia roku szkolnego, podjęcia przez dziecko

- nauki w szkole poza miejscem zamieszkania, wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej — 1800 świadczeń,
3. Wyплаты zasiłków pielęgnacyjnych - 1374 świadczenia dla 120 osób,
  4. Wyплаты świadczeń pielęgnacyjnych - 479 świadczeń dla 41 osób,
  5. Opłaty składek na ubezpieczenie emerytalno - rentowe za osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne, SZO — 390 składek,
  6. Opłaty składek na ubezpieczenie zdrowotne — 167 składek,
  7. Wyплаты jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka — 48,
  8. Specjalny zasiłek opiekuńczy, aby go uzyskać trzeba spełnić szereg warunków: kryterium dochodowe, rezygnacja z zatrudnienia, brak innych źródeł ubezpieczenia, sprawowanie faktycznej opieki, potwierdzonej wywiadem środowiskowym przeprowadzonym przez pracowników socjalnych w miejscu sprawowania opieki - 68 świadczeń,
  9. Zasiłek dla opiekuna - świadczenie dla osób opiekujących się niepełnosprawnymi członkami rodziny na starych zasadach tj. bez dochodu — 1 osoba, 12 świadczeń, 12 składek emerytalno — rentowych.
  10. Świadczenie rodzicielskie — 136 świadczenia. Skorzystało z niego w ubiegłym roku 19 matek na kwotę 117.913,30 zł. Przysługuje ono matkom, które urodziły dziecko i nie są uprawnione do zasiłku macierzyńskiego.
  11. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego - OPS zajmuje się wypłatą świadczeń z funduszu alimentacyjnego i postępowaniem wobec dłużników alimentacyjnych. W 2022 roku wypłacono 133 świadczeń dla 12 uprawnionych z 10 rodzin.
  12. Świadczenia wychowawcze — program 500+ W 2022 roku dla 1011 dzieci z 574 rodzin wypłacono 5113 świadczeń na kwotę 2.541157,10 zł. Od 1 czerwca 2022 roku realizacja w/w ustawy przeszła do ZUS. Ośrodki będą wypłacały tylko świadczenia zaległe w ramach koordynacji, gdzie postępowania nie zakończyły się .

Tabela 5 Świadczenia wypłacone przez OPS w roku 2021-2023

	Roz 2021	Rok 2022	Rok 2023
Zasiłki celowe, celowe specjalne (bez programu posiłek ...)	34.770 zł	24.789 zł	32.125 zł
Program „Posiłek w szkole i w domu” (same posiłki)	16.500 zł	24.625 zł	37.500 zł
Program osłonowy z dożywiania	848 zł	355 zł	0
Zasiłki okresowe	65.397 zł	53.260 zł	45.725 zł
Zasiłki stałe	101.100 zł	127.650 zł	114.257 zł
Składki na ub. zdrowotne od osób pobierających zasiłki stałe	8.209 zł	10.211 zł	9.631 zł
Odpłatności za pobyt mieszkańców gminy w DPS	191.205 zł	282.982 zł	275.458 zł
Stypendia szkolne	57.32 zł	51.632 zł	38.352 zł
Pieczą zastępczą (opłata pobytu w pieczy zastępczej)	49.775 zł	67.237 zł.	92.681 zł
Zadania zlecone			

Dodatek osłonowy	0	580.597 zł	zł 171
Dodatek węglowy	0	2.811.000 zł.	9.000 zł
Dodatek Inne źródła	0	236.000 zł	0
Dodatek gazowy	0	0	11.500,50 zł
Składki na ubezpiecz. zdrowotne od osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne i SZO, ZDO	22.589 zł	23.765 zł	26.357 zł
Świadczenia rodzinne	1.690.776 zł	2.089.982zł	1.941.009 zł
Świadczenia wychowawcze	5.992.772 zł	2.541.157 zł	4.500 zł
Fundusz alimentacyjny	71.811 zł	60.541 zł	43.975 zł
Fundusz Pomocy - Ukraina			
Posiłki	0	1.541 zł	1.280 zł
Świadczenia rodzinne	0	11.161 zł	20.033 zł
Jednorazowe Świadczenia 300 zł	0	23.561 zł	918 zł.
Zakwaterowanie i wyżywienie	0	216.343 zł.	11.440 zł

Źródło: Dane z Ośrodka Pomocy Społecznej w Wilkołazie

Tabela 6 Liczba ludności korzystająca z OPS w poszczególnych sołectwach Gminy Wilkołaz w 2022 r.

Lp.	Miejscowość	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności
1	Ewunin	3	2	0	1
2	Marianówka	12	7	1	4
3	Ostrów	4	3	0	1
4	Ostrów-Kolonia	12	8	0	4
5	Pułankowice	4	3	0	1
6	Rudnik Szlachecki	17	8	1	8
7	Wilkołaz Pierwszy	6	3	0	3

8	Wilkołaz Drugi	6	4	1	1
9	Wilkołaz Trzeci	4	1	1	2
10	Wilkołaz Dolny	1	1	0	0
11	Wólka Rudnicka	9	6	0	3
12	Zalesie	4	1	0	3
13	Zdrapy	7	4	1	2
Razem		89	51	5	33

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Wilkołaz

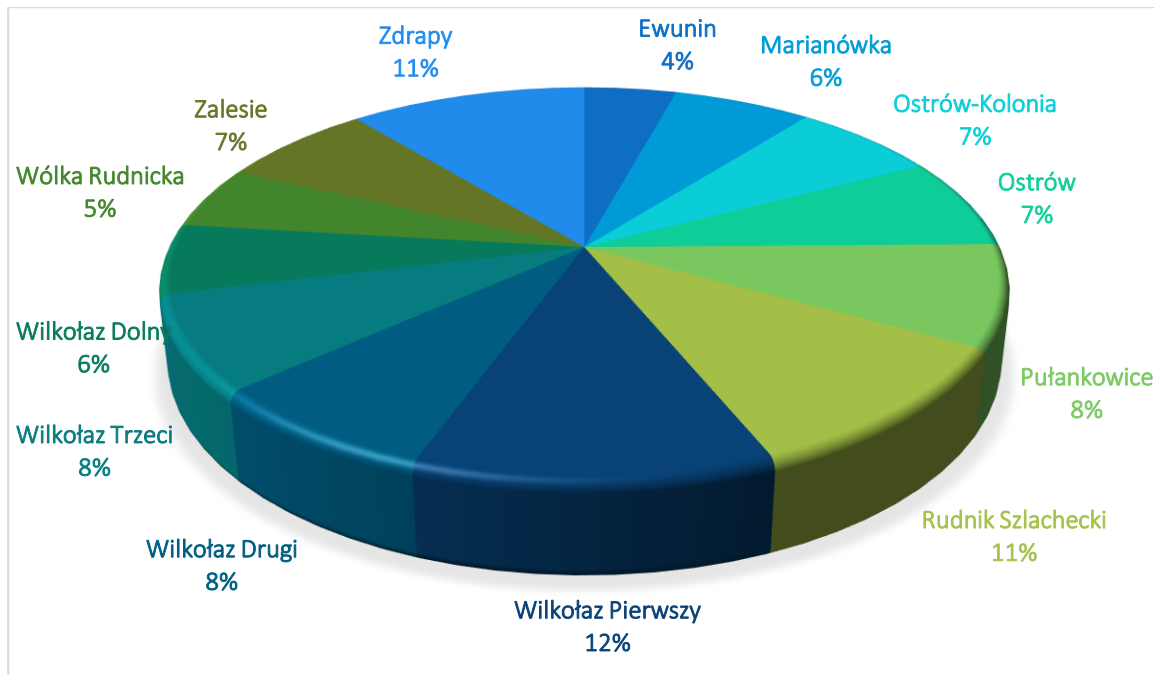
1.8. Kapitał społeczny, działalność organizacji pozarządowych

1.8.1. Fundusz sołecki

Tabela 7 Wydatki na fundusz sołecki w roku 2022 r.

Lp.	Sołectwo	Kwota [zł]
1	Ewunin	15 501,72 zł
2	Marianówka	23 207,20 zł
3	Ostrów-Kolonia	24 616,67 zł
4	Ostrów	27 366,25 zł
5	Pułankowice	30 626,27 zł
6	Rudnik Szlachecki	39 198,23 zł
7	Wilkołaz Pierwszy	43 040,92 zł
8	Wilkołaz Drugi	28 612,66 zł
9	Wilkołaz Trzeci	28 728,82 zł
10	Wilkołaz Dolny	20 941,62 zł
11	Wólka Rudnicka	18 799,96 zł
12	Zalesie	25 924,12 zł
13	Zdrapy	39 908,02 zł
RAZEM:		366 472,46 zł

Wykres 10 Wydatki na fundusz sołecki w roku 2022 wg sołectw [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Wilkołaz

1.8.2. Organizacje pozarządowe

Główne organizacje społeczne działające na terenie Gminy Wilkołaz

W 2022 r. funkcjonowało w gminie 15 organizacji posiadających KRS czyli. tzw. stowarzyszeń rejestrowych, w tym:

1) 6 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Ewuninie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Pułankowicach
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wilkołazie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Zalesiu
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wólce Rudnickiej
- Ochotnicza Straż Pożarna w Ostrowie

2) 1 fundacja:

- Fundacja „Liderzy Sukcesu”

3) 3 stowarzyszenia:

- Stowarzyszenie Przyjaciół Wilkołaza w Wilkołazie
- Stowarzyszenie Gminna Rada Kół Gospodyń Wiejskich w Wilkołazie
- Stowarzyszenie Koło Gospodyń Wiejskich w Wólce Rudnickiej

4) 5 innych organizacji:

- Kółko Rolnicze w Zalesiu
- Kółko Rolnicze w Wilkołazie Trzecim
- Kółko Rolnicze w Wilkołazie Drugim
- Gminny Związek Rolników Kółek i Organizacji Rolniczych w Wilkołazie
- Klub jeździecki Famagusta

Na terenie gminy w 2022r. funkcjonowały 2 kluby sportowe (Klub Sportowy LKS Perła Rudnik, Klub Sportowy „Unia Wilkołaz”), a także 9 kół gospodyń wiejskich, Wilkołazkie Stowarzyszenie Kolekcjonersko –Strzeleckie WSKS GROT oraz Koło Pszczelarzy w Wilkołazie.

Tabela 8 Liczba NGO's w podziale na sołectwa

Lp.	Miejscowość	Fundacje	Organizacje i stowarzyszenia społeczne
1	Ewunin		1
2	Marianówka		
3	Ostrów-Kolonia		
4	Ostrów		1
5	Pułankowice		1
6	Rudnik Szlachecki		
7	Wilkołaz Pierwszy		4
8	Wilkołaz Drugi		1
9	Wilkołaz Trzeci		1
10	Wilkołaz Dolny		
11	Wólka Rudnicka	1	3
12	Zalesie		2
13	Zdrapy		

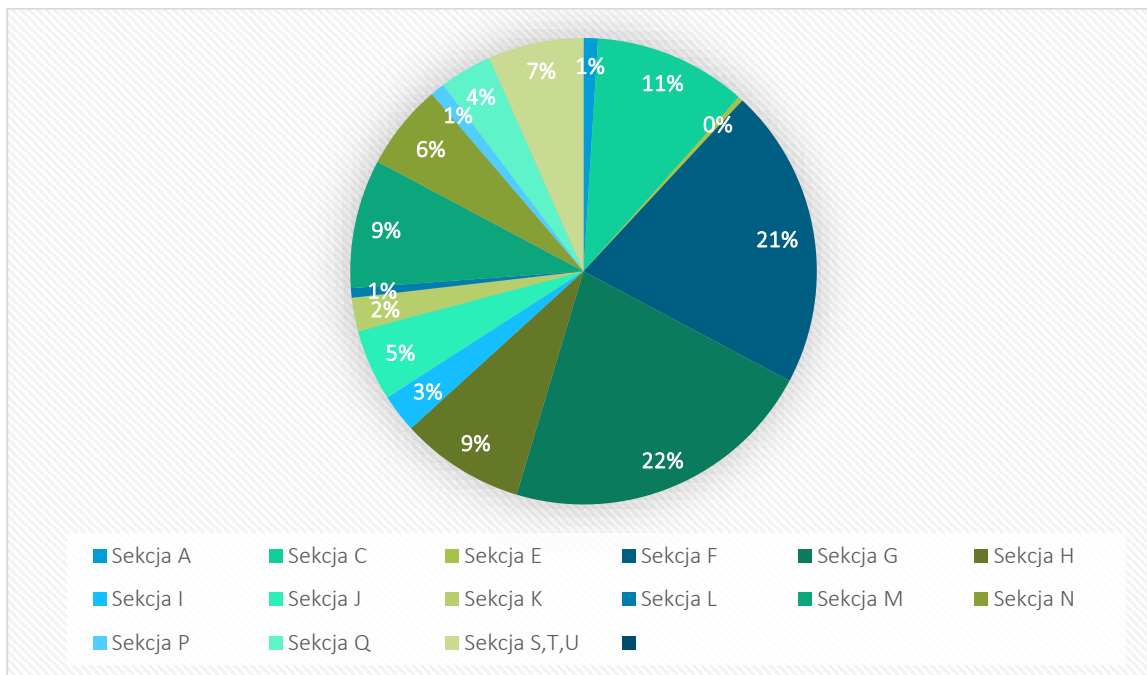
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Wilkołaz

1.9. Przedsiębiorczość

W gminie Wilkołaz w roku 2021 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 351 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 292 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 38 nowych podmiotów i 17 nowych podmiotów w roku 2022, 18 podmiotów zostało wyrejestrowanych w 2021 r., a w 2022 r. 20 podmiotów. Na przestrzeni lat 2009-2021 najczęściej (39) podmiotów zarejestrowano w roku 2018, a najmniej (17) w roku 2009. W tym samym okresie najczęściej (27) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2016 roku, najmniej (13) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2020 roku. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Wilkołaz najczęściej (10) jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najczęściej (340) jest mikroprzedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 1,7% (6) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 30,8% (108) podmiotów, a 67,5% (237) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Wilkołaz najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są

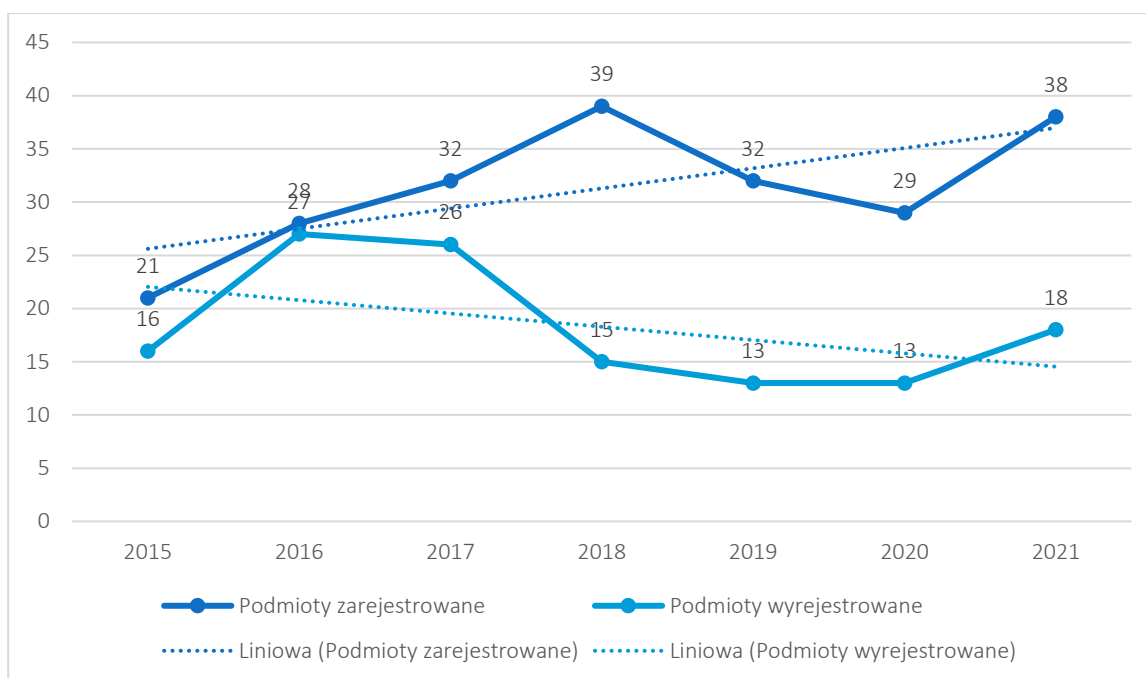
Budownictwo (24.0%) oraz Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (21.9%).

Wykres 11 Udział procentowy podmiotów gospodarczych w Gminie Wilkołaz w roku 2021 wg sekcji PKD 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS –Bank Danych Lokalnych

Wykres 12 Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane w rejestrze REGON w Gminie Wilkołaz

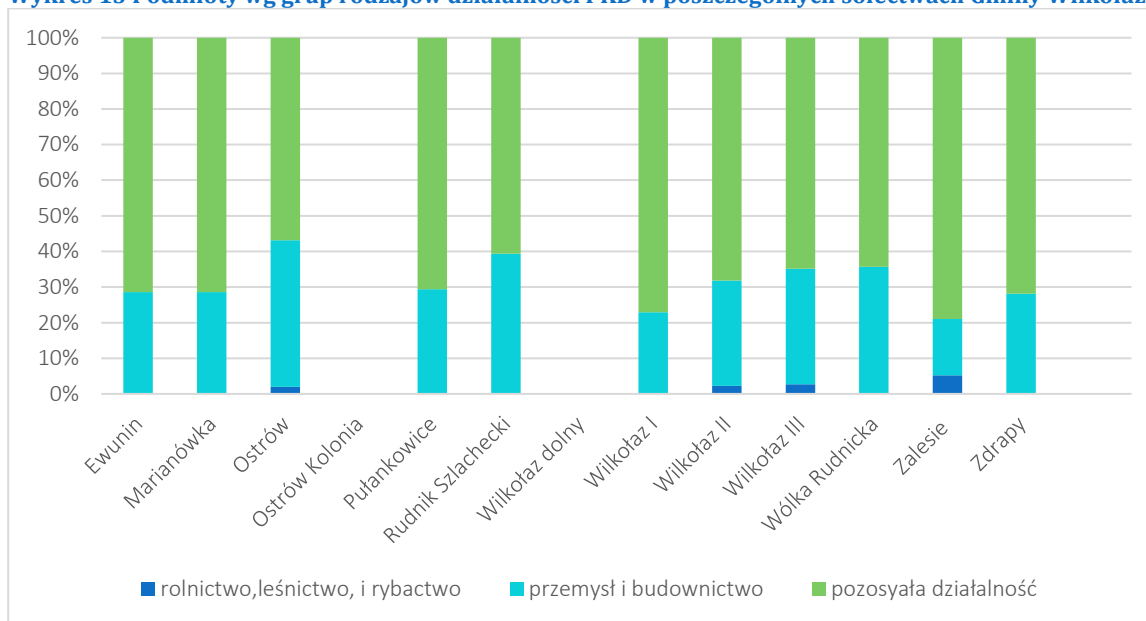
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS –Bank Danych Lokalnych

Tabela 9 Liczba przedsiębiorstw działających w poszczególnych sołectwach

Lp.	Miejscowość	Ilość
1	Ewunin	7
2	Marianówka	19
3	Ostrów-Kolonia	51
4	Ostrów	-
5	Pułankowice	34
6	Rudnik Szlachecki	33
7	Wilkołaz Pierwszy	61
8	Wilkołaz Drugi	44
9	Wilkołaz Trzeci	37
10	Wilkołaz Dolny	-
11	Wólka Rudnicka	14
12	Zalesie	19
13	Zdrapy	32
RAZEM:		351

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Wilkołaz

Wykres 13 Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD w poszczególnych sołectwach Gminy Wilkołaz w roku 2021

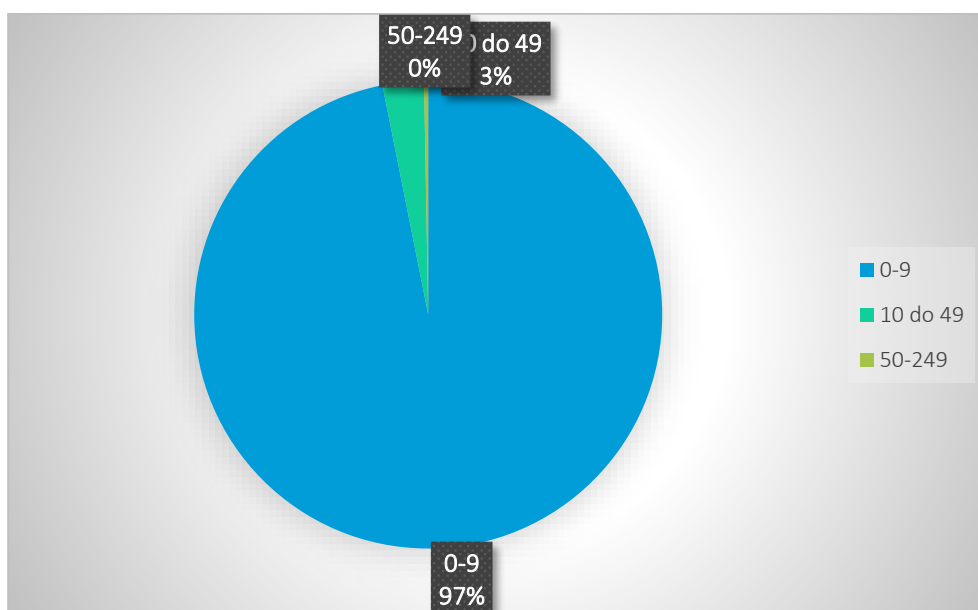
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Struktura podmiotów gospodarczych

W Gminie Wilkołaz działają w przede wszystkim mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób – stanowiły one na koniec 2021 roku 97% wszystkich firm.

Firmy zatrudniające od 10 do 49 osób stanowiły 3%. Na terenie gminy funkcjonuje jedna firma zatrudniająca powyżej 50 pracowników. Struktura podmiotów gospodarczych w Gminie Wilkołaz według kryterium liczby pracowników odbiega od uwarunkowań zarówno powiatowych, jak i wojewódzkich oraz ogólnopolskich.

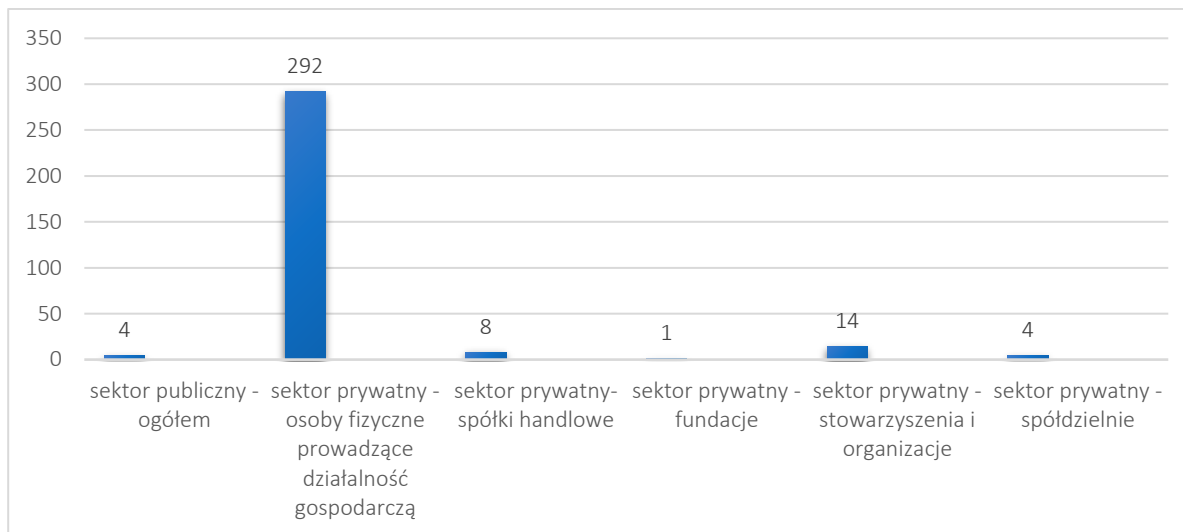
Wykres 14 Podmioty gospodarcze w Gminie Wilkołaz klasyfikowane w 2021 roku według kryterium liczby pracujących

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Wśród form prawnych firm działających w Gminie Wilkołaz zdecydowanie dominują podstawowe w postaci jednoosobowych działalności gospodarczych.

Wykres 15 Podmioty gospodarcze w Gminie Wilkołaz w 2021 roku wg sektorów własnościowych

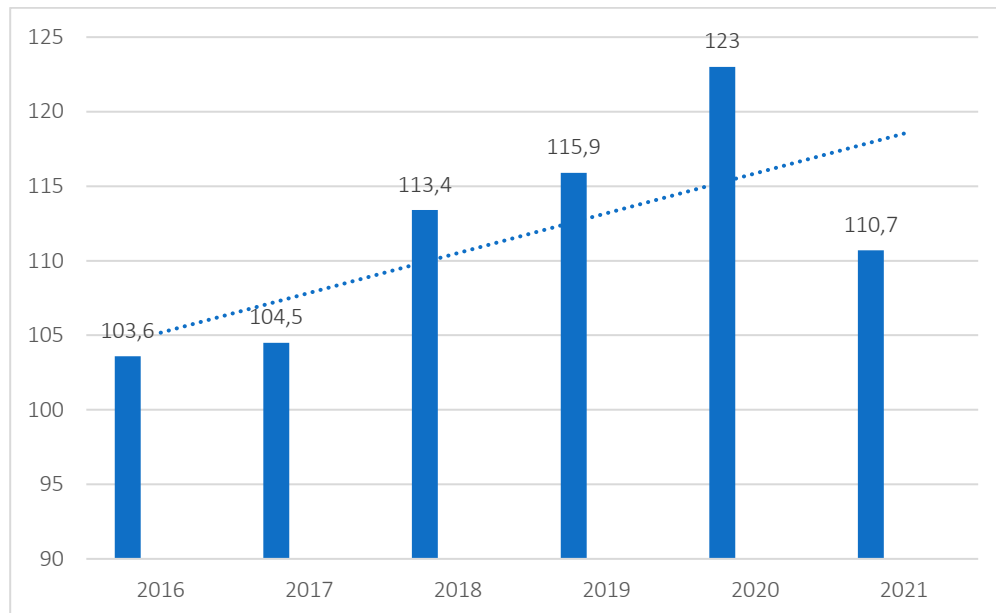
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

1.10. Rynek pracy i bezrobocie

W gminie Wilkołaz na 1000 mieszkańców pracuje 62 osoby. 56,2% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 43,8% mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w gminie Wilkołaz wynosiło w 2021 roku 6,6% (7,8% wśród kobiet i 5,6% wśród mężczyzn). W 2021 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Wilkołaz wynosiło 4 683,04 PLN, co odpowiada 78.00% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Wilkołaz 458 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 67 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -391. 59,9% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Wilkołaz pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 15,9% w przemyśle i budownictwie, a 7,0% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,0% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

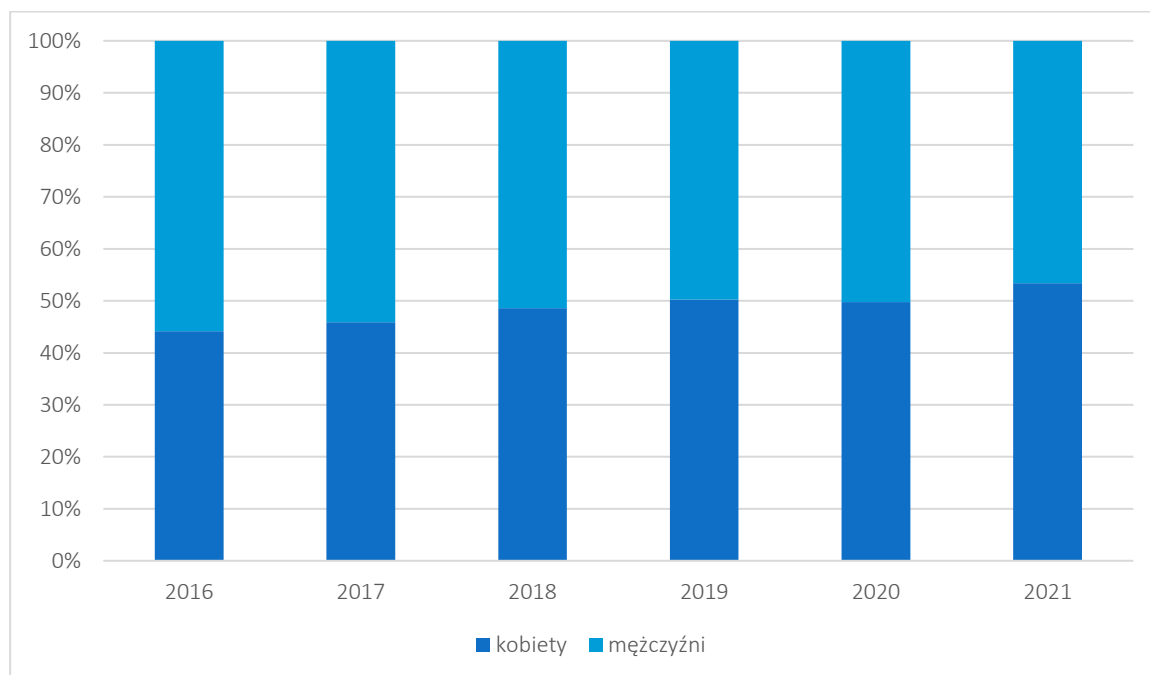
Zatrudnienie:

Wykres 16 Liczba osób pracujących na 1000 ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Wilkołaz w latach 2016-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

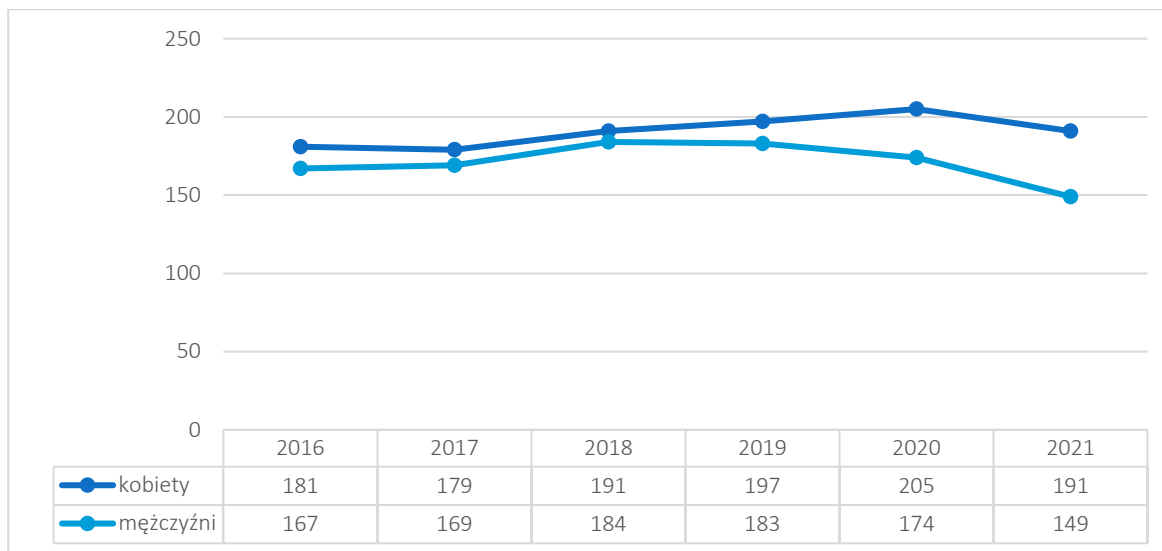
Wykres 17 Liczba osób pracujących w Gminie Wilkołaz w podziale na płeć w latach 2015-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Bezrobocie:

Wykres 18 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Wilkołaz w latach 2015-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Tabela 10 Liczba osób w podziale na poszczególne miejscowości w roku 2022

Lp.	Miejscowość	Liczba osób bezrobotnych	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	Liczba osób bezrobotnych - kobiety	Liczba osób bezrobotnych - mężczyźni	Uprawnienie do zasiłku
1	Ewunin	0	0	0	0	0
2	Marianówka	18	9	10	8	3
3	Ostrów-Kolonia	13	4	5	8	0
4	Ostrów	13	5	7	6	2
5	Pułankowice	-	-	-	-	-
6	Rudnik Szlachecki	26	11	10	16	4
7	Wilkołaz Pierwszy	35	6	19	16	3
8	Wilkołaz Drugi	15	4	7	8	3
9	Wilkołaz Trzeci	19	6	13	6	3
10	Wilkołaz Dolny	9	4	6	3	1
11	Wólka Rudnicka	8	1	3	5	0

12	Zalesie	14	4	8	6	0
13	Zdrapy	15	9	5	10	1
Razem		185	63	93	92	20

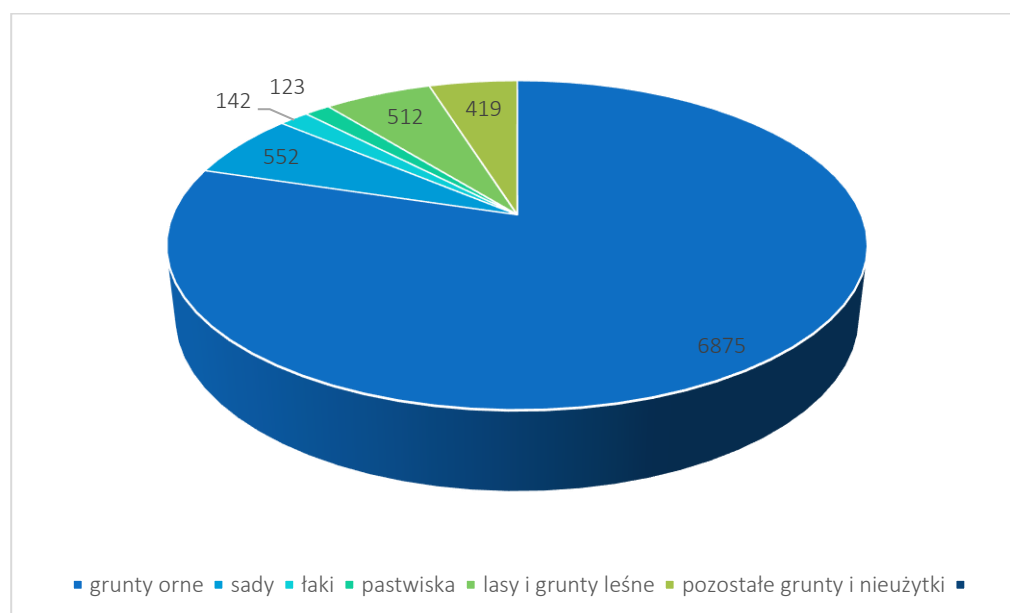
Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z PUP w Kraśniku

1.11. Sektor rolniczy

Gmina Wilkołaz jest gminą typowo rolniczą. Warunki do uprawy ziemi są na terenie Gminy dobre. Najlepsze warunki glebowe mają wsie Ostrów, Wilkołaz Pierwszy, Wilkołaz Drugi i Wilkołaz Trzeci. Jak widać na poniższym wykresie na terenie Gminy przeważają gleby w klasach III i IV.

Gmina Wilkołaz zajmuje powierzchnię 8 170 ha. Użytki rolne zajmują 7 806 ha, natomiast lasy i grunty leśne stanowią 512 ha. Pozostałe grunty i nieużytki 419 ha. Wskaźnik lesistości dla Gminy Wilkołaz wynosi 11,0% i jest dużo mniejszy niż wskaźnik lesistości dla powiatu kraśnickiego, który kształtuje się na poziomie (20,5%) i województwa lubelskiego, który wynosi 22,4%. Użytki rolne stanowią 95,5% powierzchni Gminy. Największą powierzchnię użytków rolnych stanowią grunty orne 6 875 ha. Sady stanowią 552 ha, łąki stanowią 142 ha wszystkich użytków rolnych, natomiast pastwiska nieco ponad 120 ha.

Tabela 11 Użytkowanie gruntów w Gminie Wilkołaz w ha

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Powszechny Spisy Rolne 2020

Tabela 12 Powierzchnia gospodarstw rolnych ogółem w Gminie Wilkołaz w roku 2020

Powierzchnia gospodarstw rolnych w Gminie Wilkołaz				
do 1 ha włącznie	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 - 15 ha	15 ha i więcej
216,77	1959,52	2028,89	1225,67	2375,21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Powszechny Spisy Rolne 2020

Struktura wielkości gospodarstw rolnych na terenie Gminy Wilkołaz jest niekorzystna. Gospodarstwa o powierzchni od 1 do 5 hektarów stanowią 25,1% ich całkowitej liczby. Jest to mniej niż przeciętnie w województwie (40%). Na podobnym poziomie pozostaje ilość gospodarstw rolnych o powierzchni w przedziale od 5 do 10 ha (województwo 21%), w przedziale od 10 do 15 ha i w przedziale 15 ha i więcej (województwo odpowiednio: 7% i 5%).

W Gminie Wilkołaz największą powierzchnię zasiewów głównych stanowią zboża. Ich uprawy zajmują 85,31% zasiewów w gospodarstwach rolnych. Zaledwie 1,96% zasiewów stanowią pozostałe uprawy z warzywami i 0,52% okopowe pastewne. Większą powierzchnię zajmuje uprawa roślin przemysłowych 7,51% zasiewów oraz ziemniaków 4,67%.

1.12. Zasoby naturalne i ochrona środowiska

Gmina Wilkołaz położona jest na obszarze Wzniesień Urzędowskich - subregionu znajdującego się w południowo - zachodniej części Wyżyny Lubelskiej. Północno – wschodni fragment gminy znajduje się na obszarze Wyniosłości Giełczewskiej. Obszar gminy wyróżnia się trzema typami rzeźby:

- wierzchowiny kredowe pokryte lessem na wysokości ok. 230 - 250 m n.p.m.,
- powierzchnie denudacyjne na wysokości 200 - 230 m n.p.m.,
- terasy zalewowe rzeki Urzędówki wraz z jej bezimiennymi dopływami.

Najwyżej wzniesiony obszar znajduje się na terenach graniczących z gminą Strzyżewice, na wysokości 263 m n.p.m. a najniżej położony teren w zachodniej części gminy w dolinie rzeki Urzędówki 195 m n.p.m. Deniwelacje terenu wynoszą około 70 metrów.

Obszar gminy Wilkołaz znajduje się pod wpływem lubelsko–chełmskiej dzielnicy klimatycznej charakteryzującej się najwyższym w regionie usłonecznieniem względnym w okresie letnim.

Sieć rzeczną gminy tworzy rzeka Urzędówka (prawostronny dopływ rzeki Wyżnicy) oraz jej bezimienny prawy dopływ. Rzeka Urzędówka bierze swój początek w okolicy Rudnika Szlacheckiego z kolei jej dopływ znajduje się w okolicy wsi Obroki. Najbardziej na wschód wysunięty fragment obszaru gminy (okolice Wilkołaza Górnego) znajduje się w zasięgu zlewni rzeki Krężniczanki z kolei fragment północno – zachodni w zasięgu zlewni rzeki Chodelki. Wody podziemne występujące na obszarze gminy Wilkołaz związane są z utworami czwartorzędu i kredy

Gmina Wilkołaz położona jest w lubelsko-bychawskim regionie glebowym, gdzie przeważa kompleks glebowo-rolniczy pszenny dobry. Na obszarze gminy pod względem typologicznym dominują gleby pseudobielicowe i brunatne pochodzenia lessowego. Mady, czarne ziemie oraz gleby glejowe występują niewielkimi płatami jedynie w dolinie rzeki Urzędówki.

Lasy na terenie gminy Wilkołaz znajdują się w części północnej (Obroki, Marianówka, Wilkołaz Dolny) i południowej (Rudnik Szlachecki, Pułankowice, Rudnik Szlachecki - Kolonia, Ostrów) obszaru gminy i zajmują około 11 procent jej powierzchni. Część środkowa gminy jest całkowicie bezleśna oraz intensywnie wykorzystywana rolniczo. Siedliska leśne pod względem typologicznym to przede wszystkim las mieszany świeży (zajmuje około 70 procent powierzchni) oraz siedliska lasu świeżego (około 20 procent). Pozostałe powierzchnie leśne to bór mieszany świeży i ols. Dolina rzeki Urzędówki oraz kompleksy leśne północnej i południowej części gminy to najbardziej atrakcyjne obszary pod względem faunistycznym. Występują tu sarny, dziki, zające, jeże, lisy, wiewiórki i borsuki oraz zaliczane do najcenniejszych i najrzadszych gatunków ptaków: pójdzka, trzmielojad, jastrząb, kruk i przepiórka. Gatunki zagrożone wyginięciem zamieszkujące obszar gminy to bocian biały i ortolan.

Na terenie gminy Wilkołaz występuje 24 rzadkich i chronionych gatunków roślin:

7 gatunków objętych ścisłą ochroną gatunkową (barwinek pospolity, lilia złotogłów, listera jajowata, orlik pospolity, parzydło leśne, podkolan biały, wawrzynek wilczyłyko)

6 gatunków objętych ochroną częściową (kalina koralowa, konwalia majowa, kopytnik pospolity, kryszyna pospolita, pierwiosnek lekarski i przytulina wonna).

11 gatunków, których występowanie na obszarze Wyżyny Lubelskiej jest rzadkie (bez koralowy, jemiola pospolita, korzeniówka pospolita, narecznica mocna, pieprzyca gęstokwiatowa, rzęsa garbata, wglębka wodna, sierpik barwierski, starzec Fuchsa, stokłosa żytnia, szczaw brodaty, tymotka Bohemera, żabinięc lancetowaty).

Część północna gminy Wilkołaz znajduje się w zasięgu leśnego korytarza ekologicznego o znaczeniu regionalnym, zapewniającego łączność Czemiejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu na

wschodzie z Chodelskim Obszarem Chronionego Krajobrazu na zachodzie. Częściowo zalesiona południowa część gminy znajduje się w zasięgu Kraśnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz leśnego korytarza ekologicznego o znaczeniu krajowym łączącego Kraśnicki Obszar Chronionego Krajobrazu z Chodelskim Obszarem Chronionego Krajobrazu[9].

Na obszarze Gminy Wilkołaz znajdują się cztery pomniki przyrody:

- Lipa drobnolistna o obwodzie pnia ok. 410 cm w Wilkołazie Pierwszym
- Wiąz szypułkowy o obwodzie pnia ok. 360 cm w Wilkołazie Trzecim
- Dąb szypułkowy o obwodzie pnia ok. 333 cm w Wilkołazie Pierwszym
- Lipa drobnolistna o obwodzie pnia ok. 456 cm w Wilkołazie Pierwszym

Zabytki znajdujące się na terenie Gminy Wilkołaz zgodnie z rejestrem zabytków nieruchomości województwa lubelskiego i rejestrem zabytków archeologicznych województwa lubelskiego (Obwieszczenie Nr 1/2015 Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora zabytków w Lublinie z dnia 15 stycznia 2015 roku):

- Kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela w Wilkołazie z wystrojem wnętrza i zabytkowymi ruchomościami oraz drzewostanem w obrębie cmentarza kościelnego. Kościół wzniesiony w połowie XVII wieku w stylu barokowym.
- Cmentarz wojenny w Wólce Rudnickiej położony na skraju lasu „Krzywda” z I wojny światowej, będący miejscem spoczynku żołnierzy armii austro-węgierskiej i rosyjskiej.
- Grodzisko w Zalesiu tzw. „Okopek” z częściowo zachowanym wałem ziemnym, datowane na okres wczesnośredniowieczny, będące jedynym z punktów osadniczych Lubelszczyzny z tego okresu

Cmentarz wojenny w Wólce Rudnickiej "Las Krzywda" z I wojny światowej

1.13. Energetyka

1.13.1. Zaopatrzenie w gaz

- Długość sieci gazowej średniego ciśnienia - 105989 m o Długość przyłączy gazowych średniego ciśnienia - 37779 m
- Liczba budynków mieszkalnych z przyłączem do sieci gazowej — 1353 szt.
- Liczba wszystkich budynków z przyłączem do sieci gazowej — 1421 szt..

1.13.2. Gospodarka ciepła

Na obszarze Gminy Wilkołaz nie funkcjonuje typowy scentralizowany system zaopatrzenia w ciepło (nie istnieją zakłady produkujące ciepło oraz jednostki zajmujące się dystrybucją ciepła), występuje tylko kilka kotłowni lokalnych zasilających w ciepło obiekty o większej kubaturze.

Dominujący typ zabudowy, charakterystyczny dla większości gmin wiejskich w kraju,

tj. przewaga rozproszonych siedlisk jednorodzinnych, zagrodowych, a tym samym niska gęstość cieplna ze względów technicznych uniemożliwia wprowadzenie systemów ciepłowniczych, a z ekonomicznego punktu widzenia wykluczają zasadność ich istnienia.

1.13.4. Energia odnawialna

Energia z biogazu i biomasy:

Gmina Wilkołaz jest obszarem typowo rolniczym oraz leśnym, dlatego produkcja ta stanowi potencjalne źródło energetycznego wykorzystania w instalacjach OZE.

Gmina Wilkołaz z racji swojego charakteru gospodarczego i środowiskowego jest idealnym miejscem produkcji energii z biomasy.

Energia wiatrowa:

Potencjał rozwoju energetyki wiatrowej dla Gminy Wilkołaz należy określić jako średnio korzystny.

Energia słoneczna:

Ze względu na potencjalną energię użyteczną prawie całe województwo lubelskie (obszar R II) znajduje się w rejonie, gdzie roczne sumy promieniowania słonecznego kształtują się na poziomie 950-1 020 kWh/m². Obszar ten, jest zatem uznawany w Polsce za uprzywilejowany (o najlepszych warunkach do wykorzystania energii słonecznej).

1.14. Gospodarka wodno – ściekowa

Na terenie gminy funkcjonują trzy wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Dostawcami wody odpowiedzialnymi jednocześnie za jakość dostarczonej wody są:

- Gmina Wilkołaz - wodociąg Zalesie i Marianówka,
- Zakład Budowy i Eksploatacji Wiejskich Urządzeń Komunalnych — wodociąg Pułankowice. Wodociągi oparte są na ujęciach wód podziemnych, z których woda nie wymaga uzdatniania, jedynie dezynfekcję stosuje się doraźnie w przypadku stwierdzenia przekroczeń najwyższych dopuszczalnych parametrów mikrobiologicznych lub w razie awarii.

Część mieszkańców miejscowości Rudnik - Kolonia zaopatrywanych jest przez wodociąg zbiorowego zaopatrzenia w wodę Zakrzówek. Łączna długość całej sieci wodociągowej bez przyłączy wynosi 98 km, długość sieci wodociągowej z przyłączami wynosi 150 km.

Łączna produkcja wody na terenie gminy wynosi 154 609 m, sprzedaż wody wynosi 99 525 m, straty wody wynoszą ok. 35,6%.

Gmina Wilkołaz nie posiada zbiorczej sieci kanalizacyjnej, ścieki magazynowane są w przydomowych oczyszczalniach ścieków oraz w bezodpływowych zbiornikach na nieczystości ciekłe, które wywożone są za pomocą wozów asenizacyjnych.

Tabela 13 Długość czynnej sieci wodociągowej oraz liczba przyłączy

długość czynnej sieci rozdzielczej					
2017	2018	2019	2020	2021	2022
[km]	[km]	[km]	[km]	[km]	[km]
85,8	85,8	85,8	85,8	102,2	102,2
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania					
2017	2018	2019	2020	2021	2022

[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]
966	977	990	1005	1189	1202

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Ilość wody dostarczonej gospodarstwom domowym w 2022 roku wyniosła 112,9 dm³, a zużycie wody na jednego mieszkańca 18,7 m³.

Tabela 14 Wskaźniki dla sieci wodociągowej

zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca					
2017	2018	2019	2020	2021	2022
[m3]	[m3]	[m3]	[m3]	[m3]	[m3]
16,8	17,4	18,1	20,4	17,7	18,7
ludność korzystająca z sieci wodociągowej					
2017	2018	2019	2020	2021	2022
[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
3693	3704	3716	3636	3826	3826

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Tabela 15 Charakterystyka infrastruktury wodno - kanalizacyjnej na terenie poszczególnych sołectw Gminy Wilkołaz

Lp.	Miejscowość	Obecność kanalizacji (TAK/NIE)	Obecność wodociągu (TAK/NIE)
1.	Ewunin	NIE	TAK
2.	Marianówka	NIE	TAK
3.	Ostrów-Kolonia	NIE	TAK
4.	Ostrów	NIE	TAK
5.	Pułankowice	NIE	TAK
6.	Rudnik Szlachecki	NIE	TAK
7.	Wilkołaz Pierwszy	NIE	TAK
8.	Wilkołaz Drugi	NIE	TAK
9.	Wilkołaz Trzeci	NIE	TAK
10.	Wilkołaz Dolny	NIE	TAK
11.	Wólka Rudnicka	NIE	TAK
12.	Zalesie	NIE	TAK
13.	Zdrapy	NIE	TAK

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

1.15. Polityka przestrzenna

Na koniec 2022 roku miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego objętych było 100 % powierzchni gminy.

Na terenie Gminy Wilkołaz obowiązuje Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wilkołaz uchwalony Uchwałą Nr XXXV/254/2002 Rady Gminy Wilkołaz z dnia 6 marca 2002 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Wilkołaz, zwanego miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego gminy Wilkołaz (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego Nr 47, poz. 1179 z dnia 7 czerwca 2002 roku), z późn. zm. oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wilkołaz - zatwierdzone Uchwałą Nr XIV/118/99 Rady Gminy Wilkołaz z dnia 28 grudnia 1999 r., z późn. zm."

Wytyczne kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Wilkołaz są zbieżne z wizją gminy ujętą w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego i Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, a także Strategii Rozwoju Gminy.

SRWL 2030

Gmina Wilkołaz należy do gmin zagrożonych trwałą marginalizacją w obrębie OSI Polesie.

Cechy wiodące:

-korzystne położenie w systemach transportowych województwa zwiększających rozwój przedsiębiorczości,

- sąsiedztwo regionalnego ośrodka jakim jest miasto Kraśnik;

- sąsiedztwo ośrodka wojewódzkiego jakim jest miasto Lublin; Wilkołaz pełni funkcję uzupełniającego ośrodka obsługi miasta Lublin, szczególnie w zakresie obsługi rynku spożywczego,

- powiązanie gminy Wilkołaz z układem komunikacyjnym (drogowym i kolejowym) - krajowym oraz europejskim;

- część gminy znajduje się w obrębie Kraśnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu – niewielkie kompleksy leśne położone w południowej części gminy;

Kierunki interwencji/tematyczne obszary wsparcia w kontekście realizacji celów SRWL:

Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych

Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej

Ochrona walorów środowiska

Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo- - kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu

Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej

Plan Zagospodarowania Przemysłowego Województwa Lubelskiego

Gmina Wilkołaz położona jest w południowo-zachodniej części województwa

Gmina położona jest przy ważnych szlakach komunikacyjnych

Gmina Wilkołaz charakteryzuje się nie wysokimi walorami środowiska naturalnego i kulturowego oraz niewielkim potencjałem turystycznym. Składa się na to niska lesistość, niewielka liczba obiektów mających szczególną wartość historyczną i kulturową oraz gospodarstw agroturystycznych mogących generować ruch turystyczny.

Strategia Rozwoju Gminy Wilkołaz na lata 2012-2020

Efekty wdrożenia działań prorozwojowych będą odczuwalne zarówno w poprawie jakości życia mieszkańców, jak też w zwiększeniu rozpoznawalności gminy wśród turystów i inwestorów, podniesieniu aktywności i stopnia zintegrowania członków wspólnoty lokalnej oraz w funkcjonowaniu sfery gospodarczej. Wizja zakłada wpływ polityki prorozwojowej na różne obszary życia lokalnego oraz osiągnięcie komplementarnych, uzupełniających się i wzmacniających swoje rezultaty celów

Cele strategiczne:

Poprawa poziomu życia mieszkańców gminy Wilkołaz poprzez rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, podniesienie jakości przestrzeni publicznej oraz wdrażanie zasad ochrony środowiska

Pełne wykorzystanie posiadanych przez gminę walorów przyrodniczo-krajobrazowych i zasobów dziedzictwa kulturowego, podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru i zwiększenie roli turystyki w lokalnej gospodarce

Wzrost aktywności gospodarczej gminy, rozwój działalności pozarolniczej oraz wspieranie procesów unowocześniania rolnictwa

Zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie kultury i edukacji, umożliwienie wszechstronnego rozwoju oraz aktywizacja lokalnej społeczności

Charakterystyka istniejącej struktury funkcjonalno-przestrzennej:

Gmina Wilkołaz charakteryzuje się niewysokimi walorami środowiska naturalnego i kulturowego oraz niewielkim potencjałem turystycznym. Składa się na to niska lesistość, niewielka liczba obiektów mających szczególną wartość historyczną i kulturową oraz gospodarstw agroturystycznych mogących generować ruch turystyczny.

Gmina Wilkołaz nie jest zasobna w grunty leśne. Lasy znajdują się jedynie na obrzeżach południowych i północnych gminy. Środkowa część Gminy jest bezleśna oraz intensywnie wykorzystywana rolniczo. Gmina Wilkołaz z lesistością wynoszącą 11,1% jest jedną z czterech najmniej lesistych gmin powiatu kraśnickiego i charakteryzuje się dużo mniejszą lesistością niż powiat kraśnicki (20,5%) i województwo lubelskie (22,4%).

Na terenie Gminy występują 4 pomniki przyrody, 5 obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz 8 dóbr kultury nie wpisanych do rejestru zabytków.

Sołectwa gminy charakteryzują się dużym zróżnicowaniem pod względem wielkości wsi, liczby mieszkańców, zajmowanej powierzchni i występujących zasobów naturalnych oraz potencjałów lokalnych. Są rozrzucone na obszarze całej Gminy tworząc skupiska zabudowy lub występując w postaci zabudowy rozproszonej, w szczególności w peryferyjnych częściach Gminy. Rozproszona sieć osadnicza stwarza trudności w wyposażeniu Gminy w podstawową infrastrukturę drogową, wodociągową i kanalizacyjną.

Obszar Gminy Wilkołaz znajduje się w Ekologicznym Systemie Obszarów Chronionych województwa lubelskiego i objęty jest wieloprzestrzennymi i indywidualnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu.

1.16. Mieszkalnictwo

W 2021 roku w gminie Wilkołaz oddano do użytku 20 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 3,64 nowych lokali. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa lubelskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Wilkołaz to 1 660 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 301 mieszkań. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa lubelskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. 100,0% mieszkań zostało przeznaczonych na cele indywidualne. **Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w gminie Wilkołaz to 5,80** i jest znacznie większa od przeciętnej liczby izb dla województwa lubelskiego oraz znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2021 roku w gminie Wilkołaz to 134,50 m² i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa lubelskiego oraz znacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce. Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 80,36% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 78,13% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 76,63% mieszkań posiada łazienkę, 72,71% korzysta z centralnego ogrzewania, a 44,76% z gazu sieciowego.

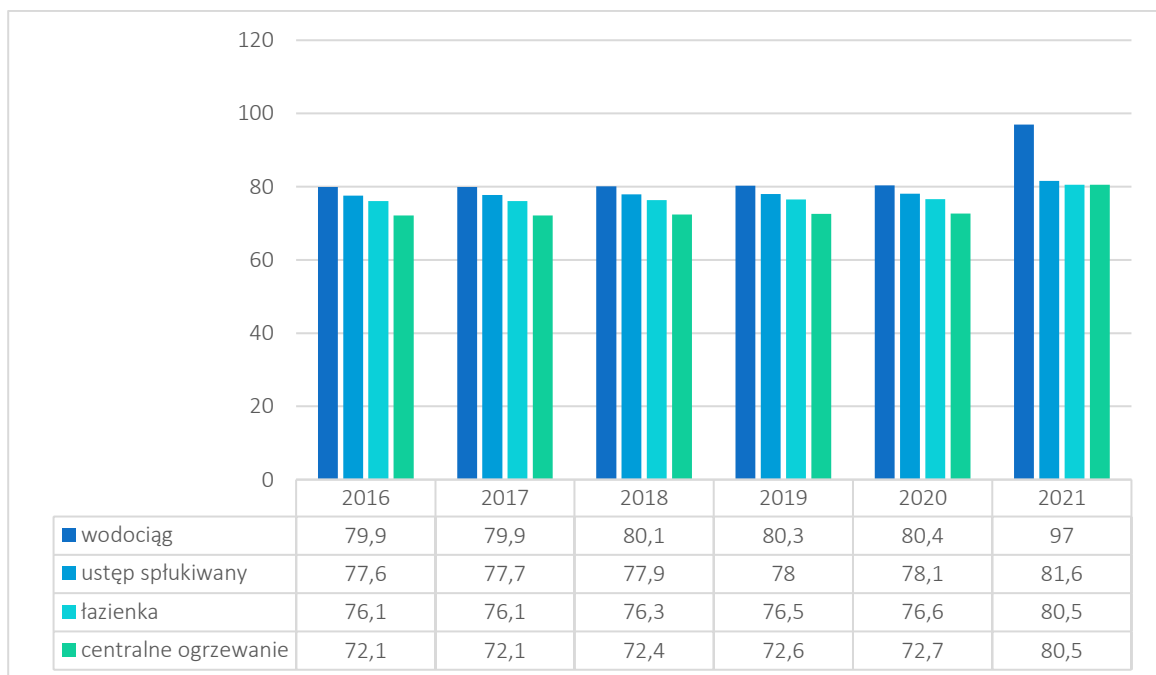
Tabela 16 Charakterystyka zasobów mieszkaniowych Gminy Wilkołaz

przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania					
2016	2017	2018	2019	2020	2021
[m2]	[m2]	[m2]	[m2]	[m2]	[m2]
98,6	98,7	98,9	99,0	99,0	134,5
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę					
2016	2017	2018	2019	2020	2021
[m2]	[m2]	[m2]	[m2]	[m2]	[m2]
28,8	29,0	29,3	29,6	29,8	31,9
mieszkania na 1000 mieszkańców					
2016	2017	2018	2019	2020	2021
292,4	293,7	296,3	298,7	301,3	308,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W celu oceny stanu jakości mieszkań w gminie, ważna jest ich analiza pod względem wyposażenia w instalacje. Jak widać na poniższych wykresach, w ciągu ostatnich lat, nie wszystkie mieszkania stwarzały korzystne warunki życia dla ich lokatorów. Dopiero w 2021 roku zauważalny jest wzrost liczby mieszkań wyposażonych w łazienki, centralne ogrzewanie oraz wodociągi.

Wykres 19 Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań w Gminie Wilkołaz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

1.17. Ochrona bezpieczeństwa

Od 2023 roku Bezpieczeństwo mieszkańcom zapewnia **Posterunek Policji w Wilkołazie** oraz pracujący dzielnicowi.

W 2021 roku w gminie Wilkołaz stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 62 przestępstw. Oznacza to, że na każdym 1000 mieszkańców odnotowano 11,17 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa lubelskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Wilkołaz wynosi 78,60% i jest porównywalny do wskaźnika wykrywalności dla województwa lubelskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Wilkołaz najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 7,18 (wykrywalność 81%) oraz przeciwko mieniu - 3,63 (wykrywalność 48%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 1,77 (100%), o charakterze gospodarczym - 1,75 (43%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,23 (95%).

Tabela 17 Poziom przestępczości w Gminie Wilkołaz za rok 2020

Lp.	Sołectwo	Liczba przestępstw	Interwencje domowe	Liczba wykroczeń	Przestępstwa kryminalne	Liczba założonych niebieskich kart
1	Ewunin	0	0	0	0	0
2	Marianówka	8	5	5	3	0
3	Ostrów-Kolonia	6	0	3	2	0
4	Ostrów	9	3	4	2	0
5	Pułankowice	-	-	-	-	-
6	Rudnik Szlachecki	5	1	5	1	0
7	Wilkołaz Pierwszy	9	7	8	1	2
8	Wilkołaz Drugi	6	2	3	0	1
9	Wilkołaz Trzeci	5	1	2	2	3
10	Wilkołaz Dolny	0	0	1	0	0
11	Wólka Rudnicka	3	1	0	2	0
12	Zalesie	4	0	3	2	0
13	Zdrapy	9	0	5	3	0
Razem		64	21	39	18	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Kraśniku

Bezpieczeństwo przeciwpożarowe zapewniają gminne ochotnicze straże Pożarne z miejscowości Ewunin, Ostrów, Pułankowice, Wilkołaz, Wólka Rudnicka i Zalesie.

Wszystkie jednostki są typu „S” czyli posiadające na swoim wyposażeniu minimum jeden samochód. W wymienionych jednostkach OSP działa 283 członków ogółem w tym czynnych: 271 (244 mężczyzn i 27 kobiet) oraz 8 honorowych i 4 wspierających.

Przy OSP w Ostrowie, Pułankowicach, Wilkołazie, Wólce Rudnickiej działają cztery Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze.

Wszystkie jednostki OSP posiadają osobowość prawną i są zarejestrowane w Sądzie Rejonowym Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku w VI Wydziale Gospodarczym Krajowego Rejestru Sądowego.

Jednostki OSP z terenu gminy posiadają na wyposażeniu samochody ratowniczo-gaśnicze w ilości: 9 sztuk, w tym: lekkie 4 sztuki, średnie 3 sztuki, ciężkie 1 sztuka i inne 1 szt.

1.18. Komunikacja

Infrastruktura drogowa

Przez obszar gminy nie przebiegają drogi należące do kategorii krajowych. Dostępność komunikacyjną oraz połączenia z pozostałymi częściami regionu zapewniają gminie drogi wojewódzkie – 14 km dróg utwardzonych. Lokalną sieć komunikacyjną tworzą drogi powiatowe – 33 km, w tym 29,5 km stanowią drogi utwardzone oraz 3,5 km drogi gruntowe oraz drogi gminne - 80 km, w tym utwardzone 60 km, tłuczniowe 15km oraz gruntowe 5 km.

Drogi powiatowe łączą gminę z gminami sąsiednimi, umożliwiają dojazd do miast będących siedzibami powiatu oraz komunikację pomiędzy siedzibami gmin.

Stan dróg gminnych jest zróżnicowany. Należy jednak podkreślić, że na terenie Gminy nie ma dróg nieprzejezdnych.

2. DELIMITACJA OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH

2.1 Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji

Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.

Z uwagi na charakter dokumentu, obszar objęty rewitalizacją winien być wyodrębniony w sposób szczegółowy w oparciu o wybrane wskaźniki odnoszące się do sytuacji społeczno-gospodarczej gminy.

Obszar, który zostanie poddany rewitalizacji powinien zostać wyodrębniony w sposób szczegółowy, w oparciu o katalog wskaźników odnoszących się do sytuacji społeczno-gospodarczej jednostki. Przyjęta w niniejszym opracowaniu metodologia przeprowadzenia delimitacji obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji zakładała w głównej mierze oparcie się mierzalnych zmiennych dotyczących sytuacji społecznej (z zakresu demografii, kapitału społecznego, bezpieczeństwa publicznego, pomocy społecznej i rynku pracy), gospodarczej, środowiskowej, przestrzennej i technicznej na danym obszarze.

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- ✓ gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- ✓ środowiskowych – niskiego stopnia inwestycji w odnawialne źródła energii, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- ✓ przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- ✓ technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz нефункционowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Wytyczne w zakresie rewitalizacji wskazują, że obszar zdegradowany można wyznaczyć dla miejsc koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujących z negatywnymi zjawiskami ze sfer gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej.

Obszar można uznać za zdegradowany w przypadku współwystępowania minimum jednego problemu ze sfery społecznej oraz problemów z pozostałych sfer.

Uznanie danego zjawiska za stan kryzysowy ma miejsce, jeśli dane negatywne zjawisko charakteryzuje się wartością wskaźników je oceniających, przekraczających średnią wartość notowaną w skali gminy. Istotne jest także obiektywne stwierdzenie, czy dane zjawisko ma charakter zjawiska kryzysowego (np. poprzez odniesienie poziomu zjawiska do średnich notowanych na innych poziomach statystycznych).

Celem wyznaczenia na obszarze całej gminy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, analiza danych przebiegała 2-etapowo:

- ✓ ETAP 1 - wyznaczenie Obszaru Zdegradowanego (OZ) na terenie Gminy Wilkołaz
- ✓ ETAP 2 - wyznaczenie Obszaru Rewitalizacji (OR) na terenie Gminy Wilkołaz

2.2. ETAP 1 – wyznaczenie Obszaru Zdegradowanego (OZ) na terenie Wilkołaz

W celu jednoznacznego wskazania na jakim obszarze gminy występuje największe natężenie negatywnych zjawisk, poszczególnym zjawiskom problemowym przypisano odpowiadające im wskaźniki. Punktem odniesienia terytorialnego był podział gminy na miejscowości.

Procedura wyznaczania obszarów zdegradowanych opierała się na następujących założeniach: Na wstępnym etapie prac diagnostycznych zaproponowano, aby do celów agregacji danych opisujących stany kryzysowe dokonać podziału gminy na sołectwa/ miejscowości. Założono wstępnie, że działania rewitalizacyjne powinny rozwiązywać komplementarnie problemy obszarów spójnych przestrzennie i funkcjonalnie, dlatego też przy tworzeniu stref próbowano zachować podział gminy na takie obszary.

Tabela 18 Zestawienie obszarów porównawczych w ramach GPR

Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców	Udział ludności %	Powierzchnia w ha	Udział powierzchni %
1	Ewunin	124	2,27	320,4170	3,92
2	Marianówka	348	6,36	740,6988	9,07
3	Ostrów-Kolonia	361	6,60	767,5467	9,40
4	Ostrów	388	7,09	383,7733	4,70
5	Pułankowice	458	8,37	471,5638	5,77
6	Rudnik Szlachecki	641	11,72	501,5646	6,14
7	Wilkołaz Pierwszy	854	15,61	894,9058	10,96
8	Wilkołaz Drugi	426	7,79	1057,3477	12,95
9	Wilkołaz Trzeci	420	7,68	778,7208	9,53
10	Wilkołaz Dolny	234	4,28	393,1799	4,81
11	Wólka Rudnicka	200	3,66	297,3699	3,64
12	Zalesie	376	6,87	630,8381	7,72
13	Zdrapy	639	11,68	929,128	11,38

Źródło: udostępnione przez Urząd Gminy Wilkołaz

Mapa 4 Podział gminy na obszary porównawcze

Źródło: https://mapy.geoportal.gov.pl/imap/lmgp_2.html?gpmmap=gp0

2.2.1. Wskaźniki delimitujące obszary zdegradowane

Dla prawidłowego przeprowadzenia delimitacji analizowanych jednostek statystycznych konieczny był wybór odpowiednich zmiennych, które je w sposób istotny statystycznie różnicują. Ze względu na charakter gminy i występujące w niej zjawiska społeczne, gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne, konieczne było zbadanie szeregu zmiennych i wypracowanie katalogu umożliwiającego analizę każdej ze sfer wskazanych w Ustawie o rewitalizacji. Przeprowadzone prace umożliwiły wypracowanie zbioru zmiennych zaprezentowanych w poniższej tabeli.

Tabela 19 Kryteria delimitacji obszaru zdegradowanego

Lp.	Kategoria	Wskaźnik	Opis
1.	SFERA SPOŁECZNA	Udział liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru miejscowości	Wskaźnik obrazujący sytuację demograficzną danego sołectwa/obszaru. Wskaźnik obliczony został na podstawie danych GUS. Przyjęty wskaźnik pozwolił zidentyfikować miejscowości z największymi problemami związanymi z sytuacją demograficzną.
2.		Udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru miejscowości	Wskaźnik obrazujący sytuację demograficzną danego sołectwa/obszaru. Wskaźnik obliczony został na podstawie danych GUS. Przyjęty wskaźnik pozwolił zidentyfikować miejscowości z największymi problemami związanymi z sytuacją demograficzną.
3.		Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący potrzeby lokalnej społeczności w zakresie zinstytucjonalizowanej pomocy społecznej. Poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego obliczony został na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Wilkołazie. Jako wskaźnik go wyznaczający przyjęto liczbę osób korzystających z pomocy społecznej przeliczeniu na 100 mieszkańców. Przyjęty wskaźnik pozwolił zidentyfikować miejscowości z największymi problemami związanymi z wykluczeniem społecznym.
4.		Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Wskaźnik skupiający się na ocenie sytuacji społeczności obszaru na lokalnym rynku pracy. Dane dotyczące bezrobocia pozyskano z Powiatowego Urzędu Pracy w Kraśniku. Założone w tym obszarze wskaźniki wskazały miejscowości z największym odsetkiem osób bezrobotnych, w tym osób długotrwale bezrobotnych, co jest szczególnie istotne w przypadku analizy zjawiska jakim jest wykluczenie społeczne. Długotrwale bezrobocie znacząco zwiększa prawdopodobieństwo jego wystąpienia oraz stanowi odzwierciedlenie warunków życia i sytuacji ekonomicznej mieszkańców.
5.		Liczba bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Wskaźnik skupiający się na ocenie sytuacji społeczności obszaru na lokalnym rynku pracy. Dane dotyczące bezrobocia pozyskano z Powiatowego Urzędu Pracy w Kraśniku. Założone w tym obszarze wskaźniki wskazały miejscowości z największym odsetkiem osób bezrobotnych, w tym osób długotrwale bezrobotnych, co jest szczególnie istotne w przypadku analizy zjawiska jakim jest wykluczenie społeczne. Długotrwale bezrobocie znacząco zwiększa prawdopodobieństwo jego wystąpienia oraz stanowi odzwierciedlenie warunków życia i sytuacji ekonomicznej mieszkańców.

6.		Liczba przestępstw i wykroczeń na 100 mieszkańców	Wskaźnik opisujący poziom bezpieczeństwa na danym obszarze, skupia się na prezentacji danych dotyczących poważnych naruszeń prawa. Dane potrzebne do obliczenia wskaźnika opisującego stopień przestępczości i naruszeń prawa pozyskano z Komendy Powiatowej Policji w Kraśniku. Przestępczość znacząco negatywnie wpływa na jakość życia mieszkańców oraz postrzeganie atrakcyjności danego miejsca do zamieszkania i inwestowania. Do wskazania poziomu przestępczości w poszczególnych miejscowościach przyjęto liczbę przestępstw i wykroczeń przeliczeniu na 100 mieszkańców.
7.		„Niebieskie karty” i interwencje domowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Wskaźnik opisujący poziom bezpieczeństwa na danym obszarze, skupia się na prezentacji danych dotyczących poważnych naruszeń prawa. Dane potrzebne do obliczenia wskaźnika opisującego stopień przestępczości i naruszeń prawa pozyskano z Komendy Powiatowej Policji w Kraśniku. Przestępczość znacząco negatywnie wpływa na jakość życia mieszkańców oraz postrzeganie atrakcyjności danego miejsca do zamieszkania i inwestowania. Do wskazania poziomu przestępczości w poszczególnych sołectwach przyjęto oraz ilość założonych „niebieskich kart” oraz interwencji domowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców.
8.		Liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców	Wskaźnik określający poziom kapitału społecznego. Zmienna zestandaryzowana, prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej liczbę organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Gminy Wilkołaz
9.		Poziom kapitału społecznego –uczestnictwo w życiu politycznym	Wskaźnik określający poziom kapitału społecznego – Wskaźnik, którym się posłużono, chcąc ocenić uczestnictwa w życiu politycznym w poszczególnych sołectwach Gminy Wilkołaz, to udział mieszkańców w wyborach samorządowych. Dane pozyskano z PKW.
10.		Kwota uzyskana na fundusz sołecki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w roku 2021	Wskaźnik określający poziom kapitału społecznego – wskaźnik określa zaangażowanie lokalnych społeczności w pozyskiwanie środków w ramach funduszu społecznego. Dane pozyskano z UG w Wilkołazie.
11.	SFERA GOSPODARCZA	Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.)	Wskaźnik skupiający się na ocenie stopnia przedsiębiorczości mieszkańców obszaru. Wskaźnikami wskazującymi na problemy natury gospodarczej są: poziom aktywności gospodarczej oraz kondycja lokalnych przedsiębiorstw. Do obliczenia poziomu wzrostu aktywności gospodarczej posłużono się liczbą podmiotów gospodarczych nowo zarejestrowanych w poszczególnych /miejscowościach. Źródło danych: Urząd Gminy Wilkołaz, rejestr CIDG.

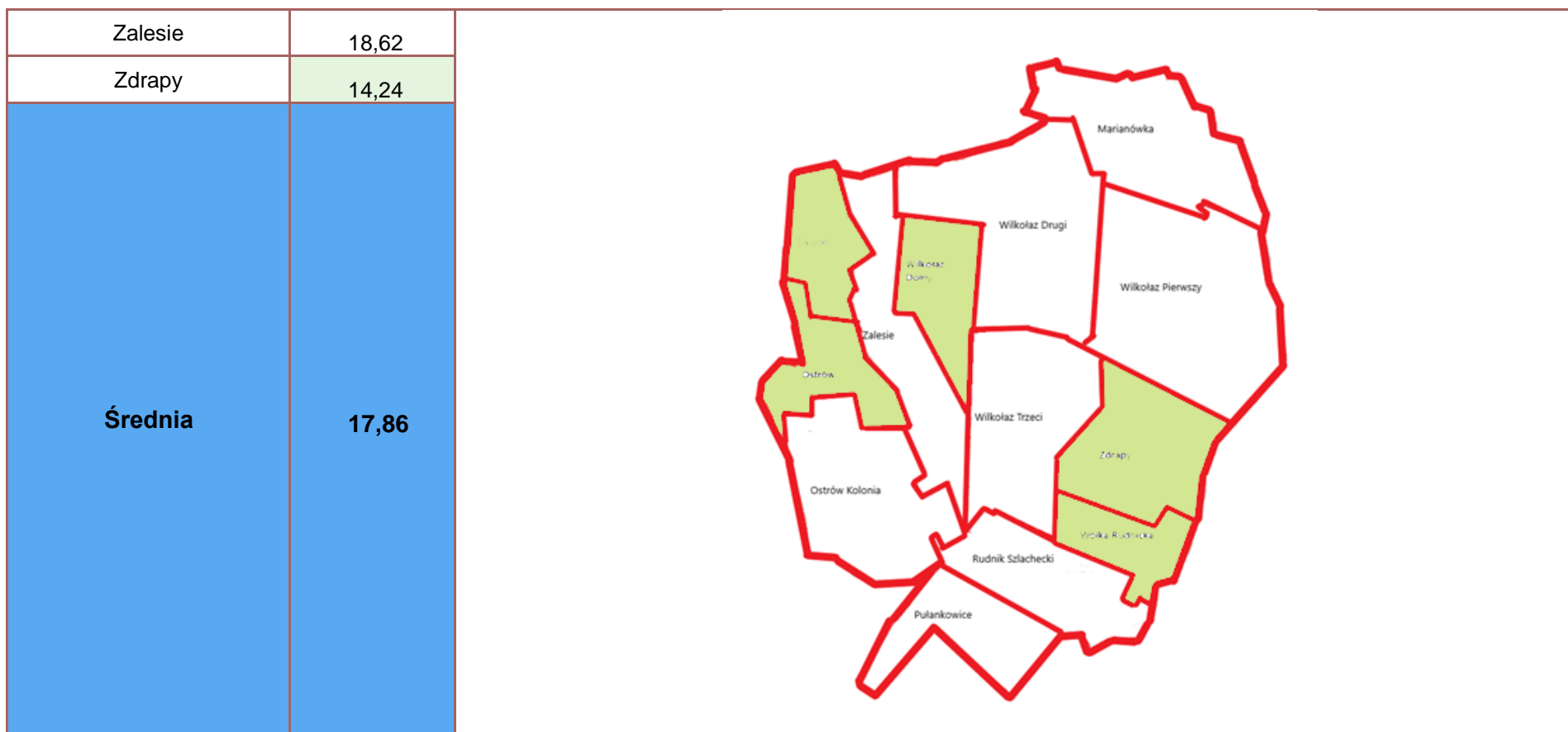
12.		Liczba podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych na 100 mieszkańców (2021 r.)	Wskaźnik skupiający się na ocenie stopnia przedsiębiorczości mieszkańców obszaru. Wskaźnikami wskazującymi na problemy natury gospodarczej są: poziom aktywności gospodarczej oraz kondycja lokalnych przedsiębiorstw. Do obliczenia kondycji lokalnych przedsiębiorstw j posłużono się liczbą podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych w poszczególnych /miejscowościach. Źródło danych: Urząd Gminy Wilkołaz, rejestr CIDG.
13.	SFERA ŚRODOWISKOWA	Liczba gospodarstw w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców	Wskaźnik dotyczący ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza, poprzez zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz edukację ekologiczną, a także zapewnienie bezpieczeństwa i podwyższenia jakości środowiska życia mieszkańców Gminy Wilkołaz.
14.	SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	Dostępność do usług kultury i usług społecznych	Wskaźnik określa poziom dostępności instytucji publicznych. Poddano go ocenie na podstawie liczby aptek, bibliotek, banków, urzędów pocztowych, urzędów, instytucji kultury, świetlic w skali od 0 – niedostateczna do 3 – zadowalająca. Źródło: badania własne
15.	SFERA TECHNICZNA	Obecność terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru miejscowości	Wskaźnik opisujący poziom degradacji terenów w obrębie obszaru/sołectwa. Źródło danych: Urząd Gminy. Degradacja przestrzeni, w tym przestrzeni publicznej przejawia się m.in. w występowaniu zdegradowanych, zaniedbanych obiektów: pustostanów, budynków niewykorzystanych, które utraciły swoją funkcję. Z powodu występowania takich obiektów przestrzeń przestaje być reprezentacyjna, co przekłada się na atrakcyjność turystyczno-gospodarczą całej gminy. Źródłem danych dla oceny stopnia degradacji były informacje zawarte w dokumentach gminnych, a także informacje uzyskane od poszczególnych właścicieli i zarządców, jak również wizje w terenie.

Źródło: opracowanie własne

2.2.2. Wyniki dla poszczególnych miejscowości wg ww. wskaźników

Tabela 20 Udział liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru w roku 2021 [%]

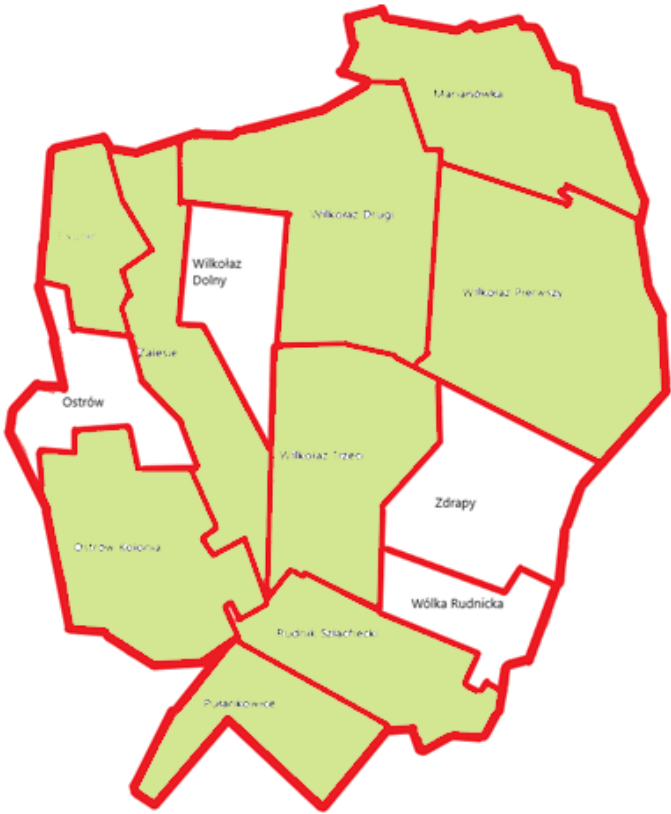
Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Ewunin	16,12
Marianówka	23,27
Ostrów-Kolonia	0
Ostrów	29,64
Pułankowice	19,65
Rudnik Szlachecki	21,22
Wilkołaz Pierwszy	18,62
Wilkołaz Drugi	28,40
Wilkołaz Trzeci	26,90
Wilkołaz Dolny	0
Wólka Rudnicka	15,50

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych Narodowy Spis Powszechny 2021

Tabela 21 Udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru [%]

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Ewunin	25,00
Marianówka	23,27
Ostrów-Kolonia	29,64
Ostrów	0
Pułankowice	19,65
Rudnik Szlachecki	21,22
Wilkołaz Pierwszy	18,62
Wilkołaz Drugi	28,40
Wilkołaz Trzeci	26,90
Wilkołaz Dolny	0
Wólka Rudnicka	15,50
Zalesie	18,62
Zdrapy	14,24
Średnia	18,54

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych Narodowy Spis Powszechny 2021

Tabela 22 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Ewunin	2,42
Marianówka	3,45
Ostrów-Kolonia	3,32
Ostrów	1,03
Pułankowice	0,87
Rudnik Szlachecki	2,65
Wilkołaz Pierwszy	0,70
Wilkołaz Drugi	1,41
Wilkołaz Trzeci	0,95
Wilkołaz Dolny	0,43
Wólka Rudnicka	4,50
Zalesie	1,06
Zdrapy	1,09
Średnia	1,84

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Wilkołazie

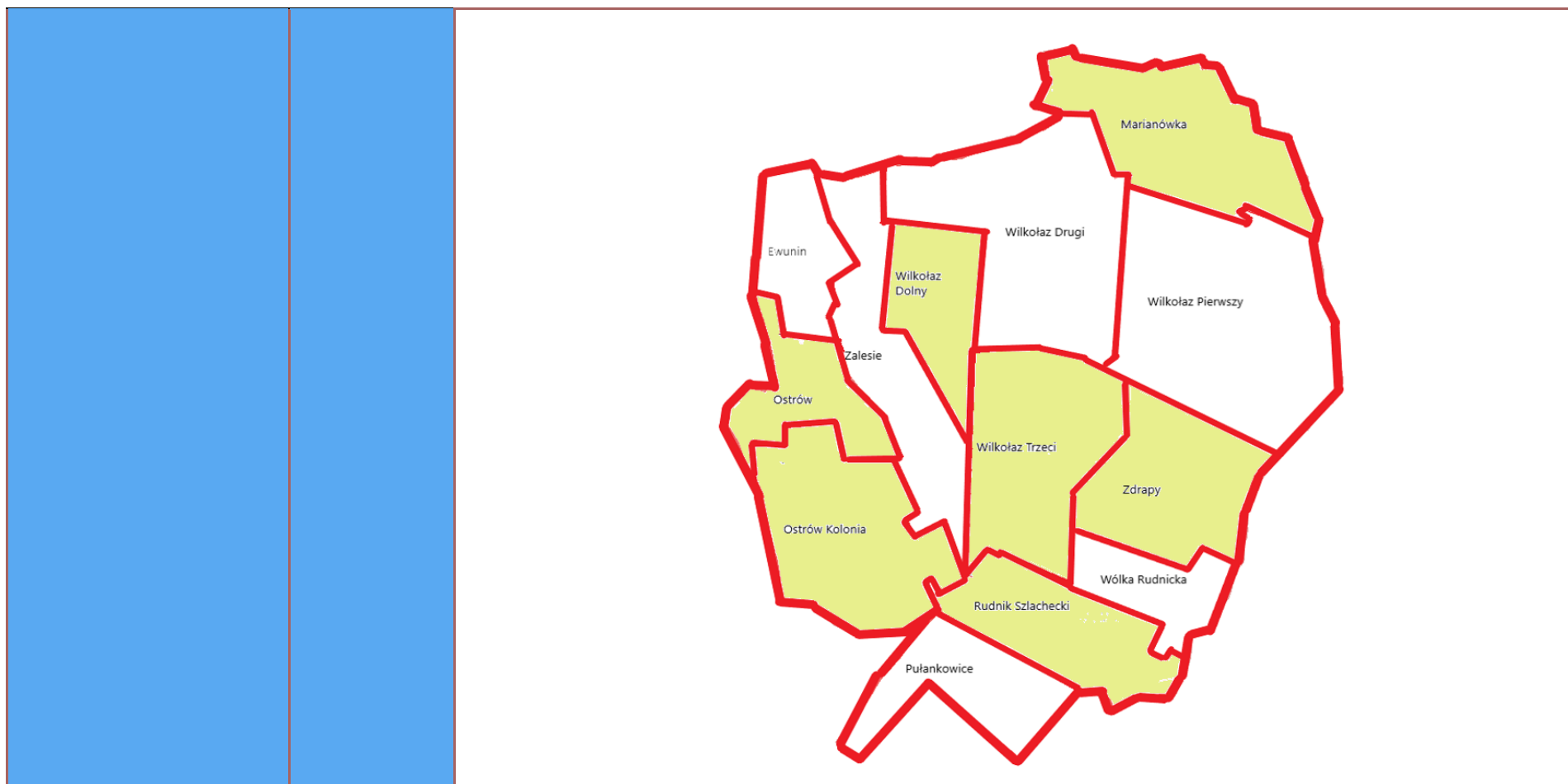
Tabela 23 Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Ewunin	0
Marianówka	5,17
Ostrów-Kolonia	3,60
Ostrów	3,35
Pułankowice	0
Rudnik Szlachecki	4,06
Wilkołaz Pierwszy	4,10
Wilkołaz Drugi	3,52
Wilkołaz Trzeci	4,52
Wilkołaz Dolny	3,85
Wólka Rudnicka	4,00
Zalesie	3,72
Zdrapy	2,35
Średnia	3,25

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Kraniku

Tabela 24 bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 mieszkańców

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Ewunin	0
Marianówka	2,59
Ostrów-Kolonia	1,11
Ostrów	1,29
Pułankowice	0
Rudnik Szlachecki	1,72
Wilkołaz Pierwszy	0,70
Wilkołaz Drugi	0,94
Wilkołaz Trzeci	1,43
Wilkołaz Dolny	1,71
Wólka Rudnicka	0,5
Zalesie	1,06
Zdrapy	1,41
Średnia	1,11

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Kraśniku

Tabela 25 Liczba przestępstw i wykroczeń na 100 mieszkańców

Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Wilkołaz na lata 2023-2030

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Ewunin	0
Marianówka	2,30
Ostrów-Kolonia	1,66
Ostrów	2,32
Pułankowice	0
Rudnik Szlachecki	0,78
Wilkołaz Pierwszy	1,05
Wilkołaz Drugi	1,41
Wilkołaz Trzeci	1,19
Wilkołaz Dolny	0
Wólka Rudnicka	1,5
Zalesie	1,06
Zdrapy	1,41
Średnia	1,13

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Kraśniku

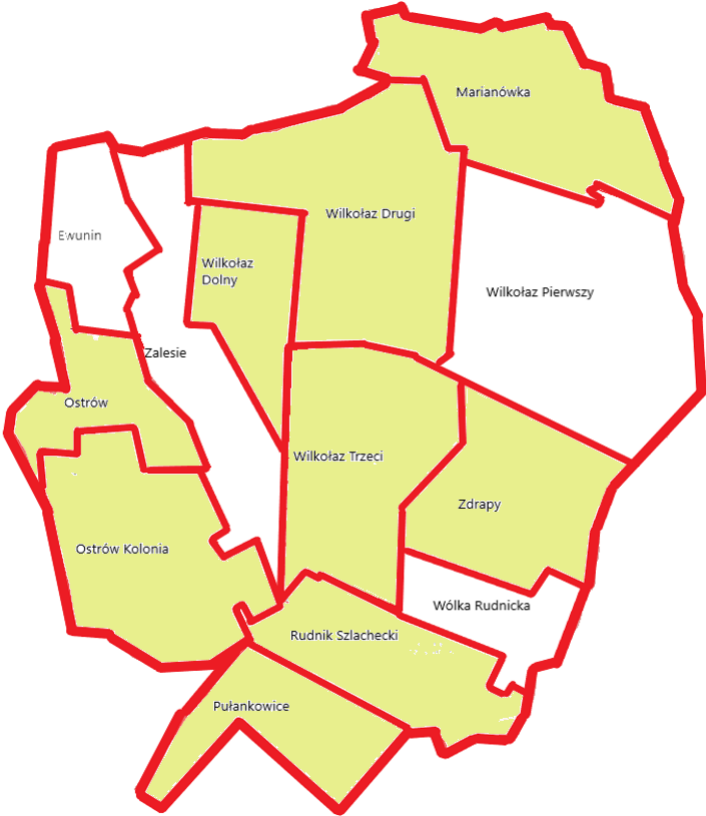
Tabela 26 „Niebieskie karty” i interwencje domowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Ewunin	0
Marianówka	0
Ostrów-Kolonia	0
Ostrów	0
Pułankowice	0
Rudnik Szlachecki	0
Wilkołaz Pierwszy	0,23
Wilkołaz Drugi	0,23
Wilkołaz Trzeci	0,71
Wilkołaz Dolny	0
Wólka Rudnicka	0
Zalesie	0
Zdrapy	0
Średnia	0,09

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Kraśniku

Tabela 27 Liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców

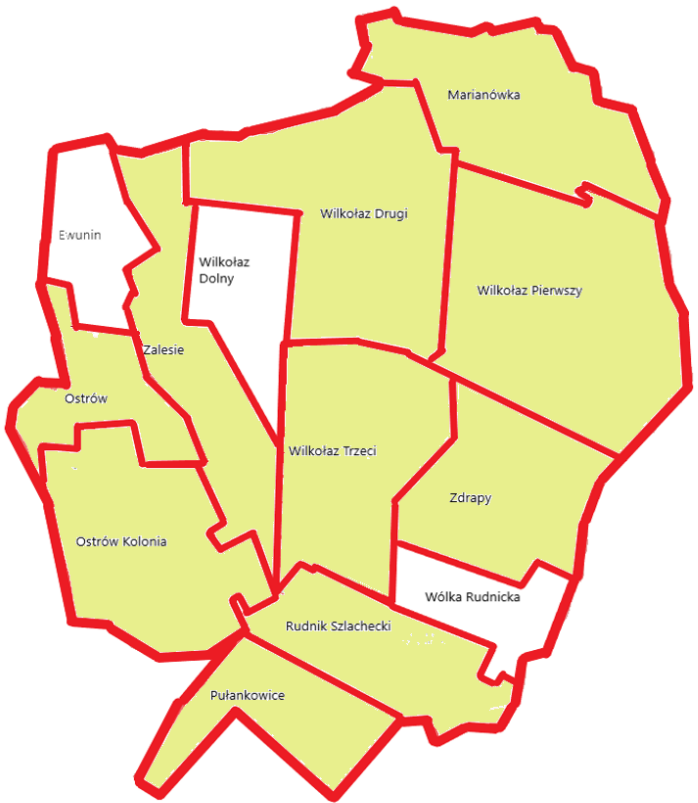
Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Ewunin	0,81
Marianówka	0
Ostrów-Kolonia	0
Ostrów	0,26
Pułankowice	0,22
Rudnik Szlachecki	0
Wilkołaz Pierwszy	0,47
Wilkołaz Drugi	0,23
Wilkołaz Trzeci	0,24
Wilkołaz Dolny	0
Wólka Rudnicka	2
Zalesie	0,53
Zdrapy	0
Średnia	0,37

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Wilkołaz oraz BDL GUS

Tabela 28 Kwota uzyskana na fundusz sołecki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w roku 2021 r.

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Ewunin	125,01
Marianówka	66,69
Ostrów-Kolonia	68,19
Ostrów	70,53
Pułankowice	66,86
Rudnik Szlachecki	61,15
Wilkołaz Pierwszy	50,40
Wilkołaz Drugi	67,16
Wilkołaz Trzeci	68,40
Wilkołaz Dolny	89,49
Wólka Rudnicka	93,99
Zalesie	68,95
Zdrapy	62,45
Średnia	73,79

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Wilkołaz

Tabela 29 Wartości wskaźników dla sfery społecznej

Nazwa obszaru	Udział liczby ludności wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba przestępstw na 100 mieszkańców	Niebieskie karty" w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców	Kwota uzyskana na fundusz sołecki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w roku 2021
Ewunin	16,12	25,00	2,42	0	0	0	0	0,81	125,01
Marianówka	23,27	23,27	3,45	5,17	2,59	2,30	0	0	66,69
Ostrów-Kolonia	0	29,64	3,32	3,60	1,11	1,66	0	0	68,19
Ostrów	29,64	0	1,03	3,35	1,29	2,32	0	0,26	70,53
Pułankowice	19,65	19,65	0,87	0	0	0	0	0,22	66,86
Rudnik Szlachecki	21,22	21,22	2,65	4,06	1,72	0,78	0	0	61,15
Wilkołaz Pierwszy	18,62	18,62	0,70	4,10	0,70	1,05	0,23	0,47	50,40
Wilkołaz Drugi	28,40	28,40	1,41	3,52	0,94	1,41	0,23	0,23	67,16
Wilkołaz Trzeci	26,90	26,90	0,95	4,52	1,43	1,19	0,71	0,24	68,40
Wilkołaz Dolny	0	0	0,43	3,85	1,71	0	0	0	89,49
Wólka Rudnicka	15,50	15,50	4,50	4,00	0,5	1,5	0	2	93,99
Zalesie	18,62	18,62	1,06	3,72	1,06	1,06	0	0,53	68,95
Zdrapy	14,24	14,24	1,09	2,35	1,41	1,41	0	0	62,45
Średnia arytmetyczna	17,86	18,54	1,84	3,25	1,11	1,13	0,09	0,37	73,79
Odchylenie standardowe	7,61	8,24	3,29	3,04	2,37	2,61	2,67	2,81	7,68

Wskaźniki powyższe wymagają odpowiedniej standaryzacji. Dla porównania stopnia natężenia zjawisk kryzysowych w poszczególnych obszarach/sołectwach opracowano porównywalny wskaźnik. W pierwszym etapie powinno się znormalizować poszczególne zjawiska kryzysowe. Czynność ta polega na odjęciu od zmiennych ich średnich arytmetycznych, a następnie podzieleniu otrzymanej różnicy przez odchylenie standardowe według wzoru:

$$t_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{S_j}$$

gdzie:

- t_{ij} – wartość znormalizowanego wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i
- x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i
- $\bar{x}_j$ – średnia arytmetyczna wskaźnika j ,
- S_j – odchylenie standardowe wskaźnika j

Tabela 30 Znormalizowane wartości wskaźników dla sfery społecznej

Nazwa obszaru	Udział liczby ludności wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba przestępstw na 100 mieszkańców	Niebieskie karty” w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców	Kwota uzyskana na fundusz sołecki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w roku 2021
Ewunin	-0,23	0,78	0,18	-1,07	-0,47	-0,43	-0,03	0,16	6,67
Marianówka	0,71	0,57	0,49	0,63	0,78	0,46	-0,03	-0,13	-0,92
Ostrów-Kolonia	-2,35	1,35	0,45	0,11	0	0,2	-0,03	-0,13	-0,73
Ostrów	1,55	-2,25	-0,25	0,03	0,07	0,45	-0,03	-0,04	-0,42
Pułankowice	0,23	0,13	-0,29	-1,07	-0,47	-0,43	-0,03	-0,05	-0,9
Rudnik Szlachecki	0,44	0,32	0,25	0,27	0,26	-0,13	-0,03	-0,13	-1,64
Wilkołaz Pierwszy	0,1	-0,09	-0,35	0,28	-0,17	-0,03	0,05	0,03	-3,04
Wilkołaz Drugi	1,38	1,2	-0,13	0,09	-0,06	0,11	0,05	-0,05	-0,86
Wilkołaz Trzeci	1,19	1,02	-0,27	0,42	0,13	0,02	0,23	-0,05	-0,7
Wilkołaz Dolny	-2,35	-2,25	-0,43	0,2	0,25	-0,43	-0,03	-0,13	2,04
Wólka Rudnicka	-0,31	-0,37	0,81	0,25	-0,26	0,14	-0,03	0,49	2,63
Zalesie	0,1	-0,09	-0,24	0,15	-0,02	-0,03	-0,03	0,06	-0,63
Zdrapy	-0,47	-0,52	-0,23	-0,29	0,13	0,11	-0,03	-0,13	-1,47

Wartości wskaźników po normalizacji umożliwiają dalsze wyliczenia. W następnym etapie należy określić, czy dany wskaźnik jest **stymulantą**, czy **destymulantą**, tzn. czy wysokie wartości wskaźnika powodują rozwój danej jednostki, czy też prowadzą do kryzysu.

Jeżeli wśród wskaźników znajdzie się stymulant, uzyskane wartości należy przekształcić zgodnie ze wzorem:

$$z_{ij} = x_{ij} * (-1)$$

gdzie:

z_{ij} – wartość wskaźnika (stymulanty) po przekształceniu

x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

W przypadku, gdy dany wskaźnik jest destymulantą, otrzymane w procesie normalizacji wartości pozostawiamy bez zmian

Tabela 31 Wartości wskaźników dla sfery społecznej po określeniu stymulanty i destymulanty

Nazwa obszaru	Udział liczby ludności wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności *	Udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba przestępstw na 100 mieszkańców	Niebieskie karty” w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców	Kwota uzyskana na fundusz sołecki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w roku 2021 *
Ewunin	0,23	0,78	0,18	-1,07	-0,47	-0,43	-0,03	0,16	-6,67
Marianówka	-0,71	0,57	0,49	0,63	0,78	0,46	-0,03	-0,13	0,92
Ostrów-Kolonia	2,35	1,35	0,45	0,11	0	0,2	-0,03	-0,13	0,73
Ostrów	-1,55	-2,25	-0,25	0,03	0,07	0,45	-0,03	-0,04	0,42
Pułankowice	-0,23	0,13	-0,29	-1,07	-0,47	-0,43	-0,03	-0,05	0,9
Rudnik Szlachecki	-0,44	0,32	0,25	0,27	0,26	-0,13	-0,03	-0,13	1,64
Wilkołaz Pierwszy	-0,1	-0,09	-0,35	0,28	-0,17	-0,03	0,05	0,03	3,04
Wilkołaz Drugi	-1,38	1,2	-0,13	0,09	-0,06	0,11	0,05	-0,05	0,86
Wilkołaz Trzeci	-1,19	1,02	-0,27	0,42	0,13	0,02	0,23	-0,05	0,7
Wilkołaz Dolny	2,35	-2,25	-0,43	0,2	0,25	-0,43	-0,03	-0,13	-2,04
Wólka Rudnicka	0,31	-0,37	0,81	0,25	-0,26	0,14	-0,03	0,49	-2,63
Zalesie	-0,1	-0,09	-0,24	0,15	-0,02	-0,03	-0,03	0,06	0,63
Zdrapy	0,47	-0,52	-0,23	-0,29	0,13	0,11	-0,03	-0,13	1,47

*stymulanta

Ostatnim etapem jest wyznaczenie jednej wartości wskaźnika syntetycznego, który będzie sumą wszystkich wskaźników cząstkowych wykorzystanych do określenia negatywnych zjawisk społecznych. Wartość wskaźnika syntetycznego będzie świadczyć, czy dane pole podstawowe znajduje się w stanie kryzysowym. Wysokie wartości wskaźnika świadczą o dużym kryzysie, natomiast niskie ukazują pozytywny obraz zjawisk społecznych. Aby uzyskać wartość wskaźnika syntetycznego należy posłużyć się wzorem:

$$P_i = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n t_{ij}$$

gdzie:

P_i – syntetyczny wskaźnik negatywnych zjawisk

n – liczba wskaźników (cech)

t_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

Dodatnia wartość wskaźnika syntetycznego świadczy o występowaniu kryzysu w sferze społecznej w danym obszarze.

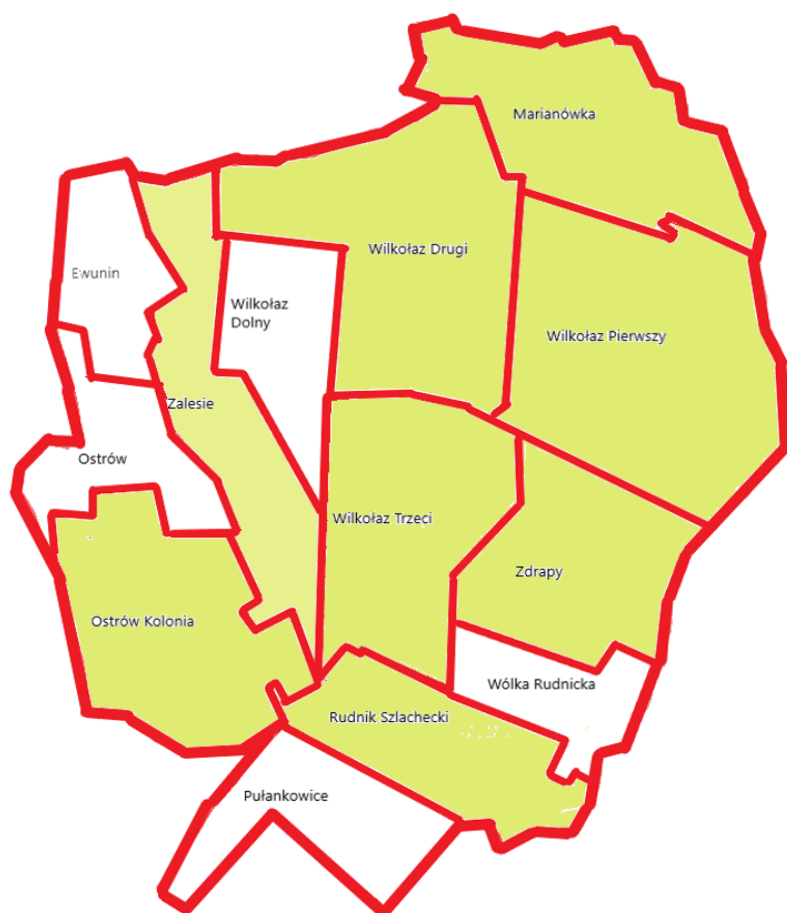
Tabela 32 Wartości wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej

Nazwa obszaru	Demografia		Pomoc społeczna	Bezrobocie		Przestępczość	Patologie	Aktywność społeczna		Wskaźnik syntetyczny
Ewunin	0,23	0,78	0,18	-1,07	-0,47	-0,43	-0,03	0,16	-6,67	-0,81
Marianówka	-0,71	0,57	0,49	0,63	0,78	0,46	-0,03	-0,13	0,92	0,33
Ostrów-Kolonia	2,35	1,35	0,45	0,11	0	0,2	-0,03	-0,13	0,73	0,56
Ostrów	-1,55	-2,25	-0,25	0,03	0,07	0,45	-0,03	-0,04	0,42	-0,35
Pułankowice	-0,23	0,13	-0,29	-1,07	-0,47	-0,43	-0,03	-0,05	0,9	-0,17
Rudnik Szlachecki	-0,44	0,32	0,25	0,27	0,26	-0,13	-0,03	-0,13	1,64	0,22
Wilkołaz Pierwszy	-0,1	-0,09	-0,35	0,28	-0,17	-0,03	0,05	0,03	3,04	0,29
Wilkołaz Drugi	-1,38	1,2	-0,13	0,09	-0,06	0,11	0,05	-0,05	0,86	0,08
Wilkołaz Trzeci	-1,19	1,02	-0,27	0,42	0,13	0,02	0,23	-0,05	0,7	0,11
Wilkołaz Dolny	2,35	-2,25	-0,43	0,2	0,25	-0,43	-0,03	-0,13	-2,04	-0,28
Wólka Rudnicka	0,31	-0,37	0,81	0,25	-0,26	0,14	-0,03	0,49	-2,63	-0,14
Zalesie	-0,1	-0,09	-0,24	0,15	-0,02	-0,03	-0,03	0,06	0,63	0,04
Zdrapy	0,47	-0,52	-0,23	-0,29	0,13	0,11	-0,03	-0,13	1,47	0,11

Rewitalizacja ma służyć przede wszystkim poprawie jakości życia mieszkańców, co oznacza, że właśnie **kwestie społeczne są podstawowymi przesłankami służącymi wyznaczeniu obszarów zdegradowanych i rewitalizacji**, a dopiero potem – aspekt gospodarczy, środowiskowy, funkcjonalno-przestrzenny i techniczny.

Delimitacja negatywnych zjawisk społecznych występujących w Gminie Wilkołaz przeprowadzona na podstawie analizy natężenia wybranych zjawisk społecznych, jak również analizy wartości bezwzględnych tych zjawisk (skala zjawisk), wykazała, że obszarem koncentracji problemów społecznych w gminie jest obszar zlokalizowany w miejscowościach: **Marianówka, Ostrów Kolonia, Rudnik Szlachecki, Wilkołaz I, Wilkołaz II, Wilkołaz III, Zalesie, Zdrapy.**

Mapa 5 Wyniki standaryzacji w odniesieniu do problemów społecznych – Gmina Wilkołaz

Źródło: Opracowanie własne.

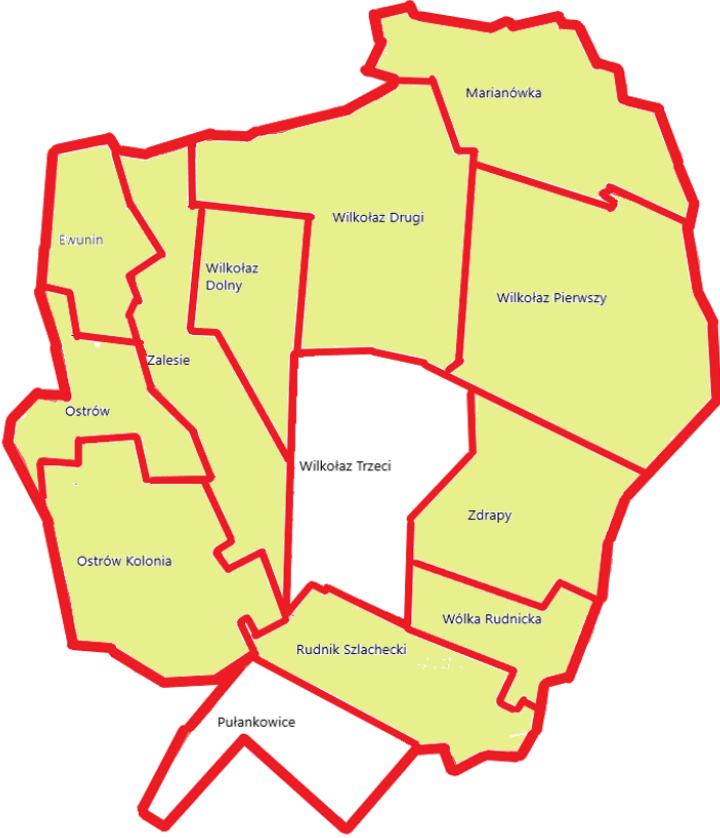
Jak wcześniej wspomniano, dla poprawnego wyznaczenia obszarów zdegradowanych i rewitalizacji należało dodatkowo zdiagnozować występowanie, co **najmniej jednego z negatywnych zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno- funkcjonalnych lub**

technicznych.

Sfera gospodarcza:

Tabela 33 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.)

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Ewunin	0
Marianówka	0
Ostrów-Kolonia	0
Ostrów	0
Pułankowice	0,87
Rudnik Szlachecki	0
Wilkołaz Pierwszy	0
Wilkołaz Drugi	0
Wilkołaz Trzeci	0,71
Wilkołaz Dolny	0
Wólka Rudnicka	0
Zalesie	0
Zdrapy	0
Średnia	0,12

Źródło: UG Wilkołaz, rejestr CEIDG.

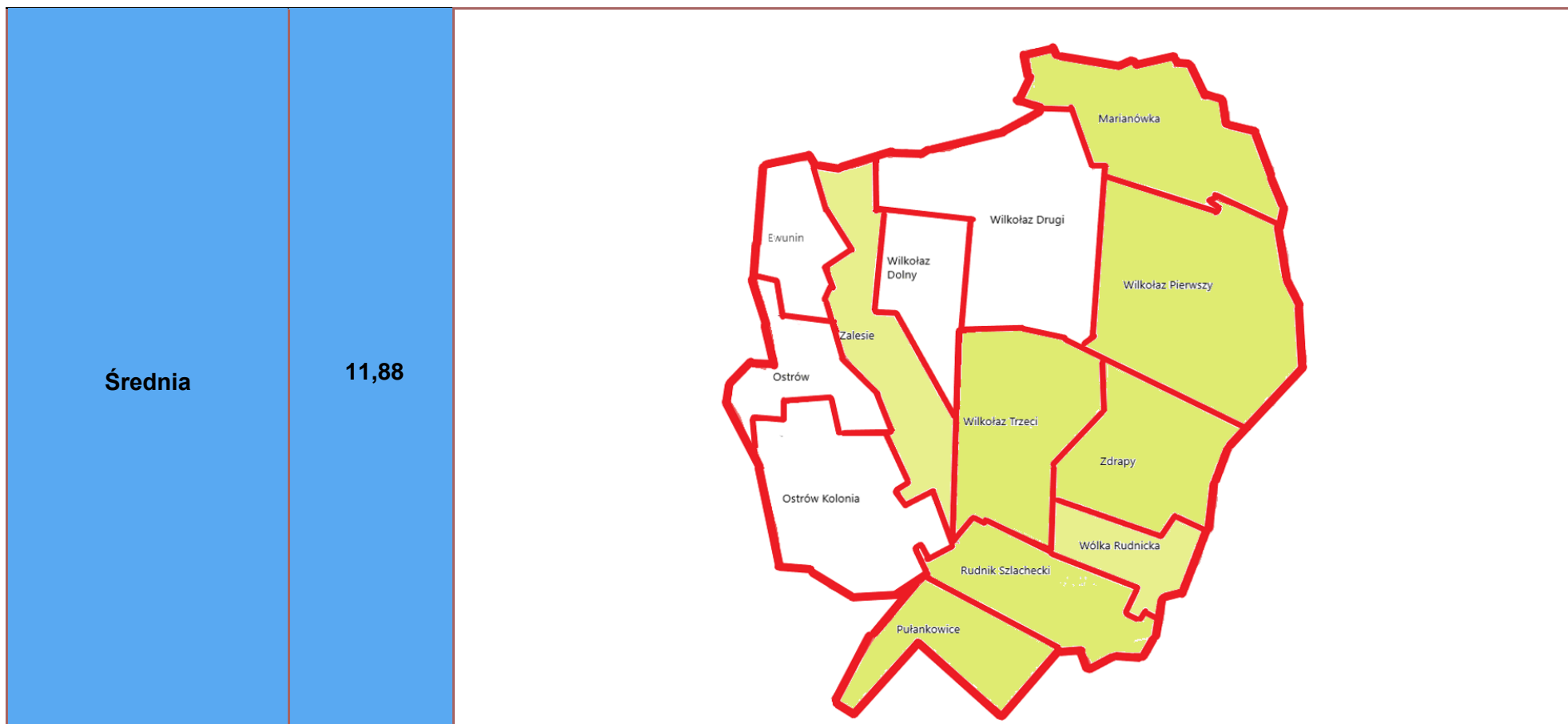
Tabela 34 Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.)

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Ewunin	0
Marianówka	0,29
Ostrów-Kolonia	0
Ostrów	1,55
Pułankowice	0,44
Rudnik Szlachecki	0,31
Wilkołaz Pierwszy	0,12
Wilkołaz Drugi	0,47
Wilkołaz Trzeci	0
Wilkołaz Dolny	0
Wólka Rudnicka	0,50
Zalesie	0,80
Zdrapy	0
Średnia	0,34

Źródło: UG Wilkołaz, rejestr CEIDG.

Sfera środowiskowa:**Tabela 35 Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców**

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Ewunin	21,00
Marianówka	11,49
Ostrów-Kolonia	13,57
Ostrów	12,11
Pułankowice	10,26
Rudnik Szlachecki	10,45
Wilkołaz Pierwszy	10,54
Wilkołaz Drugi	14,08
Wilkołaz Trzeci	11,19
Wilkołaz Dolny	13,25
Wólka Rudnicka	6,50
Zalesie	10,37
Zdrapy	9,70

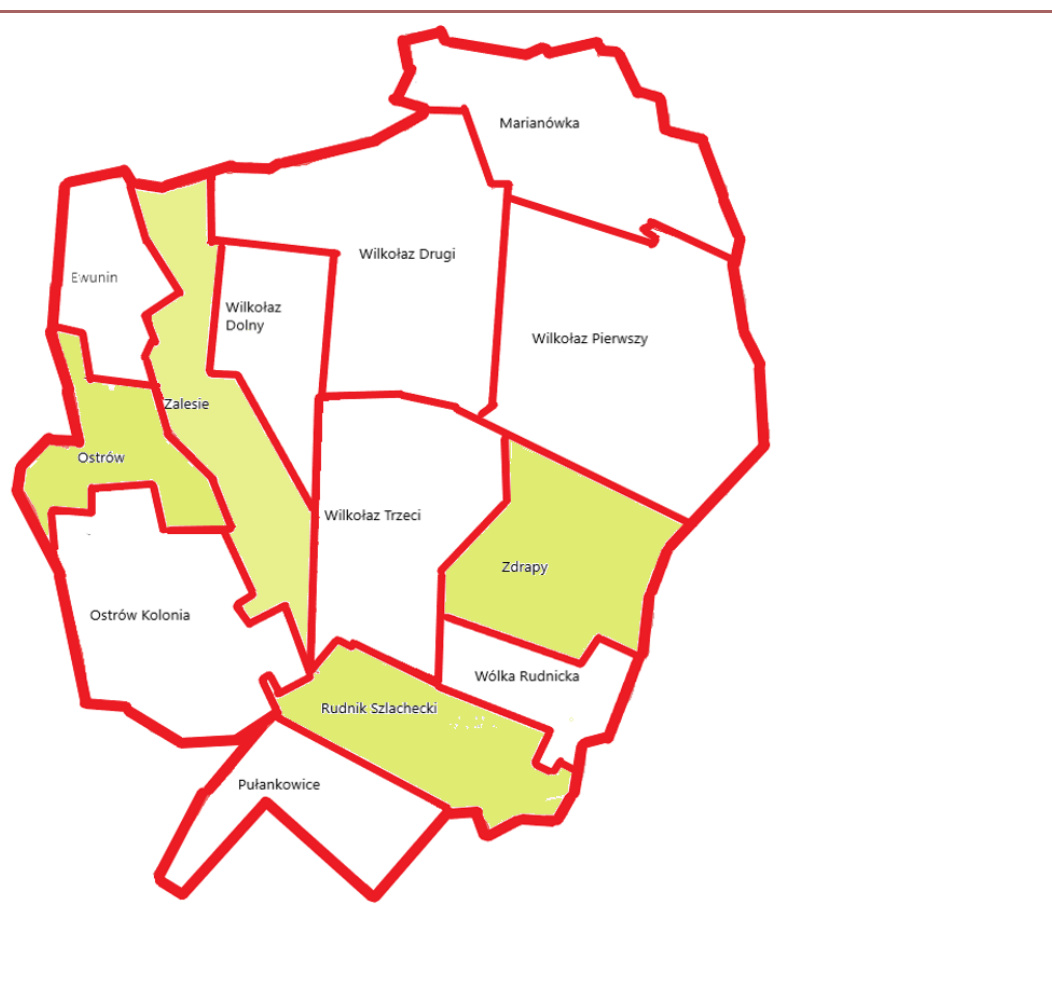
Źródło: UG Wilkołaz

Sfera funkcjonalno- przestrzenna:

Tabela 36 Dostępność do usług kultury i usług społecznych (instytucje kultury, banki, apteki, przychodnie, świetlice wiejskie, obiekty sportowe)

Nazwa obszaru	Wartość

	wskaznika
Ewunin	3
Marianówka	2
Ostrów-Kolonia	2
Ostrów	0
Pułankowice	2
Rudnik Szlachecki	1
Wilkołaz Pierwszy	3
Wilkołaz Drugi	2
Wilkołaz Trzeci	2
Wilkołaz Dolny	2
Wólka Rudnicka	2
Zalesie	1
Zdrapy	0
Średnia	1,69

Źródło: UG Wilkołaz
 3- zadowolająca, 2- dostateczna, 1- niska, 0- niedostateczna

Sfera techniczna:

Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Wilkołaz na lata 2023-2030

Tabela 37 Udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Ewunin	0,00
Marianówka	0,00
Ostrów-Kolonia	0,00
Ostrów	0,00
Pułankowice	0,00
Rudnik Szlachecki	0,00
Wilkołaz Pierwszy	2,46
Wilkołaz Drugi	0,57
Wilkołaz Trzeci	1,28
Wilkołaz Dolny	0,00
Wólka Rudnicka	0,00
Zalesie	0,00
Zdrapy	1,29
Średnia	0,43

Źródło: UG Wilkołaz

Tabela 38 Wartości wskaźników dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej

Nazwa obszaru	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.)	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.)	Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców	Dostępność do usług kultury i usług społecznych	Udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru
Ewunin	0	0	21,00	3	0,00
Marianówka	0	0,29	11,49	2	0,00
Ostrów-Kolonia	0	0	13,57	2	0,00
Ostrów	0	1,55	12,11	0	0,00
Pułankowice	0,87	0,44	10,26	2	0,00
Rudnik Szlachecki	0	0,31	10,45	1	0,00
Wilkołaz Pierwszy	0	0,12	10,54	3	2,46
Wilkołaz Drugi	0	0,47	14,08	2	0,57
Wilkołaz Trzeci	0,71	0	11,19	2	1,28
Wilkołaz Dolny	0	0	13,25	2	0,00
Wólka Rudnicka	0	0,50	6,50	2	0,00
Zalesie	0	0,80	10,37	1	0,00
Zdrapy	0	0	9,70	0	1,29
Średnia arytmetyczna	0,12	0,34	11,88	1,69	0,43
Odchylenie standardowe	2,92	2,87	3,38	2,53	2,85

Tabela 39 Znormalizowane wartości wskaźników dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej

Nazwa obszaru	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.)	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.)	Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców	Dostępność do usług kultury i usług społecznych	Udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru
Ewunin	-0,04	-0,12	2,7	0,56	-0,15
Marianówka	-0,04	-0,02	-0,2	0,12	-0,15
Ostrów-Kolonia	-0,04	-0,12	0,5	0,12	-0,15
Ostrów	-0,04	0,42	-0,07	-0,67	-0,15
Pułankowice	0,26	0,03	-0,48	0,12	-0,15
Rudnik Szlachecki	-0,04	-0,01	-0,42	-0,27	-0,15
Wilkołaz Pierwszy	-0,04	-0,08	-0,35	0,56	0,71
Wilkołaz Drugi	-0,04	0,05	-0,65	0,12	0,05
Wilkołaz Trzeci	0,2	-0,12	-0,2	0,12	0,29
Wilkołaz Dolny	-0,04	-0,12	0,37	0,12	-0,15
Wólka Rudnicka	-0,04	0,06	-1,68	0,12	-0,15
Zalesie	-0,04	0,16	-0,45	-0,27	-0,15
Zdrapy	-0,04	-0,12	-0,64	-0,67	0,3

Tabela 40 Wartości wskaźników dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej po określeniu stymulanty i destymulanty

Nazwa obszaru	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.)	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.) *	Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców*	Dostępność do usług kultury i usług społecznych *	Udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru
Ewunin	-0,04	0,12	-2,7	-0,56	-0,15
Marianówka	-0,04	0,02	0,2	-0,12	-0,15
Ostrów-Kolonia	-0,04	0,12	-0,5	-0,12	-0,15
Ostrów	-0,04	-0,42	0,07	0,67	-0,15
Pułankowice	0,26	-0,03	0,48	-0,12	-0,15
Rudnik Szlachecki	-0,04	0,01	0,42	0,27	-0,15
Wilkołaz Pierwszy	-0,04	0,08	0,35	-0,56	0,71
Wilkołaz Drugi	-0,04	-0,05	0,65	-0,12	0,05
Wilkołaz Trzeci	0,2	0,12	0,2	-0,12	0,29
Wilkołaz Dolny	-0,04	0,12	-0,37	-0,12	-0,15
Wólka Rudnicka	-0,04	-0,06	1,68	-0,12	-0,15
Zalesie	-0,04	-0,16	0,45	0,27	-0,15
Zdrapy	-0,04	0,12	0,64	0,67	0,3

*stymulanta

Tabela 41 Poziom występowania wskaźników kryzysowych dla sfery, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej

Nazwa obszaru	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.)	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.) *	Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców*	Dostępność do usług kultury i usług społecznych *	Udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru	Liczba wskaźników kryzysowych
Ewunin	-0,04	0,12	-2,7	-0,56	-0,15	-0,67
Marianówka	-0,04	0,02	0,2	-0,12	-0,15	-0,02
Ostrów-Kolonia	-0,04	0,12	-0,5	-0,12	-0,15	-0,14
Ostrów	-0,04	-0,42	0,07	0,67	-0,15	0,03
Pułankowice	0,26	-0,03	0,48	-0,12	-0,15	0,09
Rudnik Szlachecki	-0,04	0,01	0,42	0,27	-0,15	0,1
Wilkołaz Pierwszy	-0,04	0,08	0,35	-0,56	0,71	0,1
Wilkołaz Drugi	-0,04	-0,05	0,65	-0,12	0,05	0,1
Wilkołaz Trzeci	0,2	0,12	0,2	-0,12	0,29	0,14
Wilkołaz Dolny	-0,04	0,12	-0,37	-0,12	-0,15	-0,11
Wólka Rudnicka	-0,04	-0,06	1,68	-0,12	-0,15	0,26
Zalesie	-0,04	-0,16	0,45	0,27	-0,15	0,07

Zdrapy	-0,04	0,12	0,64	0,67	0,3	0,39
--------	-------	------	------	------	-----	------

Analiza wskaźnikowa pozwoliła zidentyfikować obszary Gminy Wilkołaz, na których występuje koncentracja negatywnych zjawisk, co powoduje stan kryzysowy. Wskazanie obszarów było możliwe dzięki ocenie nasilenia koncentracji negatywnych zjawisk w oparciu o ocenę sumaryczną liczby wskaźników w poszczególnych sferach (społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej), których wartości wypadają gorzej w porównaniu do średniej wartości dla obszaru gminy. Jak wynika z powyższej tabeli obszary kryzysowe można zdiagnozować w zasadzie w każdej miejscowości Gminy Wilkołaz

Tabela 42 Obszar zdegradowany, wyznaczony w oparciu o analizę jakościową i wskaźnikową

Nazwa obszaru	Dodatnia wartość wskaźnika syntetycznego w sferze społecznej	Obecność wskaźników kryzysowych w sferze gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej	Obecność terenów zdegradowanych	Udział Powierzchni [%]	Udział Ludności [%]
Ewunin				3,92	2,27
Marianówka	TAK			9,07	6,36
Ostrów-Kolonia	TAK			9,40	6,60
Ostrów		TAK		4,70	7,09
Pułankowice		TAK		5,77	8,37
Rudnik Szlachecki	TAK	TAK		6,14	11,72
Wilkołaz Pierwszy	TAK	TAK	TAK	10,96	15,61
Wilkołaz Drugi	TAK	TAK	TAK	12,95	7,79
Wilkołaz Trzeci	TAK	TAK	TAK	9,53	7,68
Wilkołaz Dolny				4,81	4,28
Wólka Rudnicka		TAK		3,64	3,66
Zalesie	TAK	TAK		7,72	6,87
Zdrapy	TAK	TAK	TAK	11,38	11,68

Źródło: Opracowanie własne.

Powierzchnia wyznaczonych obszarów zdegradowanych stanowi 44,82 % powierzchni gminy i są one zamieszkiwane przez 42,76 % mieszkańców gminy.

Cechuje je nagromadzenie negatywnych zjawisk kryzysowych, którym należy przeciwdziałać poprzez integrację działań w sferze społecznej i sferach współwystępujących (tj. gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej).

Rewitalizacja dla swojej skuteczności na wyznaczonym obszarze na terenie gminy wymaga wieloletnich, wieloaspektowych i kompleksowych działań, a jej osiągnięcie będzie możliwe poprzez aktywność

w ramach wyznaczonych celów we wszystkich 5 sferach:

- ✓ społecznej – likwidacja oraz ograniczenie zjawisk patologicznych, ograniczenie ubóstwa i poprawa dostępności do usług publicznych,
- ✓ gospodarczej – rozwój przedsiębiorczości na terenie obszaru rewitalizacji, ograniczenie zjawiska bezrobocia,
- ✓ środowiskowej – promocja postaw proekologicznych, rozwój odnawialnych źródeł energii,
- ✓ przestrzenno-funkcjonalnej – uporządkowanie przestrzeni publicznej, ochrona terenów o

- wysokich walorach przyrodniczych i kulturowych,
- ✓ technicznej - poprawa i rozwój infrastruktury technicznej, modernizacja zabudowy.

Mapa 6 Obszar zdegradowany, wyznaczony w oparciu o analizę jakościową i wskaźnikową

2.3. ETAP 2 – wyznaczenie Obszaru Rewitalizacji (OR) na terenie Gminy Wilkołaz

Konieczne jest zatem przystąpienie do kolejnego etapu delimitacji, by móc wskazać na podstawie analizy natężenia wybranych zjawisk społecznych, jak również analizy wartości bezwzględnych tych zjawisk (skala zjawisk) na obszarach zdegradowanych, obszaru rewitalizacji, który będzie się zawierał na terenie nie większym niż 20% udziału powierzchni ogółem gminy i zamieszkałym nie więcej niż 30% ogółu ludności Gminy Wilkołaz.

W celu jednoznacznego wyznaczenia Obszaru Rewitalizacji (OR) na terenie Gminy Wilkołaz oraz wskazania na jakim obszarze Gminy Wilkołaz (OZ) występuje największe natężenie negatywnych zjawisk, poszczególnym zjawiskom problemowym (negatywnym) przypisano odpowiadające im wskaźniki.

Punktem odniesienia terytorialnego było wyodrębnienie w ramach miejscowości zdegradowanych Obszaru Rewitalizacji (OR) w oparciu o czynniki kryzysowe:

1. stan przestrzeni publicznej oraz infrastruktury technicznej, która po przeprowadzeniu działań inwestycyjnych może być wykorzystana w celu znaczącej poprawy stanu przestrzeni publicznej szczególnie w obszarze grup dysfunkcyjnych,
2. koncentracja negatywnych zjawisk społecznych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji w związku z gęstością zaludnienia obszaru, co generuje i wzmacnia z natury negatywne postawy zachowania, szczególnie ze strony osób wykluczonych oraz pochodzących ze środowisk patologicznych.

Procedura wyznaczania OR opierała się na następujących założeniach:

OBSZAR REWITALIZACJI

Ponadto na przeznaczonym do rewitalizacji obszarze występują negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne ze względu na brak odpowiedniego zagospodarowania terenu oraz zdegradowane technicznie budynki, które po renowacji technicznej i funkcjonalnej będą stanowić miejsce działań na rzecz rozwiązania problemów grup dysfunkcyjnych. **Miejsce to jest w sposób zdecydowany wskazywane przez mieszkańców aby rozwiązywać komplementarnie problemy obszarów spójnych przestrzen i funkcjonalnie.**

Ze względu na ograniczenia związane z liczbą ludności i wielkością obszaru do rewitalizacji nie ma możliwości uznania całego obszaru zdegradowanego za obszar rewitalizacji. Aby prawidłowo określić obszar rewitalizacji uznano za konieczne ustalenie dodatkowych kryteriów. **Według ustawy o rewitalizacji na obszarze rewitalizacji powinno istnieć nagromadzenie negatywnych zjawisk przynajmniej w takim zakresie jak na obszarze zdegradowanym.**

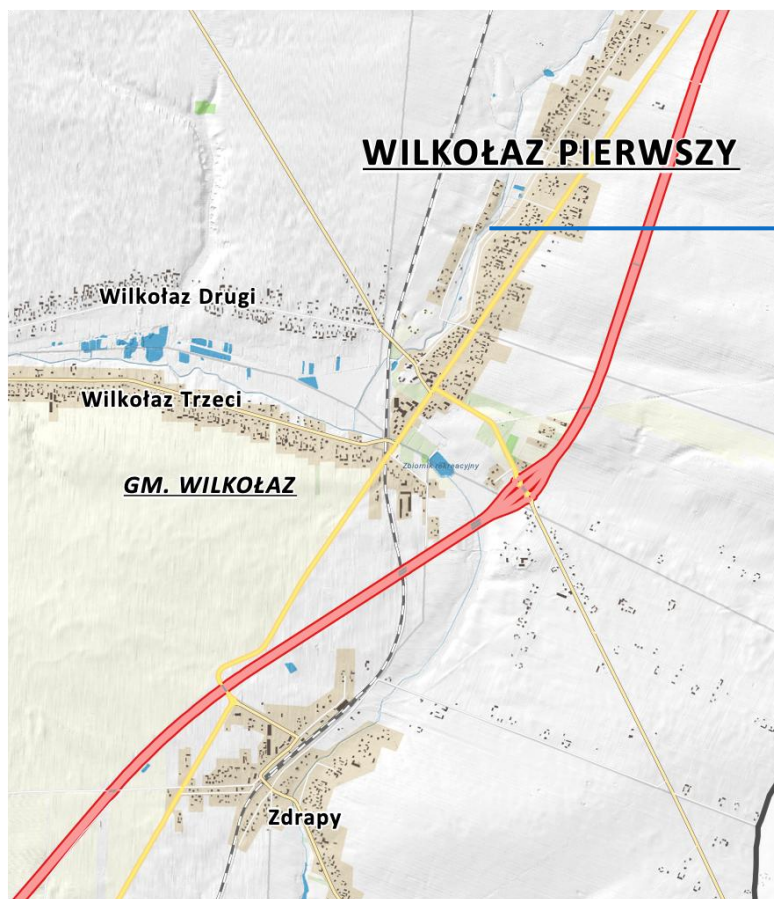
Na terenach tych występuje koncentracja usług publicznych, zwłaszcza w sferze społecznej. Tereny te są zurbanizowane lub leżą w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zurbanizowanych

Dodatkowymi argumentami wyznaczającym strefy zdegradowane są istotne funkcje społeczno-gospodarcze tych obszarów oraz stan zagospodarowania terenu, możliwego do przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych

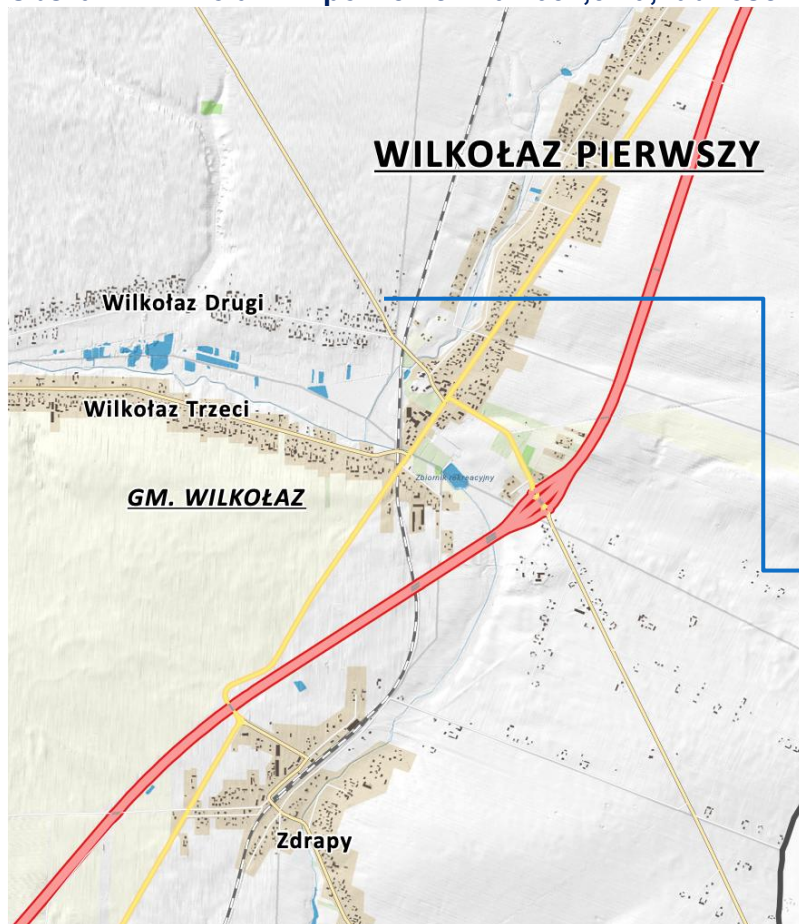
2.4. Podsumowanie – delimitacja Obszaru Rewitalizacji (OR) na terenie Gminy Wilkołaz

W skład obszaru rewitalizacji obszaru wchodzi podobszary, posiadające ze sobą wspólne granice:

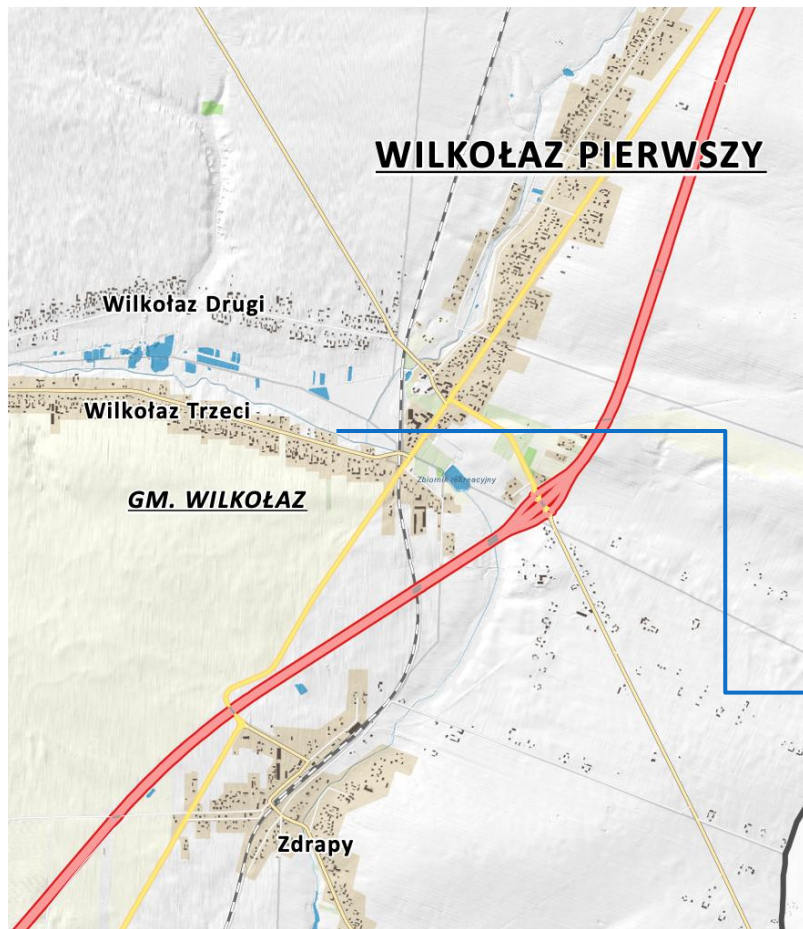
Obszar I: Wilkołaz I- powierzchnia - 894,9 ha, ludność – 854

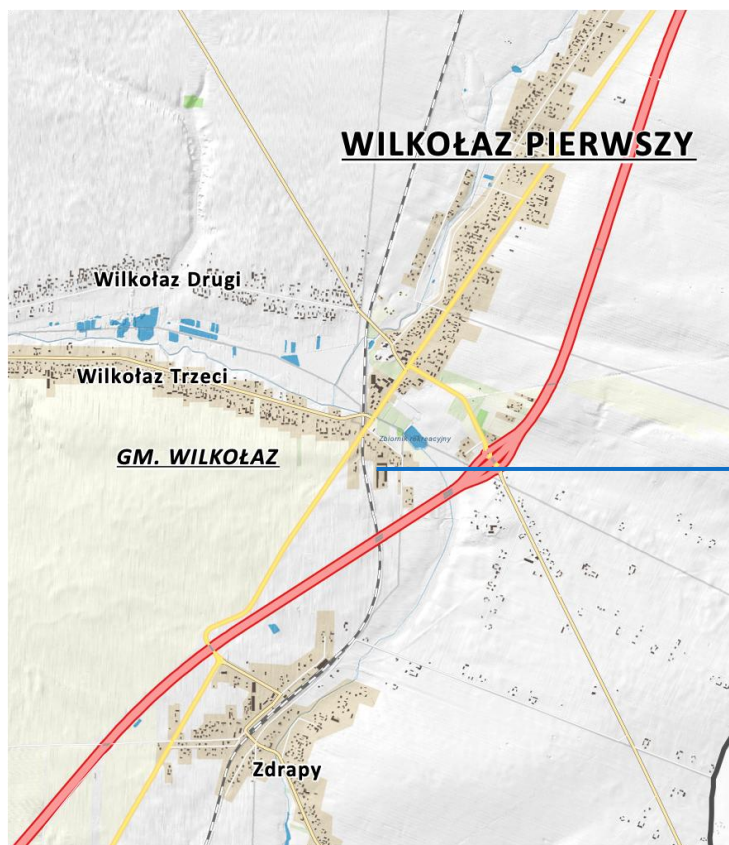
Obszar II: Wilkołaz II – powierzchnia 1057,3 ha, ludność - 426

Obszar III: Wilkołaz III – powierzchnia 778,7 ha, ludność - 420

Obszar IV: Zdrapy – powierzchnia 929,1 ha, ludność - 639

Podjęcie kompleksowych działań rewitalizacyjnych na obszarze rewitalizacji znaczenie wpłynie na poprawę zidentyfikowanych problemów w sferze społecznej oraz gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Pomogą one odzyskać dotychczasowe funkcje pełnione przez obszar i wykreować nowe funkcje, które wynikają z aktualnych potrzeb mieszkańców.

Tabela 43 Delimitacja obszaru rewitalizacji Gminy Wilkołaz

Numer Podobszaru	Obszar Rewitalizacji			
	I	II	III	IV
Nazwa obszaru/sołectwa	Wilkołaz I	Wilkołaz II	Wilkołaz III	Zdrapy
Powierzchnia podobszaru (ha)	22	6	10	12
Odsetek powierzchni podobszaru w ogólnej powierzchni gminy (%)	0,27	0,07	0,12	0,15
Liczba ludności podobszaru (2021 r.)	213	90	106	159
Odsetek ludności podobszaru w ludności ogółem gminy (%)	3,87	1,64	1,93	2,89

Źródło: Opracowanie własne.

W myśl ustawy o rewitalizacji (art. 10 ust. 1), obszar obejmujący całość, bądź część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się **jako obszar rewitalizacji**.

Obszar rewitalizacji ustala się, wybierając z obszarów zdegradowanych te sołectwa, w których występuje najgorsza sytuacja społeczna, na którą nawarstwia się największa liczba innych zdiagnozowanych problemów, przy czym, z uwagi na wymóg łączna powierzchnia wybranych sołectw nie może przekroczyć 20% powierzchni gminy, a ich ludność nie może stanowić więcej niż 30% liczby jej mieszkańców.

Wyznaczony obszar rewitalizacji w Gminie Wilkołaz spełnia kryteria określone w wytycznych, ponieważ stanowi 0,61 % powierzchni gminy (60 ha) i jest zamieszkanym przez 10% jej mieszkańców (568 osób).

Tym samym obszar rewitalizacji mieści się w limitach określonych w Wytycznych (< 20% powierzchni gminy i < 30% liczby jej mieszkańców).

Spis tabel:

Tabela 1 Powierzchnia poszczególnych miejscowości Gminy Wilkołaz.....	9
Tabela 2 Liczba mieszkańców wg miejscowości zameldowanych na pobyt stały – stan na 31.12.2021 r.11	
Tabela 3 Współczynnik przyrostu naturalnego na 1000 Osób	12
Tabela 4 Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty 2021 dla poszczególnych szkół, dla których organem prowadzącym jest Gmina Wilkołaz	16
Tabela 5 Świadczenia wypłacone przez OPS w roku 2021	22
Tabela 6 Liczba ludności korzystająca z OPS w poszczególnych miejscowościach Gminy Wilkołaz	23
Tabela 7 Wydatki na fundusz sołecki w roku 2022 r.	24
Tabela 8 Liczba NGOs w podziale na miejscowości.....	26
Tabela 9 Liczba przedsiębiorstw działających w poszczególnych miejscowościach	28
Tabela 10 Liczba osób w podziale na poszczególne miejscowości w roku 2022	32
Tabela 11 Użytkowanie gruntów w Gminie Wilkołaz w ha.....	33
Tabela 12 Powierzchnia gospodarstw rolnych ogółem w Gminie Wilkołaz w roku 2020.....	33
Tabela 15 Długość czynnej sieci wodociągowej oraz liczba przyłączy	36
Tabela 16 Wskaźniki dla sieci wodociągowej	37
Tabela 17 Wskaźniki dla sieci kanalizacyjnej Gmina Wilkołaz	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Tabela 18 Charakterystyka infrastruktury wodno - kanalizacyjnej na terenie poszczególnych sołectw/miejscowości Gminy Wilkołaz.....	37
Tabela 20 Charakterystyka zasobów mieszkaniowych Gminy Wilkołaz	41
Tabela 21 Poziom przestępczości w Gminie Wilkołaz za rok 2020 w podziale na poszczególne miejscowości	42
Tabela 22 Zestawienie obszarów porównawczych w ramach GPR	45
Tabela 23 Kryteria delimitacji obszaru zdegradowanego.....	47
Tabela 24 Udział liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru w roku 2021 [%].....	50
Tabela 25 Udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru [%].....	51
Tabela 26 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	53
Tabela 27 Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	54
Tabela 28 bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 mieszkańców.....	55
Tabela 29 Liczba przestępstw i wykroczeń na 100 mieszkańców.....	56
Tabela 30 „Niebieskie karty” i interwencje domowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców.....	58
Tabela 31 Liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców	58
Tabela 32 Kwota uzyskana na fundusz sołecki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w roku 2021 r.	60
Tabela 33 Wartości wskaźników dla sfery społecznej	61
Tabela 34 Znormalizowane wartości wskaźników dla sfery społecznej	63
Tabela 35 Wartości wskaźników dla sfery społecznej po określeniu stymulanty i destymulanty.....	65
Tabela 36 Wartości wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej	67
Tabela 37 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.) .	70
Tabela 38 Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.)	70
Tabela 39 Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców	72
Tabela 40 Dostępność do usług kultury i usług społecznych (instytucje kultury, banki, apteki, przychodnie, świetlice wiejskie, obiekty sportowe).....	73
Tabela 41 Udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru	75
Tabela 42 Wartości wskaźników dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej	76
Tabela 43 Znormalizowane wartości wskaźników dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej	77
Tabela 44 Wartości wskaźników dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej po określeniu stymulanty i destymulanty.....	78
Tabela 45 Poziom występowania wskaźników kryzysowych dla sfery, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej	79

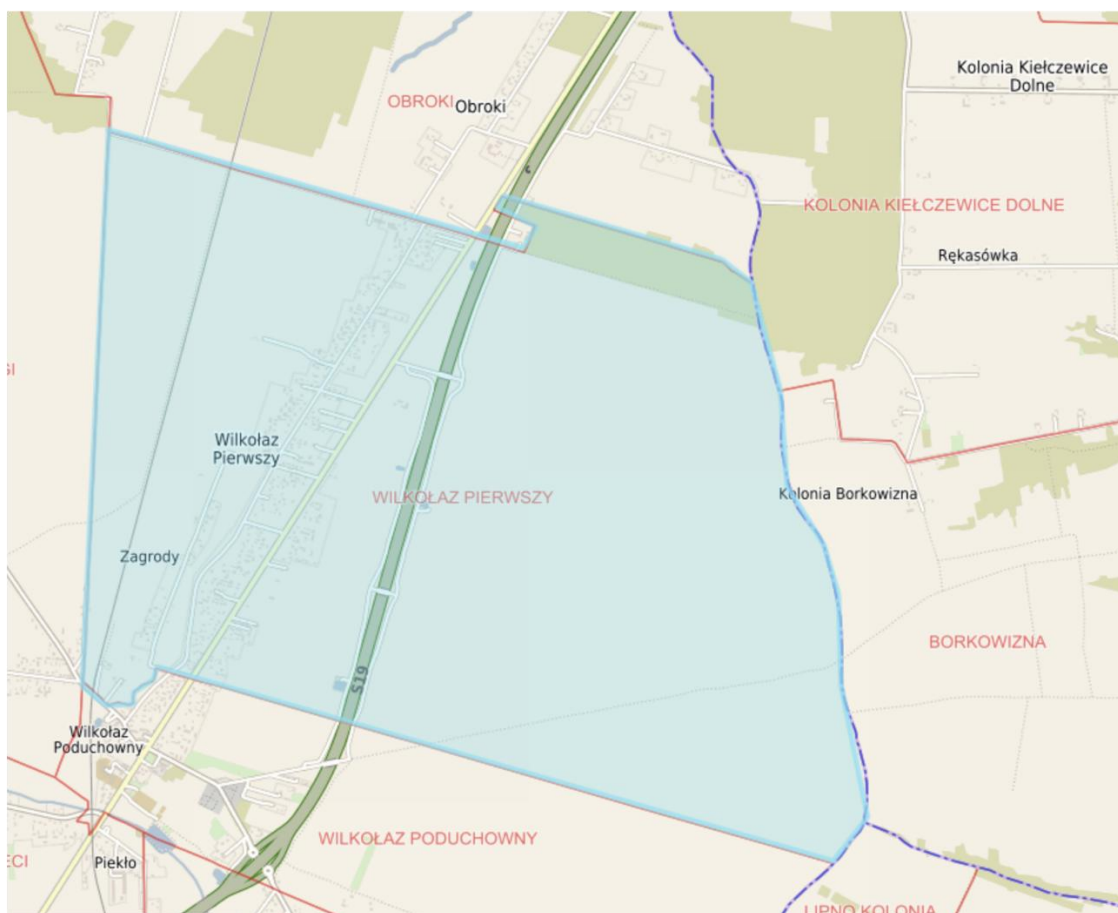
Tabela 46 Obszar zdegradowany, wyznaczony w oparciu o analizę jakościową i wskaźnikową	81
Tabela 39 Delimitacja obszaru rewitalizacji Gminy Wilkołaz	89

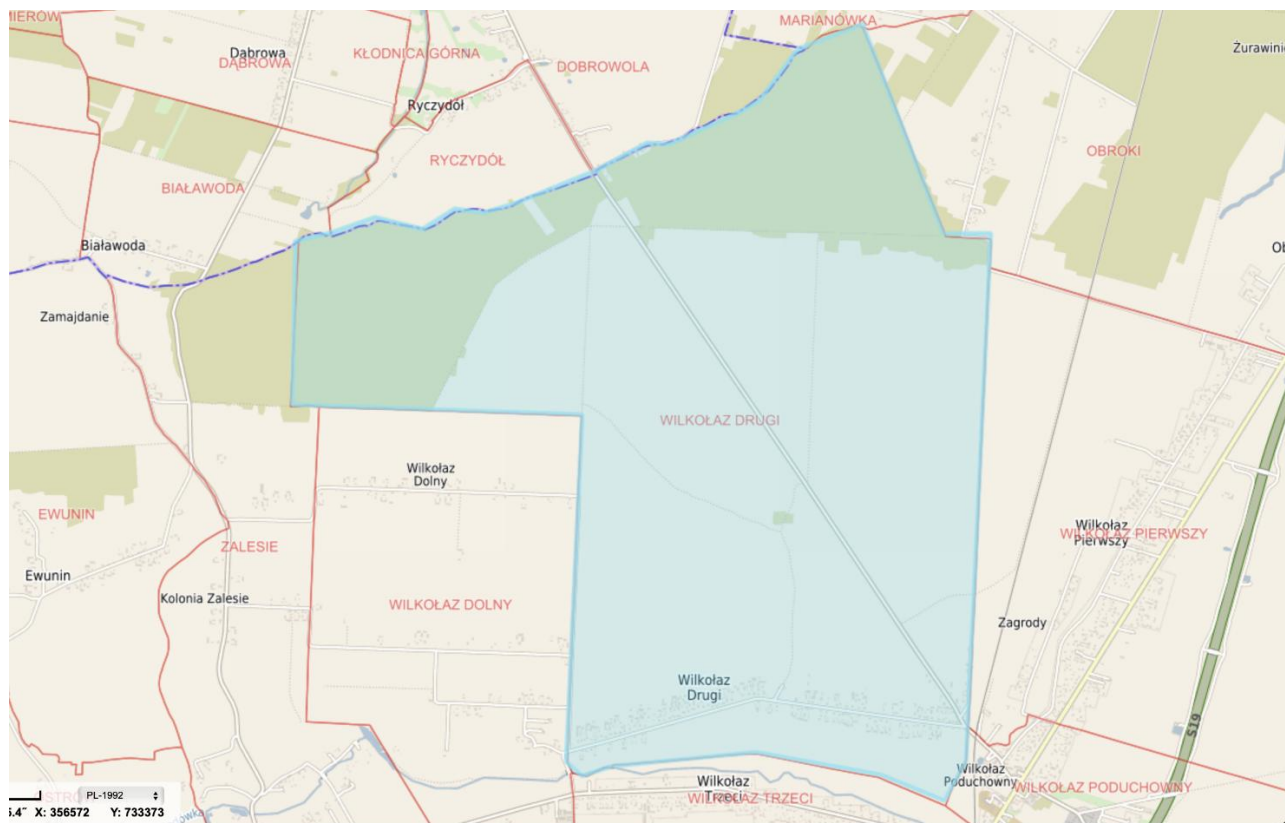
Spis map:

Mapa 1 Położenie Gminy Wilkołaz na tle powiatu lubartowskiego	7
Mapa 2 Położenie poszczególnych miejscowości na terenie Gminy Wilkołaz	8
Mapa 3 Obszary atrakcyjne turystycznie w Gminie Wilkołaz	19
Mapa 4 Podział gminy na obszary porównawcze	46
Mapa 5 Wyniki standaryzacji w odniesieniu do problemów społecznych – Gmina Wilkołaz	68
Mapa 6 Obszar zdegradowany, wyznaczony w oparciu o analizę jakościową i wskaźnikową	82

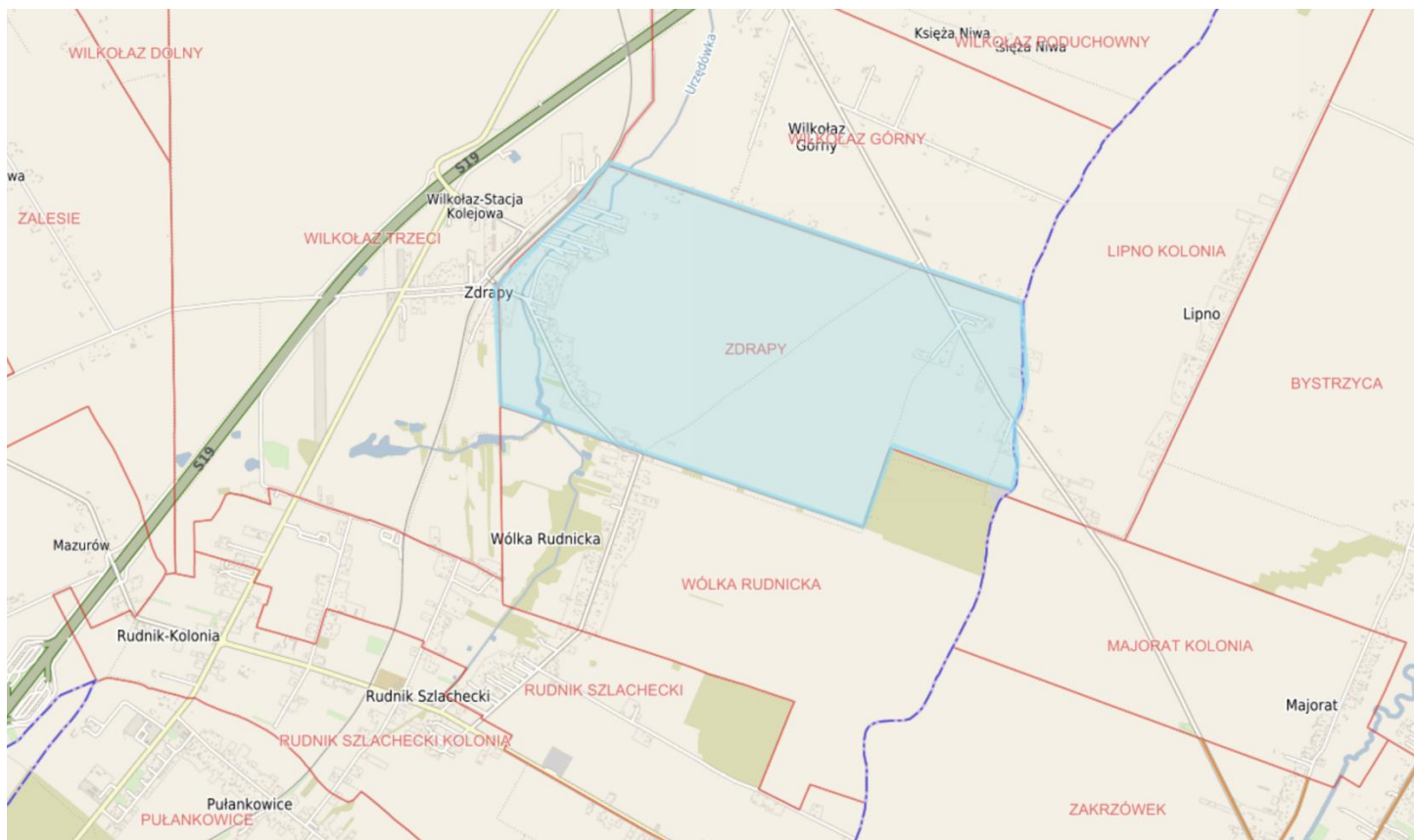
Spis wykresów:

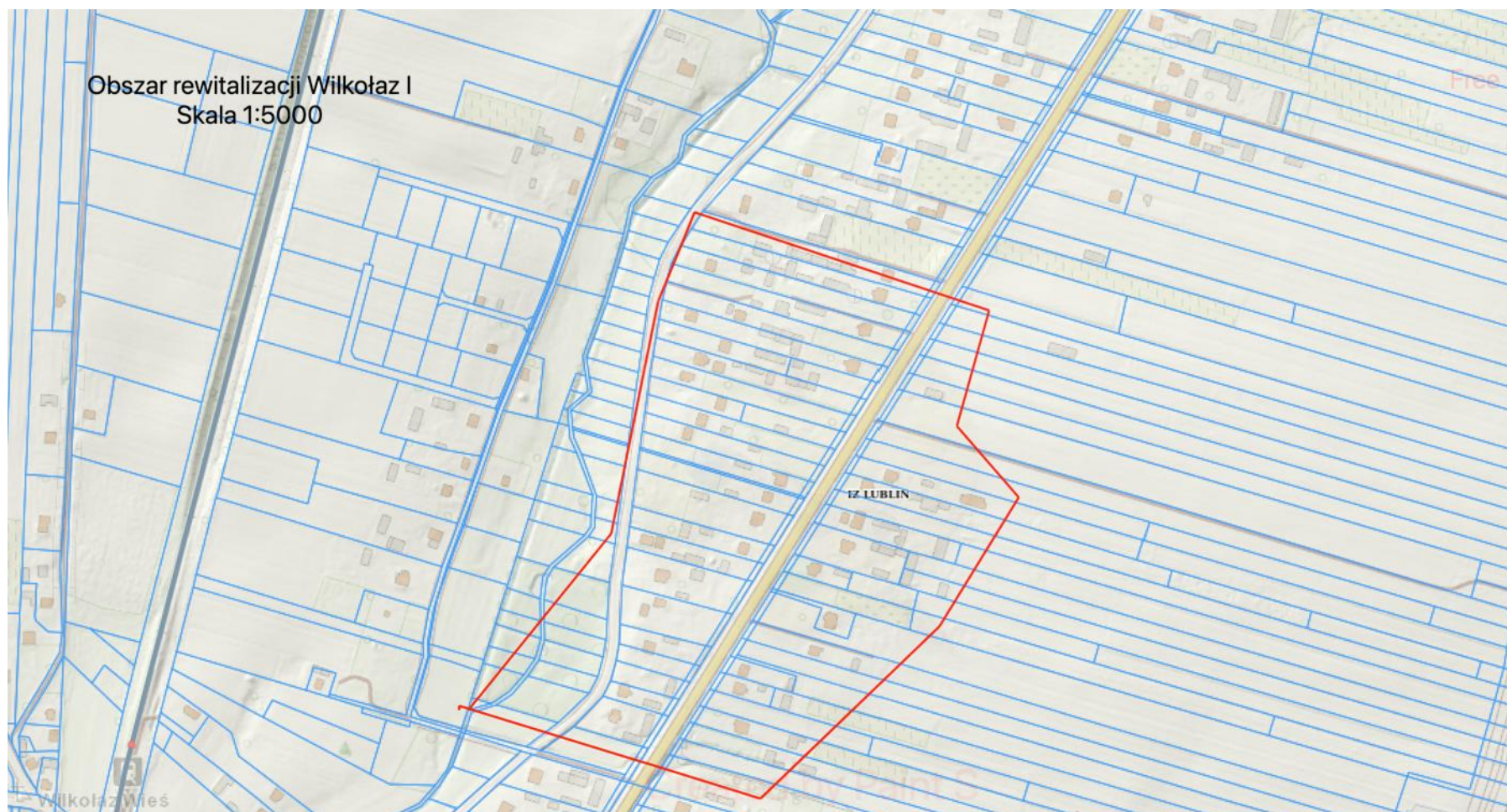
Wykres 1 Powierzchnia miejscowości Gminy Wilkołaz (%)	10
Wykres 2 Liczba mieszkańców gminy w latach 2015 - 2021	11
Wykres 3 Liczba mieszkańców wg miejscowości w 2021	12
Wykres 4 Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w Gminie Wilkołaz w roku 2015 oraz 2021 13	
Wykres 5 Liczba uczniów uczęszczających do szkół podstawowych w Gminie Wilkołaz w latach 2015 -2021	14
Wykres 6 Współczynnik skolaryzacji brutto w Gminie Wilkołaz w latach 2015-2021	14
Wykres 7 Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w roku 2021	15
Wykres 8 Księgozbiór w bibliotekach na terenie Gminy Wilkołaz	17
Wykres 9 Wskaźniki czytelnictwa na terenie Gminy Wilkołaz	18
Wykres 10 Wydatki na fundusz sołecki w roku 2022 wg sołectw [%]	25
Wykres 11 Udział procentowy podmiotów gospodarczych w Gminie Wilkołaz w roku 2020 wg sekcji PKD 2007	27
Wykres 12 Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane w rejestrze REGON w Gminie Wilkołaz	27
Wykres 13 Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD w poszczególnych miejscowościach Gminy Wilkołaz w roku 2021	29
Wykres 14 Podmioty gospodarcze w Gminie Wilkołaz klasyfikowane w 2021 roku według kryterium liczby pracujących	29
Wykres 15 Podmioty gospodarcze w Gminie Wilkołaz w 2021 roku wg sektorów własnościowych	30
Wykres 16 Liczba osób pracujących na 1000 ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Wilkołaz w latach 2016-2021	31
Wykres 17 Liczba osób pracujących w Gminie Wilkołaz w podziale na płeć w latach 2015-2021	31
Wykres 18 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Wilkołaz w latach 2015-2021	32
Wykres 19 Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania – dynamika w latach 2016-2021	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Wykres 20 Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań w Gminie Wilkołaz	41

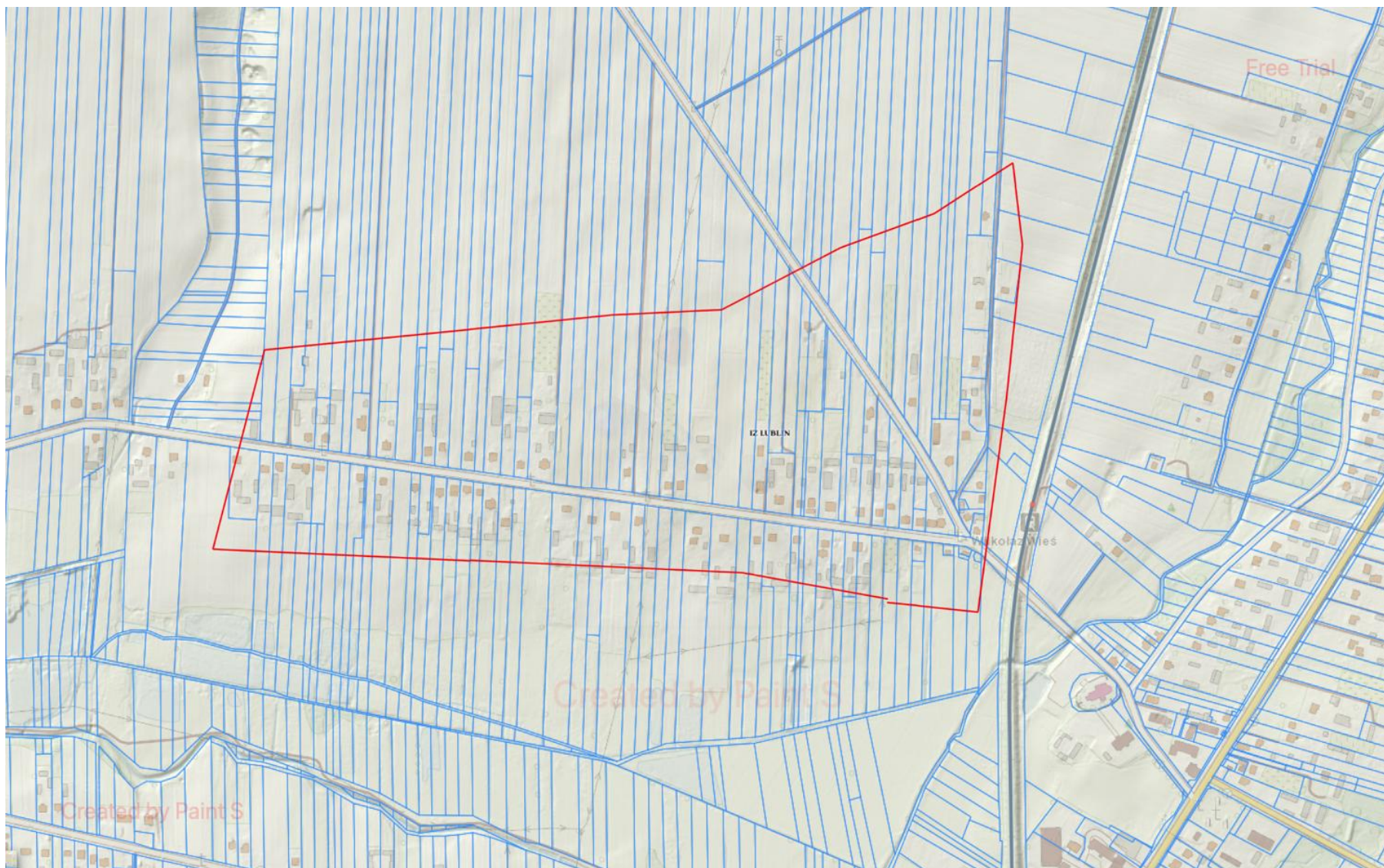

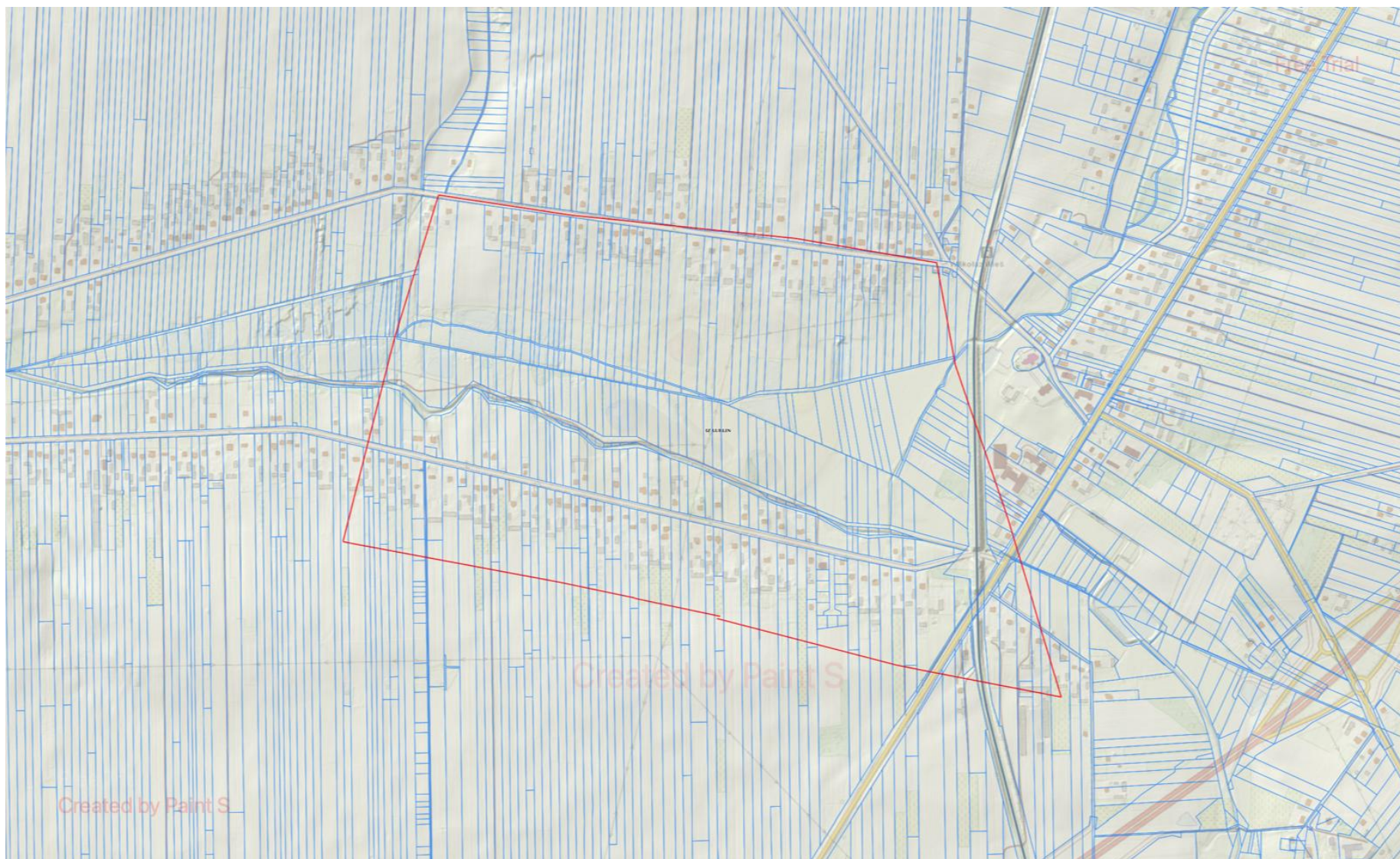

Uzasadnienie

Z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji wynika, iż przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią jej zadania własne. Tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji oznacza konieczność opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji, który stanowi zasadniczy dokument programujący działania w tym zakresie.

Zgodnie z art. 8 ww. ustawy, w przypadku gdy gmina zamierza realizować ww. zadanie własne, Rada Gminy wyznacza w drodze uchwały obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji jest niezbędne dla opracowania gminnego programu rewitalizacji. Program stanowić będzie podstawowe narzędzie prowadzenia rewitalizacji, zapewniające kompleksowość działań oraz ścisłą współpracę ze społecznością lokalną.

Mając na uwadze potrzebę kontynuowania procesu rewitalizacji Gminy Wilkołaz, a także konieczność jego realizacji zgodnie z ww. ustawą, należy wyznaczyć w drodze uchwały Rady Gminy obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji.

Zgodnie z treścią ww. ustawy, podstawą do podjęcia niniejszej uchwały jest diagnoza potwierdzająca spełnienie przez proponowane obszary przesłanek określonych w art. 9 i 10. Wobec powyższego zostały przeprowadzone szczegółowe analizy zróżnicowania wewnątrzgminnego których wyniki zebrano w dokumencie pn. „Diagnoza społeczno -gospodarcza Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Wilkołaz na lata 2023-2030”. W efekcie przeprowadzonych analiz został wskazany obszar gminy charakteryzujący się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym) oraz pozaspółecznych, a także istotnością dla procesów rozwoju lokalnego, zdefiniowanych w lokalnych dokumentach strategicznych. W diagnozie potwierdzono spełnienie przesłanek ustawowych z art. 9 i 10 dla wyznaczanego niniejszą uchwałą obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Projekt uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji podlegał konsultacjom społecznym trwającym w dniach od 04.09.2024 r. do 08.10.2024 r., na zasadach i w formach określonych w art. 6 ustawy, obejmujących w szczególności: zbieranie uwag w postaci elektronicznej, papierowej oraz ustnej, organizację spotkania konsultacyjnego, organizację badania ankietowego dotyczących opinii na temat proponowanych granic obszaru rewitalizacji oraz zaproponowanych w uchwale rozwiązań.

Raport z przebiegu konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Wilkołaz został dołączony do wniosku, o którym mowa w art. 11 ust. 1 ustawy. Z uwagi na powyższe zasadne jest przyjęcie niniejszej uchwały przez Radę Gminy w Wilkołazie.